

V Y B E R č. 2 / 1985

na tému: E K U M E N I Z M U S

O b s a h :

Slávnosť sv. Cyrila a Metoda v Ríme 14.2.85	1
Otec Anton :	
Ekumenizmus	4
Anton Hlinka :	
Slováci a ekumenizmus	7
—Rozhovor o ekumenizme mladých	9
Štefan Vragaš :	
Ekumenické združenie Pro Oriente	12
Siedme európske stretnutie ekumenickej pospolitosti	13
Anton Baník :	
Tá istá vec rozlične chápaná, preto rozlične realizovaná	15
Peter Orlický :	
Ekumenické hnutie	17
Drážďanský manifest	19
Dušan Lehocký :	
Náboženský život v Spojených štátach	21
O návštive amerických cirkevných činitelov v ZSSR	22
Peter Orlický :	
Veda v myslení a v živote	23
Aby kresťania a mohamedáni odstránili prekážky....	25
Mons. Jozef Benáček :	
Prebudenie islamu	27
Dušan Lehocký :	
Nový generálny tajomník Svetovej rady cirkví	29
Zo sveta ekumenizmu- správy	30
Príloha :	
METOD '85, II. séria, str. 1-20.	

J E Ž I Š U K R I S T E,
tvoje evanjelium a križ nám hlásajú,
že si Vykupiteľ človeka.

Vieme, že v križi je spása a záchrana sveta,
proto sa Ti zasväčujeme v znamení križa.
Obetujeme Ti svoje radosti a nádeje,
sklamania a obavy.

Prejav svoju moc a príď!
Napln svojou modlitbou srdcia mládeže a rodín,
starých, chorých a trpiacich ľudí.
Nauč nás žiť a konáť podľa Tvojho príkazu lásky.
Sme národom apoštолов Cyrila a Metoda,
pomáhaj nám zachovať a zvelaďať dedičstvo viery.
Ježišu Kriste, zasväčujeme sa Ti
pre dobro Cirkvi a sveta
v blízkosti a pod ochranou
Tvojej a našej Matky Márie.
Amen.

- o -

VATIKÁNSKY ROZHĽAS vysiela denne :

- po česky o 19,30 hod.,
- po slovensky o 19,45 hod.

na KV 6190, 7250 a 9645 KHz, t.j. 49, 41 a 31 m
a na SV 1530 KHz, t.j. 196 m.

Večerné vysielanie je vždy opakované na druhý deň ráno:

- po česky o 5,15 hod.,
- po slovensky o 5,30 hod.

na KV 6185 a 9645 KHz, t.j. 49 a 31 m
a na SV 1530 KHz, t.j. 196 m.

Rozhlasová stanica SLOBODNÁ EURÓPA vysiela denne meditáciu
s etickým poslaniem :

- vo všedný deň a v sobotu o 5,10 a 6,10 hod. ráno, opakovanie asi o 17,15 hod.
- v nedel'u o 8,05 hod. a opakovane o 18,10 hod.

Ekumenické vysielanie v utorok o 22,30 hod. a vo štvrtok
o 14,30 hod.

- o -

Slávnosť svätých Cyrila a Metoda v Ríme 14. februára 1985.

Dnes, 14. februára, Všeobecná Cirkva slávila sviatok slovanských vierožvestov; spolupatrónov Európy, svätých Cyrila a Metoda. V tento deň bol slávnostne otvorený aj Jubilejný rok 1100. výročia od smrti sv. Metoda.

Pri tejto príležitosti pápež Ján Pavol II. slúžil vo večerných hodinách v rímskej bazilike sv. Klementa slávnostnú svätú omšu za účasti mnohých veriacich, medzi ktorými boli aj seminaristi zo Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda, ďalej bohoslovci z Papežského kolégia sv. Jána Nepomuckého a nieko ko našich spolurodákov z Ríma. So Svätým Otcom koncelebrovali viacerí cirkevní hodnostári, medzi ktorými aj tajomník celocirkevnej biskupskej synody - arcibiskup Jozef Tomko, otec biskup Dominik Hrušovský a česky biskup Mons. Jaroslav Škarvada. Omša bola po latinsky s liturgickými čítaniami v staroslovenskej, gréckej a latinskej reči. Bohoslužbu sprevádzali spevácke zbory gregoriánskymi a východnými spevmi.

Homilia Svätého Otca, ktorú povedal počas tejto slávnostnej bohoslužby:

Dnes, na liturgický sviatok sv. Cyrila a Metoda, sme zjednotení v tejto starobylej bazilike, zasvätej sv. Klementovi, pápežovi a mučeníkovi, aby sme sa modlili a rozjímali pri hrobe, v ktorom sa uchovávajú ctihoné reliktie sv. Cyrila, ktorého som spolu s jeho bratom Metodom a sv. Benediktom vyhlásil za patrona celej Európy. Oslavou dvoch svätých bratov, celá Cirkva vyjaďruje svoj vďačný údiv nad obrovským evanjelizačným dielom, ktoré dosiahli chlasovaním Božieho kráľovstva medzi slovanskými národmi.

Dnešná slávnosť je časťou maniféstácií, ktoré sa budú konať na počest dvoch svätých Bratov cez tento rok, im osobitne zasvätených v celej Cirkvi, zvlášť v Európe a osobitným spôsobom u tých národov, ktoré evanjelizovali s veľkým apoštolským vypäťím.

Jedenásťstoročie smrti Metoda nás dnes zjednotilo v Ríme pri hrobe Konštantína-Cyrila a pobáda nás, aby sme rozjímali nad cirkevnou aktuálnosťou geniálneho a veľkého diela ľavangelizácie, ktoré vykonalí. V polovici 9. storočia a Jezprestredre po ňom nastala chvíľa politického a kultúrneho dospievania veľkého celku slovanských národov, ktoré sa prejavili ako významní činiteľia v medzinárodnom spoľuží v systéme, ktorý nasledoval po starobylem rímskom impériu. Bola to - bôhužiaľ - chvíľa, v ktorej sa antická civilizácia rozpádávala a napäťia medzi Východom a Západom zapríčinovali delenie a čoskoro aj úplné rozdelenie.

Slovania vystúpili na svetové javisko a sa ocitli medzi dvoma stranami a neskôr si zažili na vlastnej koži tragickej následky schizmy. Aj oni boli rozdelení, ako bol vtedy rozdelený európsky svet. Preto tým viac musíme obdivovať duchovnú prezieravosť obidvoch svätých Bratov, ktorí sú odvážne rozhodli buďovať ideálny most tam, kde súčasný svet kopal namiesto toho priechlne oddelenia a roztrieštenia.

Svätý Cyril a Metod - napísal sám 31. decembra 1980 v apoštolskom lište, ktorým som ich vyhlásil za nebeských patronov celej Európy - plnili svoje misijné poslanie tak v spojení s carihradskou cirkvou, ktorá ich vyslala, ako aj s Petrovou stolicou v Ríme, ktorá ich misiju potvrdila a ták zosobňovali jednotu Cirkvi, ktorú počas ich života a činnosti nestihlo nešťastné rozdelenie medzi Východom a Západom, aj napriek všetkému napätiu, ktoré v onom čase poznačilo vzťahy medzi Rímom a Carihradom.

Táto intenzívna túžba po duchovnej jednotke všetkých veriacich v Krista inšpirovala dvoch Bratov v ich poslaní, zameranom na to, aby z národov, ktorí ohlasovali evanjelium v rodiacej sa Európe, vytvorili zväzok jednoty medzi Východom a Západom. Pre tento cieľ sa Cyril a Metod rozhodli preložiť posvätné kňihy do slovanskéj reči, čím položili základy vzdelenosti vo vlastnom jazyku tých národov. Chváliť Boha vlastnou rečou, uvedomiť si vlastnú, národnú a kultúrnu identitu a ušilovať sa súčasne o najhlbšiu jednotu medzi vsetkými kresťanmi či na Východe Člebo na Západe, vari nie je to misiónarsky program, potvrdený aj najnovšie II. vatikánskym koncilom? Skutočnosť, že taký program bol schválený už pred jedenásťimi storočiami a odporúčaný Svätou Stolicou, bola istotne jedným z veľkých znamení časov, ktoré už predom naznačovali novú tvár rodiacej sa Európy.

Medzi slovanskými národmi sa často pociťovala aj túžba po plnej jednotke kresťanov, zvlášť v časoch pohromy. Chtíme pripomenúť Ťriónistické kongresy medzi katolíkmi a pravoslávymi, ktoré sa konávali od začiatku tohto storočia na VELKEJ HRADE, pri hrobe svätého Metoda pod ochranou najsvätejšej Panny, uctievanej a vzývanej ako Matka Jednoty. Obnovu jem želanie, aby pre milosrdenstvo Najsvätejšej Trojice na orodovanie Matky Božej a všetkých svätých sa odsťrali všetko, čo rôzne - lujec cirkevné spoločenstvá a jednotlivé národy a aby rozličné tradície a kultúry sa v zájom do právila zo svojho spoločného bohatstva! Povedomie týchto duchovných hodnôt, ktoré sa rozličnými cestami stali duchovným dědičstvom jednotlivých národov európskeho kontinantu, nech pomáha dnešným generáciám žiť vo vzájomnej úcte voči právam každého národa a v pokoji i nadálej prispievať čo do potreby spoločnému dobru ľudstva a k šťastnej budúcnosti človeka na zemi.

Predrahí bratia, prišli ste sem nielen na to, aby steh si pripomnuli svätého Cyrila a Metoda a učili si ich, ale hlavne preto, aby ste sa od nich naučili čo znamená že sa zahrňuje v sebe nasledovanie svojho vlastného knázského a misiónarskeho povolania, ktoré Boh dáva. Jeho volanie možno počuť v každom čase. Ľudia musia byť poňotoví prijať toto volanie a v ážne sa pripraviť na tie úlohy, ktoré vyžaduje. Cyril a Metod sa pripravovali na svoje poslanie väznom a hlbokým štúdiom Božieho slova a svätých náuk - aké filozofie a literatúry svojej doby. Túto prípravu podporovali hlavne modlitbou a pokániom. Hľadte na tieto príklady a riadte sa takýmito slávnymi vzormi pre vaše budúce knázské a misiónarske povolanie. Rád by som zakončil túto svoju homíliu slovami nádhernej Cyrilovej modlitby, ktorú vyslal Bohu v blížiacej sa hodine svojho konečného odpočinku pred odchodom do večnej lasti:

Pane, Bože môj, ktorý vždy vyslyšiavaš tých, čo plnia Tvoju vôľu a boja sa Teba a čo zachovávajú prikázania; vyslyš modlitbu moju a zachovaj verné stádo, nad ktorým si ustanovil mňa. Zbav ho bezbožnej a pohanskéj zloby a zvelaň Cirkev svoju mrôžstvom. Všetkých spoj do jednoty; učiň ho ľudom známejším, jednomyseľným v pravej viere a v správnom vyznávaní. A vnukní do ich srdc slovo Tvojho učenia, ktorých si mi dal, ako Tvojich Tebe odovzdávam. Spravuj ich svojou mocou pravicou, schovaj ich pod ochranu svojich krídel, aby všetci chválili a slávili meno Tvoje, Otca i Syna i Svätého Ducha.

V tejto trojičnej modlitbe nachádzame v skratke tie veľké ideály, ktoré ozivovali neúnavné evanjelizačné práce oboch svätých Bratov, keď ohlasovali Božie slovo, rozširovali a udržovali vieru, zachovali v jednotke všetkých veriacich v Krista, vlievali dôveru a v pôsobenie Božej milosti a spalovali sa v pastoračnom úsilí až do konečnej obeť.

Ked' dnes Cirkev oslavuje svätého Cyrila a Metoda, modlí sa vo svojom srdci, uvažuje o ich posolstve, ktoré je stále aktuálne!

- o -

Po homílii svätá omša v rímskej bazilike sv. Klementa pokračovala vo zvyčajnom poriadku. Spoločné modlitby veriacich boli v rôznych európskych rečiach:

- za Božiu Cirkev,
- za Svätého Otca a všetkých pastierov Cirkvi,
- za jednotu kresťanov,
- za trpiacich, ktorí sú diskriminovaní, prenasledovaní a väznení pre Kríštovo meno,
- za mladých, "abý v tomto roku, ktorý je venovaný im, nechali sa hlbšie preniknúť evanjeliovými hodnotami,
- za celú Európu
- a za potreby všetkých veriacich.

VR, 14.2.85-sl.

- o -

Svätý Cyril, pôvodným menom Konštantín, doniesol našim národom svetlo kráštanstva a vykonal súčasne veľké kultúrno-civilizačné dielo. U nás sa sviatok dvojice vierožvestcov sv. Cyrila a Metoda, ktorý pápež Ján Pavol II. vyhlásil v roku 1980 za spolupatrónov Európy, tradične spomína 5. júla, ale v cirkevnom kalendári padá na 14. februára - na výročný deň úmrtia svätého Cyrila, ktorý zomrel v Ríme 14. februára roku 869, teda pred 1116 rokmi.

Tišicsté výročie si pripomerali v Taliansku a v iných krajinách osobitnými oslavami. Vo februári 1985 sa bude konáť omša v Londýne a symposium v Ljublave. Ďalšie symposium sa plánuje na október v Ríme a v októbri bude pápež slúžiť vo Vatikáne ďalšiu omšu...

SE, 14.2.85

- o -

... Tohtočné oslavu našich vierožvestov zahájil pápež slávnostrou omšou. Dvojhodinovej ceremonii v tejto starobylej byzantskej bazilike sa zúčastnilo viac ako 2000 veriacich. Boli medzi nimi aj niektorí východneurópski diplomati: bulharský vyslanec v Taliansku, juhoslovanský vyslanec vo Vatikáne a predseda stálej delegácie polských robotníkov vo Svätom meste, Jerzy Kuberski. K spomínaným 16 komplementom patrili ešte najvyšší predstaviteľ ukrajinských katolíkov arcibiskup Miroslav Ivan Lubačevskij z Lvova a tajomník vatikánskej konfregácie pre východné cirkvi arcibiskup Miroslav Stefan Marusin, ktorý je ukrajinského pôvodu. Medzi pápežovými komplementami bol tiež v Bulharsku narodený archimandrita Georgij Eldařov, člen vatikánskej Komisie pre revíziu kódexu východného kánonického práva.

Ked' Ján Pavol II. kráčal v procesii 16 komplementov k hlavnému oltáru, doprevádzal ho dlhotrvajúci potlesk. V príbehu slávnostnej omše boli prednesené zvláštne modlitby v ukrajinsčine, polštine a ruštine.

Ukrainšký kňaz sa modlil za všetkých trpiacich, prenasledovaných a väznených pre vieru v Ježiša Krista a vyslovil nádej, že toto utrpenie priniesie plody v podobe slobody a lásky. Poľská modlitba vyjadrila pranie, aby posolstvo kresťanskej viery prekročilo všetky prekážky a zábrany a bolo rešpektované všetkými mocnými tohto sveta. Hlavnou tézou ruskej modlitby bola prosba, aby obrovský kontinent znova našiel svoju pôvodnú kresťanskú mladícku silu a odovzdal ostatnému svetu posolstvo mieru a vnutorného pokoja.

SE, 15.2.85

- o -

Otec Anton..v reláciu "Náboženstvo a dnešok" hovorí na tému

E k u m e n i z m u s .

" 18. januára začína tzv. "Oktáva modlitiēb za jednotu Cirkvi". Hnutie, ktoré stojí za ňou a za všetkými inými podujatiami o obnovu jednoty Cirkvi alebo cirkví, sa nazýva e k u m e n i z m u s ..

Pre mnohých Túdí ide o čosi veľmi problematické, až pochybné." Jestvujú kresťanské spoločenstvá ktoré ho odmietajú a jestvujú iné, ktoré sa zaň angažujú- ale ich zjednocovacie úsilie sa obmedzuje iba na určité kresťanské vierovyznania.

Najväčšou prekážkou obnovenia jednoty všetkých kréstánov je prešvedčenie členov jednotlivých cirkví, že oni a len oni sú skutočnými a vieryhodnými dedičmi Kristovej náuky - teda samospasiteľnosť.

" Zaujímavý jee z toho hľadiska postoj katolíckej Cirkvi, ktorá je nielen najpočetnejším, najlepšie organizovaným a vnútornne najjednotnejším cirkevným spoločenstvom, ale aj najviac interesovaným o jednotu. Všetky ostatné cirkevné spoločenstvá - vrátane východnej pravoslávnej vetvy cirkvi - majú strach z katolicizmu a nedôverujú jeho úsiliu o jednotu. Vycítajú mu, že pre neho jednota kresťanov znamená návrat k rímskej Cirkvi.

Za týchto okolností je prvým predpokladom ekumenického hnutia zo strany jednotlivých cirkevných spoločenstiev vyložiť karty na stôl a zaujať postoj k bratom vo vieri v Krista. Aj od katolíckej Cirkvi sa to pôžadovalo; dlho sa však čakalo na rozhodnutie. Až počas II. vatikánskeho koncila k tomu prišlo.

Práve pred dvadsaťimi rokmi vyšiel koncilový dekrét o ekumenizme a je ovocím štvorročnej práce sekretariátu pre zjednotenie kresťanov, založeného Jánom XXIII., pápežom, ktorého aj nekatolíci milovali pre jeho veľké srdce, otvorené pre všetkých bratov vo vieri v Krista a vobec pre všetkých ľudí.

"Teňto veľký pápež povolal na čelo novozriadeného sekretariátu významného a mimoriadne schopného nemeckého jezuitu, kardinála Beu. Pod jeho vedením prišlo k vzniku dokumentu, za ktorý hlasovali všetci konciloví otcovia, okrem jedenástich.

Nazdávali sa, že pri príležitosti oktávy modlitiēb za jednotu cirkvi je vhodné, aby si katolícki i nekatolícki kresťania čo najpresnejšie uvedomili, aké možnosti zjednotenia jestvujú na jednej i na druhej strane. Zo strany pravoslávia a protestantských cirkevných spoločenstiev nie je možné očakávať presné úpravy či princípy ich ekumenickej činnosti - a to nielen preto, že sú navzájom rozdrobené a tvoria okolo tisícky samostatných cirkví a či cirkvičiek, ale i preto, že aj v rámci samotných cirkevných spoločenstiev nieto záväzných ekumenických predpisov alebo úprav.

" Ináč je to zo strany katolíckej Cirkvi. Výrazom jej ekumenickej snahy je spomenutý dekrét, ktorý je záväzný pre všetkých katolíkov a ktorý určuje možnosti - ale i medze - zjednocovacieho úsilia :

1. Základom jednoty Cirkvi je Duch svätý, ktorý uskutočňuje jednotu vo význaní jednej Vieri, v spoločnom uctievaní Boha a v bratskej súvornosti Božej rodiny.

2. V tejto jednej Božej Cirkvi vznikli roztržky, neskôršie nezhody a konečne oddeleanie celých spoločenstiev. Vina bola na jednej i na druhej strane.

3. Tých, čo prichádzajú na svet v týchto oddeleňoch spoločenstvách a sú v nich vychováni vo vieri v Krista, nemožno obviňovať z hriechu rozkolu. Katolícka Cirkev ich vinie k sebe s úctou a láskou.

4. Tí, čo veria v Krista a boli riadne pokrstení, sú v istej - hoci nedokonalej - pospolitosti s katolíckou Cirkvou.
5. Rozdiely vo vieroučnej a disciplinárnej oblasti - ba aj v štruktúre - sú vážnymi prekážkami k dosiahnutiu jednoty. Ekumenické hnutie sa ich užíva odstrániť.
6. Keďže oddelení bratia sú krstom ospäťavedlení skrze Vieru a pri-vtelení ku Kristovi, majú právom čest nazývať sa krestanmi a Cirkev ich uznáva za bratov v Pánovi.
7. Niektoré prvky, z ktorých sa budúje a živí samá Cirkev, môžu sa vyskytovať aj v oddelených spoločenstvách: písané Božie slovo, život v milosti, viera, nádej a láska a iné vnútorné dary Ducha sv.
8. Ich posvätné úkony kresťanského náboženstva môžu vzbudiť skutočný život v milosti a tak môžu umožňovať prístup do spoločenstva spásy.
9. Oddelené cirkvi a spoločenstvá, hoci majú nedostatky, v ľajomstve spásy nie sú bez zmyslu a významu. Kristus ich používa ako nástroje spásy. Ich účinnosť sa však odvodzuje z plnosti milosti a pravdy, zverenej katolíckej Cirkvi.
10. Dokonalá plnosť prostriedkov spásy sa však dá dosiahnuť len pomocou katolíckej Cirkvi, ktorá je všeobecným nástrojom spásy.
11. Keďže sa dnes všade ná svete vyvíja úsilie dosiahnuť modlitbou, slovom i skutkom plnú jednotu - pre katolíkov sú to znamenia časov - preto sa majú hriivo zapojiť do ekumenickej činnosti.
12. K tejto činnosti patrí :
- úsilie o odstránenie slôv, náhládov a skutkov, ktoré nezodpovedajú položeniu oddelených bratov,
 - dialóg medzi odborníkmi,
 - užšia činnosť za spoločné dobro,
 - spoločná modlitba,
 - uvažovanie o tom čo treba podnikať, aby katolíci svojím životom vydávali vernejšie svedectvo Kristovi.
13. Ak katolíci nežijú podľa viery, brzdia rast Božieho kráľovstva a spôsobujú, že tvár Cirkvi sa javí oddeleným bratom i svetu menej žiarivou.

Toto sú teda princípy, podľa ktorých sa katolíci majú riadiť vo svojom úsilií o jednotu štými, ktorých ďakomer vo všeobecnosti nazývali - a sčasti ešte i nazývajú - odlúčenými bratmi. Tento výraz nie je šťastný. Cítiť v ňom akysi podtón, že zjednotenie vlastne pôzostaava v návrate tých, ktorí sa odlúčili. Takýto typ zjednocovania naráža na protest u nekatolíkov.

Ale v čom by potom mala pozostávať jednota, - alebo lepšie, zjednocovanie - ak nie v návrate? Otázka je len, v návrate kam?

Na túto otázku odpovedal pápež Ján Pavol II. v kázni počas svojej historickej návštevy luteránskeho kostola v Ríme :

"Ježiš Kristus včera a dnes a ter istý naveky - je napísané pod obrázom Krista Vsevládcu v tomto kostole Krista. V мене Ježiša Krista a jeho slova sme sa tu zhromaždili, aby sme v jednote srdc a jedným hlasom vyznávali spoločného Vykupiteľa a Pána, aby sme Ho chválili a vělebili. Rád by som v tejto pômätnej hodine chcel spolu s Vami vyznávať tohto nášho jediného Pána a Vykupiteľa".

Ak teda návrat, tak potom iba návrat k Ježišovi Kristovi. On je prvým a základným predpokladom jednoty: Boh skrže Ježiša Krista v Duchu svätom! Odtiaľto musia vychádzať všetky naše modlitby a diskusie a odtiaľto pramení množstvo prvkov, ktoré sú spoločné všetkým pokrsteným v mene Najsvätejšej Trojice.

Ako sa však príde k jednote a v čom vôbec táto jednota má pozostávať, keďže sú na obzore rysuje ešte málo ochoty zrieknúť sa nateraz alebo postupne istých prvkov - a nie je ich málo a nie sú malé - je ľahko predvídať. Ak sa však kresťania budú skutočne modliť a posúvajú sa o odstránenie psychologických a sociologických hraníc a budú praktizovať lásku k bližnému medzi sebou - na prvom mieste medzi sebou - vytvoria sa predpoklady jednoty, ktoré ešte nevieme definovať. Budú dielom Ducha svätého!

SE, 25.1.85

- o -

Zomrel kardinál Slipyj,

posledný z hrdinov Umlčanej cirkvi v krajinách za Železnou oponou rokoy 50-60-tich, po chorvátskom Stepinacovi, maďarskom Mindszenty, českom Beranovi a polským Wyszynským. Boh ho k sebe povolal 7. septembra 1984 vo veku 92 rokov.

Mohli ho trápiť dve veci: že nedosiahhol, aby ukrajinská združená cirkev bola povýšená na patriarchát - okrem dôvodu praktického, že by totiž bol patriarchát prakticky uplné v exile, boli tu i dôvody ekumenické, nedráždiť moskovského patriarchu a nevytvoriť prekážku k vzájomnému dialógovi - a že sa nedožil 1000. výročia vstupu kresťanstva na Ukrajinu roku 1988, ktoré chcel mohutne osláviť navonok i duchovne.

Roku 1939 si lvovský arcibiskup mons. Ondrej Šeplický zvolil Slipého, horlivého knaza, profesora v seminári, učenca a nadšenca za Štúriu - zúčastňoval sa tiež unionistických zjazdov na Velehrade a konferencií v Prahe - za svojho pomocného biskupa s právom nástupníctva; v novembri 1944 sa Slipyj ujal vedenia diecézy, ale mohol ju spravovať iba 5 mesiacov. Ak už predtým mnoho protivensieb vytrpel od Nemcov, ktorí chceli získať jeho morálnu podporu pre svoj boj proti Rusom a Sovietom, príchodom sovietskeho vojska začala pro Slipého krížová cesta, ktorá trvala plných 18 rokov. Zémienku na prvé zavretie 11. apríla 1945 spolu so štyrmi biskupmi - a odsudenie na 8 rokov väzenia - bola údajná kolaborácia s nacistami, ale hlavným dôvodom bezvýhradná vernosť jednote s Rímom. Radikálne odmietol pripojiť svoju cirkev k ruskej pravoslávnej. Po odpykaní jedného trestu prišlo nové odsudenie - pretože naprieck zákazu vykonával knazskú a biskupskú funkciu. Znova a znova musel ísť do väzníc, koncentračných táborov alebo táborov nutenej práce. Jeho krížová cesta sa skončila 9. februára 1963, keď Ján XXIII. pri audiencii, ktorú poskytol Chruščovovmu zaťovi Adžubejovi, vyziadal mu slobodu. Slipyj ale musel opustiť územie Sovietskeho zväzu a možno sa tiež zaviazať, že o svojom väznení nebude rozprávať - alebo nerozprával zo skromnosti? Najprv žil vo Vatikáne a potom v budove Ukrajinskej katolíckej univerzity pri katedrále Svätej Sofie, ktorá bola na jeho podnet vybudovaná na rínskom predmestí. Bola mu potvrdená hodnosť vyššieho arcibiskupa, ako hlavy ukrajinskej cirkevi, miesto titulu patriarchu a 22. februára 1965 ho pápež Pavol VI. povýšil do kardinálskeho zboru, spolu s kard. Beranom. Ako na koncile, tak i na zasadaniach biskupskej synody a pri iných príležitostiach vydával svedectvo o hrdinstvách svojej zjednotenej ukrajinskej cirkevi, ktorá i v podzemí zostala verná Rímu a dovolával sa pre nu plnej náboženskej slobody a obhajoval svoj i ostatné východné obrady proti hlasom im nepriaznivým.... Nový život, č. 9-10/84.

Anton Hlinka

Slováci a ekumenizmus.

" 18. január začala októbra modlitieb za jednotu kresťanov. Osem dní sa kresťania rozličných vierovyznamí modlia za jednotu, rozpomínajúc sa na Kristovu veľkňazskú modlitbu pri poslednej Večeri, bezprostredne pred svojim zajatím a smrťou. Týchto osem dní modlitieb je súčasne pre všetky cirkvi a ich členov, ktorí berú Evanjelium väzne, každoročne sa opakujúcou príležitosťou sputovať si svedomi ě - kolektívne, ako cirkevno-kresťanská denominácia a individuálne.

Všetci, ktorí berú evanjelium väzne, si po tieto dni musia položiť otázku vlastnej kresťanskej totožnosti a súčasne otázku vzťahov voči všetkým tým, ktorí sa hlásia k zjaveniu Božiemu skrze Ježiša Krista, ktorí prijímajú novozákonné knihy ako slovo Božie a Ježiša Krista pokladajú za Bohočloveka.

Po tieto dni kresťania rozličných cirkevných príslušníctví hľadajú cestu k sebe, navštievujú sa v kostoloch, farách a cirkevných inštitúciach. Modlia sa spolu za pokoj, organizujú spolu charitatívnu činnosť a nezriedka slávia spolu aj bohoslužbu bez ohľadu na to, čo o tom hovoria oficiálne dokumenty tej-ktorej cirkvi...

Nechajme bokom podujatia väčších a menších cirkevných spoločenstiev po tieto dni v demokratických štátach a pozrime sa - nakoľko je to len možné - čo sa z ekumenického hľadiska deje u nás?

" Na Slovensku neexistuje prakticky nič, čo by sme mohli spomenúť! Nič, pôchopiteľne, ak sa na véc pozeráme z hľadiska oficiálnej cirkvi, nič organizované, absolútne nič, čo by malo pečať cirkevného úradu! Ekumenizmus na Slovensku je tabu - a predsa je nielen nesmierne dôležitý, ale aj nesmierne nutný. Sú to predovšetkým tri cirkevné spoločenstvá - denominácie, ktoré by mali byť nositeľmi ekumenickej myšlienky, priekopníkmi jednoty.

Na prvom mieste cirkev katolícka, potom evanjelická Augsburgského vyznania a cirkev pravoslávna. Je isté, že nechýbajú pokusy zblíženia sa medzi jednotlivými troma cirkvami, ale prichádzaju odspeď, z jednotlivých veriacich, od skupín veriacich - tých veriacich, pre ktorých je náboženstvo vecou srdca, vecou ľudskej a občianskej zodpovednosti, vecou věrnosti zjaveňému slovu Božiemu. Nikoho neprekypí keď povieme, že najviac ekumenickej iniciatívy tohto typu možno nájsť u katolík- laikov i kňazov. Robí sa to však neformalne. Nič sa verejne neorganizuje, neoznamuje a nerozširuje. Kresťania sa tak spoločne schádzajú, ako spoločne žijú a pracujú, postihnutí tým istým trpkým osudem.

Na organizovanú činnosť cez októbu modlitieb nemožno ani toho roku myslieť. Štát, ktorý hrozbou a odmenou natíska svaju ideológiu ako jedinú samospasiteľnú cestu, vo svojej totálnej intolerancii neznesie vedla seba nikoho, kto by priamo alebo nepriamo podrýval dôvěru jednotlivcom a kolektívu neomylnú platnosť poučiek marxizmu-leninizmu. V ekumenickom hnúti ideologický štát inštinktívne cíti nebezpečenstvo: divide et impera - rozdeľ a ovládni! To je zásada všetkých absolutistických vládcov.

Ba viac: nielen rozdeliť, rozlísiť, t.j. podporovať jednotlivé cirkve a ich osobnosti, ale prehľbovať priepasti medzi nimi, prekážajúc každému pokusu o ich premoštanie, vybičúvajúc staré väsne ďrevnívosti, jatriac nezahojené rany a konečne pestujúc nebezpečné menšinové povedomie.

Bohužiaľ, je v našej vlasti zo strany tej alebo ďnej kresťanskej denominácie velá kolektívneho egoizmu, ktorý nemá nič spoločné s duchom evanjelia a jeho požiadavkou jednoty. Bože chrán, aby sme

zdvihli prst a niekoho obžalúvali, ale sú veci, ktoré treba poviedať:

v českých krajinách sa kresťanom podarilo pred necelými 4-5 rokmi vydáť ekumenický preklad svätého Písma - Biblie. Nemal som šťastie dosťať ju do rúk, tým menej vlastniť ju. Počul som však o nej rozprávať ako o veľkej udalosti v dejinách cirkvi v Čechách za posledných 30 rokov. Biblia vyšla sice v malom, veľmi malom, nedostačujúcom náklade: ná každú faru sa ušlo čosi viac ako 30 exemplárov, ale vyšla! A je nádej na druhé vydanie. Ale najdôležitejšie je, že sú tu predstaviteľia kresťanských cirkví sadli ako bratia okolo jedného stola a že s úctou a horlivosťou pracovali na dôstojnom a vernom pretlmočení Božieho slova do vlastnej reči.

S takým niečim sa Slováci nemôžu pochváliť, hoci by to o mnoho viac potrebovali a hoci je počet tých kresťanov, ktorí sa ešte da jakým spôsobom hlásia k protestantizmu o mnoho väčší ako v českých krajinách!

Ak slovenskí katolíci dosiahli v 60. rokoch povolenie vydáť celé sväté Písmo a ak sa evanjelickým kresťanom podarilo v roku 1979, teda v dobe najtvrdšieho náboženského útlaku vydáť vo vydavateľstve Transcarius vlastnú Bibliu a ak sa táto Biblia ešte stále smie rozširovať, teda potom je azda dovolené urobiť hypotézu, že by sa slovenským evanjelikom - ak sa vezme do ohľadu ich poštavenie v republike - bolo podarilo dosiahnuť povolenie urobiť spoločnú komisiu na dôstojný preklad svätého Písma do modernej slovenčiny!

Celého svätého Písma, cieľej Biblie. A dôstojný preklad. Biblia Transcacia zo 79 roku nesplnila nádej ani v prvom ani v druhom bode. Nie je úplná, lebo v nej chýba niekoľko kríh Starého zákona, ktoré obsahujú nielen ekumenické Biblie sveta, ale aj protestantské Biblie v Nemecku, Francúzsku, v Amerike, Anglicku a inde. Ačo sa týka preklaďu - z čisto rečového hľadiska v tlmočení obsahu nateraz ponámejme novú evanjelickú Biblia nielen nedokonalým dielom, ale je plná žávažných lexikálnych, syntaktických a štýlistických chýb! Je priam nepochopiteľné, ako možlo prísť k takému nepodarku! Vedľa predsa v radoch evanjelikoch je mnoho lingvistov, spisovateľov a básnikov. Okrem toho je nepochopiteľné, ako práve evanjelici, pre ktorých je Biblia vlastne všetko, ktorí - skutočne veriaci evanjelici - dávajú v láske k Biblia aj katolíkom dobrý príklad, možli tak málo dbať na kultúru slova, ktoré je nositeľom Božieho zjavenia?

A potom tá neúplnosť. Dúfam ďalej, že sa napriek všetkému, predsa len raz slovenským katolíkom a evanjelikom - ako i pravoslávnym spolu s nimi - podarí vytvoriť spoločnú komisiu biblístov a lingvistov, ktorá dá slovenskej verejnosti nielen ekumenickú Bibliu, ale aj nové povedomie spolu s pratičnosťou všetkých vetiev cirkvi a národa!

" Veľkou nádejou sú v tomto ohľade kresťanskí aktíviisti na strane katolíckej a evanjelickej, ktorí drobno umračenou pracou vytvárajú nielen psychologické, ale aj náboženské predpoklady k plodnej výmeni názorov medzi slovenskými evanjelíkmi a slovenskými katolíkmi na zachovanie toho, čo je v národe najcennejšie: jeho uchovnej kresťanskej identity, jeho charakteru, jeho duše.

Dorozumenie medzi katolíkmi a evanjelíkmi v tých bodoch ktoré sú im spoločné - a tie je ich málo - preklesnia cesty a spoje aj medzi ostatnými kresťanskými denomináciami! O toto sa modlia a majú modlit! O toto sa usilujú a majú usilovať všetci kresťania, všetky denominácie, lebo Kristova požiadavka jednoty je taká záväzná, ako všetky ostatné požiadavky evanjelia!

SE, 18.1.85.

Redakcia mládežníckeho vysielaania slovenského programu
Vatikánskeho rozhlasu prináša
rozhovor o ekumenizme mladých.

Milí priatelia, každoročne od 18. januára sa začína "týždeň modlitieb za zjednotenie kresťanov". Považujeme preto za vhodné pohovoriť si v dnešnom vysielaení o tom, ako sa mladí ľudia angažujú za dosiahnutie úplnej jednoty Kristovej Cirkvi.

Na cintoríne v Žiline je pochovaný veľký pracovník a žalárčvaný trpitel za zjednotenie katolíkov a pravoslávnych, otec Vendelin JAVORKA, jezuít. Na hrobe má kríž, ktorého zvislé rameno je odhora až dolu oddelené, akoby rozčesnuté bleskom. Symbolicky vyjadruje bolest nad tým, že katolícka a pravoslávna cirkev sú ešte rozdelené. Tento rozčesnutý kríž symbolizuje aj rozdelenie všetkých kresťanov.

- Otec Damián, chcel by som nadviazať na to, čo si povedal: Keď som bol mladší, chodil som do školy, kde nás bolo v triede polovica katolíkov a polovica evanjelíkov. Všetci sme verili v istého Krista, preto som nemohol pôchopiť, prečo máme byť rozdelení a dnes mi nedá pokoja, že kresťanov iných vyznani nazývame "oddeľenými bratmi"?

- Táto otázka je aj pre mňa problémom. My mladí sa radi stretáme, aby sme ako kresťania ľahšie dosiahli svoj cieľ. To oddelenie či rozdelenie je nám iba na škodu!

To rozdelenie boľí aj mňa. Veď každé rozdelenie medzi kresťanmi je čímsi nenormálnym! Je to čosi, čo by nemalo existovať. Otázka rozdelenia znepokojuje aj milióny kresťanov na celom svete a trápi najmä Svätého Otca. Preto už Ján XXIII. založil Sekretariát pre zjednotenie kresťanov a za jeden z hlavných cieľov II. vatikánskeho koncilu vytýčil úsilie o zblíženie a zjednotenie všetkých veriacich v Krista. Treba s radostou konštatovať, že za posledných 20 rokov sa urobilo na tomto poli viac, než predtým za cele Štáročia. Zvlášť potešitelné je, že mladí kresťania rozličných vyznani sa s nadšením angažujú za ekumenické hnutie, čiže práci za zjednotenie všetkých kresťanov.

O pokusoch mladých kresťanov v tomto smere nám napísal Andrej zo Slovenska :

:Bolo to v zime. Počasie nám vonku neprialo, preto sme mali veľa príležitosti hráť sa v miestnostiach i rozprávať sa spolu. Mali sme aj svätú omšu, na ktorej sa zúčastnili aj naši priatelia z Bratskej cirkvi. Bratia a sestry z mojej skupiny ako i ja, boli smě pri týchto stykoch s mladými ľuďmi iných vierovyznani už ostrieľaní. Medzi mladými Bratskej cirkvi bolo však niekoľko takých, čo boli na takom stretnutí prvý raz a nevedeli zvládnúť situáciu pri bohoslužbách ani pri rozhovoroch. Bez toho, žeby si to uvedomovali, dokázali zo smiešni alebo urazit toho, kto mal iné presvedčenie. Ich starším a skúsenejším bratom z Bratskej cirkvi to bolo nepríjemné. Ohľaduplnosť k iným vierovyznania však chýbal až mladším katolíkom. Budili podozrenie, že zo smiešňujú alebo znižujú význam toho, čo sa dialo - či už išlo o spoločnú modlitbu alebo rozhovory. Poučili sme sa z toho, že prvým ekumenickým krokom, t.j. prvým krokom k jednote kresťanov nie je hned spoločná účasť na liturgii, ale úprimné priateľstvo veriacich rôznych vyznani.

- Tento postreh sa mi zdá správny. Veď aj derná skúsenosť nás učí, že keď mladých ľudí spája úprimné priateľstvo, vedia sa povznieť ponad všetky rozdiely, či už rasové, národnostné alebo náboženské. A myslím, že to platí najmä o mladých kresťanov.

- Aby som povedala pravdu, ja neviem pochopíť, ako vobec mohlo dôjsť k rozdeleniu kresťanov? Ved veríme v toho istého Spasiteľa, čítame to isté Evanjelium, kde nás Ježiš Kristus vyzýva navzájom sa milovať.

Rozdelenie kresťanov neprišlo odrazu. Do 11. storočia bola na celom svete prakticky len jedna katolícka, t.j. Všeobecná Cirkev. "o bohužiaľ", už "stáročia" sa predtým medzi kréštarmi na Východe a Západe hromádili nedorozumenia a spory, zavinené ľudskými slabostami a vášňam. Vyvrcholilo to roku 1054, keď sa východná cirkev odtrhla od západnej a začala sa nazývať pravoslávnou. Neskoršie, v 16. storočí, keď v katolíckej Cirkvi bolo veľa čo naprávať, nastalo rozdelenie na Západe. V snahe napraviť Cirkev reformátori išli tak ďaleko, že sú odtrhli od pápeža a od katolíckej Cirkvi. Tak vznikli prvé protestantské spoločenstvá, ktoré sa potom delili ďalej. Dnes je ich na svete celé stovky.

- Keď tieto rozdelenia kresťanov zavinili slabosti a vášne ľudí, myslím, že iní ľudia - konkrétny my, čo žijeme v 20. storočí - by sme mohli toto rozdelenie odstrániť?

Máš pravdu. Na šťastie, ako som už spomenul, v posledných desaťročiach ekumenické hnutie dosiahlo veľké úspechy. Stačí napr. spomenúť, že okolo 300 oddelených kresťanských spoločenstiev sa združuje v tzv. Ekumenickej rādi církví a katolíckej Cirkve vede účinný ekumenický dialóg nielen so sponímanou Ekumenickou rādou, ale aj osobitne s mnohými oddelenými církvami.

- A čo robia v tomto smere mladí kresťania?

Aj mnohí mladí kresťania sú aktívne zapojili do ekumenického hnutia. Objasníme si to na dvoch udalostiach z posledných čias. O prvej udalosti nám napísal Andrej zo Slovenska:

Je tomu niekoľko rokov, čo som bol v ZSSR a zúčastnil som sa na stretnutí mladých veriacich pravoslávnej církvi. Bolo nás mnoho, miestnosť bola plná, priam nabitá. Spolu sme sa modlili a tak trochu aj pracovali. Rozprával som im o celosvetovej biskupskej synode, t.j. o pracovnom zhromaždení katolíckych biskupov v Ríme v roku 1974. Rozprával som im aj o dôležitom dokumente pápeža Pavla VI., v ktorom vysvetluje, ako treba dnes maliehavo a všade šíriť Evanjelium. Neviete si predstaviť ich ľadost, keď som im rozprával o tom, akď sa dívajú biskupi, zideli na synode, na tzv. malé základné skupiny kresťanských laikov v Církvi. Uvedomili si, že biskupi v Ríme hovorili práve o tom, čo oni - ako laici - už niekoľko rokov skusovali a žili!

- To je ohromné, že aj v Sovietskom zväze sú skupiny mladých kresťanov, čo sa združujú s nami!

To však ešte nie je všetko. Andrej o stretnutí s pravoslávnymi bratmi a sestrami ďalej píše:

Cítili sme sa tam všetci ako deti, že my mladí i dospelí kresťania katolíckej a pravoslávnej církvi, čo žijeme v ťažkých podmienkach reálneho socialismu, žijeme svoju vieru v trojjedineho Boha rovnakým spôsobom. Priznám sa, plakal som od radosti, keď sa pri spoločnej modlitbe naši pravoslávni bratia modlili za Svätého Otca! Bol ním vtedy už Ján Pavol II. Plakal som od radosti, lebo som vedel, že to neboli ani prví ani poslední veriaci pravoslávnej církvi, čo sa modlia za Svätého Otca, obetujúc zaňho svoje trápenia a kríže, svoje ľadosti a rádejte. A keď som sa ich pýtal, ako to, že vy pravoslávni sa modlite za pápeža, povedali mi:.... o pápežovi sa dozvedáme z Vatikánskeho rozhlasu. Vieme kto je, čo robí, počúvame ho, on je našou veľkou rádejou. Stal sa nám tak trocha i naším patriarchom!

Na Západde šíri ekumenické hnutie medzi mladými ekumenický kláštor v Taizé, na sever od Dijonu vo Francúzsku. Spolu s predstavencom Rogerom Schutžom bývajú tam protestantskí, katolíci a pravoslávni duchovní. Ročne tam prichádza tisíce mladých ľudí všetkých vyznanií, ba aj ateisti. Okrem toho Roger Schutz so svojimi spolupracovníkmi organizuje stretnutia mládeže jednotlivých svetadielov.

S radostou som čítať, že Roger Schutz v dňoch 28. decembra 1984 až 1. januára 1985 zorganizoval 5-dňové stretnutie európskej mládeže v Kolíne nad Rýnom v Nemecku, teda v krajinе, kde sa v 16. sto ročí kresťanov začali deliť na katolíkov a protestantov. Predchádzajúce ekumenické stretnutia európskej mládeže boli v Paríži, Londýne, Barcelone a v Ríme... /pozri ďalší člárok/

Chlapci a dievčatá, rozčesnutý kríž na hrube otca Vendelinu Javorku, S.J. v Žiline nás pobáda k práci za zblíženie a zjednotenie kresťanov. V dňoch od 18. do 25. januára každoročne stámili s kresťanov všetkých vyznanií spolu s katolíkmi sa modlia za toto postupné zblíženie a zjednotenie. Položme si otázku :

Čo urabíme tohto roku my, ty, ja?

Prvé čo navrhujem je toto:

Vezmíme do rúk Ježovo evanjelium a pozorne si prečítajme 17. hľavu, kde Kristus úperivo prosí Otca za jednotu tých, ktorí budú nasledovať. Svojou modlitbou nás Kristus rástojučivo vyzýva :

K R E S T A N I A , S P O J T E S A !

A vy, mladí kresťania, spojte sa prví!

VR, 15.1.85-sl.

- o -

Viedeň-Denhág: Od 17. januára prebiehal Svetový týždeň modlitieb za zjednotenie kresťanov, ktorý bol uzavorený Jánom Pavlom II. v piatok 25.1.1985 v bazilike sv. Pavla za hradbami v Ríme. Na celom svete sa v tomto týždni konali ekumenické stretnutia. V Rakúsku týždeň vyvrcholil bohoslužbami, usporiadanými Ekumenickou Radou cirkví v arménskom apoštolskom kostole. V Paríži sa zúčastnil parížsky arcibiskup kardinál Jean Maria Lustiger spolu so zástupcami ostatných cirkví pravoslávnych vešpier v katedrále Notre Dame. V Mnichove kázal mnichovský arcibiskup Dr. Bedrich Vetter v evanjickom kostole apoštola Matúša.

Athos: Opäť reformovaného kláštora Grigorius na hore Athos, archimandrita Georgijos sa ušiluje o to, aby sa jeho kláštor stal mestom spomienky na spoločné korene európskych kresťanských cirkví v spoločnej Cirkvi prvého tisícročia. Podľa jeho priania sa tu majú stretnávať pravoslávni, katolíci a evanjelíci kresťania, aby sa zblížovali v spoločnej modlitbe a svojou zbožnosťou prispievali k jadru.

Hannover: Západnemecké zemské evanjelické cirkvi a cirkvi starokatolícka chcú uskutočniť eucharistické spoločenstvo, t.z., že ich členovia môžu pristupovať k príjimaniu v kostoloch oboch vyznanií. V Hannoveri sa za predsedníctva evanjelického biskupa Lohseho a starokatolíckeho biskupa Brünglisa stretli zástupcovia oboch cirkví, aby dohodli podrobnosti a mohli ešte v tomto roku dať farostiam tento návrh.

SE, 2.85

- o -

Štefan V R A G A.Š

Ekumenické združenie Pro Oriente.

Jedno z Významných fóriem ekumenického hnutia a praktického dialógu s kresťanskými cirkvami sa stalo tzv. Združenie Pro Oriente. Ide o ústanovizeň, ktorú zriaďil 4. novembra 1964 kardinál František König. Združenie Pro Oriente sa teda Žrodilo niekoľko dní pred definitívnym schválením a promulgáciou koncilového dekrétu "O ekumenizme". Pro Oriente slávilo v roku 1984 dvadsaťročné jubileum svojho trvania.

Je samozrejmé, že sa pri takejto slávnostnej príležitosti zorganizovali dôstojné oslavysia to pod záštitou zakladateľa ustanovizne kard. Königa. Popri ekumenickej bohoslužbe za predsedníctva viedenského kardinála a za spoluúčasti ortodoxných cirkevných hodnostárov, sa konala tiež Slávnostná akadémia na Viedenskej univerzite. Na akadémii sa zúčastnil i rakúsky spolkový prezident Dr. Kirschleger. Príležitosťné referáty predniesli predseda Sekretariátu pre zjednotenie kresťanov kard. Willebrans a predseda Združenia Pro Oriente kard. König.

Už zo samotných referátov, ale hlavne z dokumentačného materiálu o dvadsaťročnej činnosti Pro Oriente vidno, aké význačné úspechy sa tu dosiahli. Pri svojom zrade pred 20 rokmi si Pro Oriente vytýčilo za cieľ nadviazať a rozvíjať účinný dialog so starými orientálnymi cirkvami ako aj s pravoslavnymi cirkvami. Dialog a spoluprácu s uvedenými kresťanskými cirkvami Združenie Pro Oriente rozvíjalo vo forme vedeckých konferencií, prednášok, obapôlnych návštev, výstav náboženského umenia, koncertov, publikovania ekumenickej literatúry a pod.

O bohatej dvadsaťročnej činnosti Pro Oriente svedčí tiež oficiálna štatistika, v ktorej sa spomínajú napr. tieto údaje: Pro Oriente zorganizovalo doteraz 5 veľkých konferencií, 36 sympozív, 30 ekumenických bohoslužieb, usporiadalo dve výstavy ikon a 30 náboženských koncertov. Prijalo a vykonalo celé desiatky návštev. Vydalo 19 knižných prác atď. Medzi závažné publikácie řa ráta nedávno vyšlé dielo s titulom "Dvadsať rokov ekumenizmu". Knihu obsahuje dôležité dokumenty tak z II. vatikánskeho koncila, ako aj Sekretariátu pre zjednotenie kresťanov, ďalej výroky pápežov o ekumenizme, informácie o úlohe rakúskej ekumenizmu počas Rakúskych katolíckych dní, správu o 20-ročnej činnosti Združenia a dokumentačný materiál o oslavách 500. výročia Luterových narodenín.

Doterajšia bohatá činnosť a všeobecné iniciatívy Združenia našli uznania a podporu u pápežov Pavla VI. a Jána Pavla II., ako aj Sekretariátu pre jednotu kresťanov, jednak porozumeňa a náklornosť v jednotlivých kresťanských cirkvach. Záslužná činnosť našla svoje ocenenie aj v referátoch kard. Willebransa a Königa. Kard. Willebrans vyzdvihol doterajšiu prácu Pro Oriente a zdôraznil, že všeobecná Cirkev svojou plnosťou je prítomná v lokálnych cirkvach a pôsobí v ich živote. Všeobecná Cirkev nadobúda v lokálnych cirkvach svoju konkrétnu podobu. II. vatikánsky koncil rozumie pôd miestnou cirkvou predovšetkým diecézu, ktorá je zverená pastoračnej starostlivosti miestneho biskupa. Práve v tomto bode sa katolícka Cirkev zhoduje s pravoslávnou.....

Kard. König vo svom referáte tiež podčiarkuje drobnú a vytrvalú prácu... Pro Oriente sú zaslúžilo o to, že sa po dlhej prestávke - po 1500 rokoch - znova nadviazať dialog medzi Rímom a starými orientálnymi cirkvami. Záslužný podiel na činnosti Združenia majú predovšetkým laici. Aj publikáčná činnosť priniesla už cenné plody....

Na prelome roka 1984 - 1985 sa v Kolíne nad Rýnom strelo vyše dvadsať tisíc mladých ľudí vo veku od 15 do 30 rokov v poradí už na Siedme európske stretnutie ekumenickej pospolitosti.

Každý rok zvoláva táto pospolitosť - majúca sídlo vo francúzskej dedine Taizé, kde spoločne pôsobia katolícki mnísi, protestantskí pastori i pravoslávni duchovní - povedali by sme kresťanský zjazd mládeže, a to vždy do iného európskeho velkomesta. Mnohí z tých, ktorí boli v Kolíne nad Rýnom, sa medzitým už vrátili domov, avšak niektóri účastníci práve dochádzajú, ak sú napr. zo Sicílie alebo z južného Španielska.

"Takmer päť dní trvalo stretnutie európskej mládeže v Kolíne nad Rýnom, požnačenej modlitbou a úvahami i hľadaním cieľ zmlieania a prispievania k mieru vo svete. Po vlaňajšom podujatí, ktoré sa konalo v Paríži, uspôriadal teraz po prvýkrát veľký zjazd v západnom Nemecku. Ide o snahu, nežiť myšlienku z Taizé obmedzenú iba na malú burganskú dedinku, nedaleko Lyona.

Tam sa usadil na začiatku 2. svetovej vojny švajčiarsky pastor Roger Schutz. V Taizé ukrýval sprvu utečencov, zachraňujúcich sa pred nacistickým prenasledovaním. Vtedy bola dedina väčšinou opustená. Dnes tam žije ekumenické spoločenstvo, pozostávajúce z asi 80 mužov všetkých kresťanských vierovyznaní, ktorí sa rozhodli pre celibát. Sú to duchovní a lekári, umelci i remeselníci, ba aj sedliaci. Nevznikol tam nijaký reholný rád, ani nové náboženstvo. Svojim spoluúžíváním chcú byť príkladom zmierenia medzi rôznymi vierovyznaniami. Tam pracujú a spoločne sa modlia, obrábjajú pôdu a pečú si vlastný chlieb. Dodržiava sa zásada brata Rogera, že pospolitosť nesmie prijímať nijaké dary. Tak žijú sice v dobrovoľnej chudobe, avšak netrpia núdzou.

Asi pred dvoma desaťročiami začala byť táto ekumenická spoločnosť v Taizé príťažlivá pre mladých ľudí z celej Európy. Ako ho vysvetlí brat Leonard - pochádzajúci z Holandska - nevedel si v Taizé tenčo úkaz nikto vysvetliť. Spätiatku ho považovali za akýsi modný trend. Predpokladali, že príliv mladých ľudí čoskoro poklesne. Ale ich domienka bola mylná, lebo keď v akcii, zvanej "Znamenie pokánia" vybudovali v dedine kostol, prídili tam skupiny mladých v ešte väčšom množstve.

Nejeden z nich sa tam každoročne vračia. Za pobyt v stanovom meste si sami platia. A tak sa vytvorilo úplne samozrejmé spolužitie katalíkov a protestantov, kálovínov i gréckych pravoslávnych. Sprvu hľadeli kresťanské cirkvi ná toto podujatie veľmi rezervované. Ale tento raz pošiel na kolínske stretnutie kresťanskej mládeže západnej i východnej Európy svoj pozdrav aj pápež Ján Pavol II.

Počas piatich dní bolo počuť v okolí Kolína nad Rýnom - či už to bolo v dome alebo na iných akciách - debaty, modlitby a diskusie vo viac ako desiatich cudzích rečiach.

Ale babylonské zauzlenie jazykov nenašalo! Všetci si rozumeli, či už to bolo 6000 účastníkov zo Španielska, 5000 z Talianska, 3000 z Francúzska a ďalšie masy mladých ľudí z Nemecka, Rakúska, zo Škandinávií, z Juhoslávie, ba dokonca aj 250 Poliakov - všetkých viedla spoločná túžba, ako nájsť v Bohu tvorčie sily, aby sa zmiernilo ľudské utrpenie na tejto Zemi a všetci žili v mieri.

Meditovali aj o liste brata Rogera, ktorý mal názov "LIST Z PÚSTE". Švajčiarsky pastor a zakladateľ pospolitosťi v Taizého napísal po niekol'kotýždňovom pobyci v Mäuretanii - jednej krajiny pásma Sahelu - najviac postihnutej suchom, nedostatkom potravín a hladom. V tomto liste vyzval brat Roger kresťanské cirkvi, aby sa stali pôdou žijúcich,

pôdou zmierenia a pôdou jednoduchosti. Cirkva nezabúda na tužby tolerantných ľudských bytostí, volajúcich po spravodlivejšom rozdelení hmotných štatkov. Nespravodlivé rozdelenie bohatstva je príčinou aj ozbrojených konfliktov. Naša spoločnosť sa musí podieľať o dobro aj s inými, aby sa naša Zem stala planétou mieru.

Diskusie na rôzne témy vypĺňali program tohto neobyčajného stretnutia dvadsiatich tisícov mladých. 19-ročný Poliak Matej, ktorý prišiel z Varšavy vlakom do západného Berlína, aby odšial pokračovať ďalej autostopom, dnes hovorí, že sa v pospolitosti európskej kresťanskej mládeže môže človek vela naučiť. Aj on bol - tak ako všetci ostatní zahraniční účastníci - hostom v nemeckej rodine. A j. naňho urobili dojem vyslovené myšlienky i pohľad na praktickú prácu mladých kresťanov, či už ide o starosť o telesne postihnutých alebo o ňavštevu v mládežníckom väzení. Aj Poliak Matej chce na budúci rok navštíviť dedinu Taizé, tak ako 24-ročný Nemečec Kryštof, študent sociálnej pedagogiky, ktorý bol vlasti v septembri v Taizé už po piaty raz. Žil tam škoro rok v modlitbe, v úvahách i mlčaní - a tak sa pripravoval na návrat domov, do Nemecka. Predtým bol nejaký čas v indickom meste Kalkuta a neskôr v Španielsku, pričom žil vždy v spoločnosti bratstva, vyžiarujúceho od bratov v Taizé.

V Kalkute ponúkal svoje služby Matke Tereze - a tá ho prijala. Pracoval v domoch ubožiakov, ktorí by boli inak zomreli na ulici. Vela sa od nich naučiť. Považovali ho za svojho brata. Vôbec, aj brat Roger bol určitý čas v Kalkute, keď nebola Matka Tereza ešte vyznamenaná Nobelovou cenou mieru. Vtedy s touto reholačkou zostavil pozoruhodný list, v ktorom sa hovorilo, o viditeľných domoch umierania v Indii a neviditeľných domoch v Európe.

Španielská učiteľka Mercedes, ktorá má 24 rokov a nikdy v Taizé nebola, v Kolíne teraz vyhlásila, ako pozmenilo teraz jej život toto ekumenické hnutie mladých. Nebyť myšlienky z Taizé, bola by sa tiež stala učiteľkou aie nevenovala by sa telesne postihnutým deťom! Vyučovala býva normálnej škole.

Mercedeš vyzdvihuje ešte aj ďalšiu zmenu svojho zmysľania: odkedy je v ekumenickom hnutí, je lepšou katolíčkou ako bola predtým. V Kolíne sa ukázalo, aký veľký význam dosiahlo hnutie z Taizé v spoločnosti i v cirkvách.

Kolínske stretnutie pomohli zorganizovať katolícke i evanjelické cirkevné organizácie. Na spoločnej modlitbe sa zúčastnili Katolícky kardinál Höfner, evanjelický hlavný cirkevný radca Augustín a grécky pravoslávny metropolite Agostinos.

V Kolíne nad Rýnom sa tiež potvrdilo, že ekumenické hnutie nechce nijakého mladého človeka získať nátlakom, že kresťanstvo iba ponúka a že každý musí k nemu určiť svoj vzťah úplne sám!

A sotva sa v Novom roku rozlúčilo vyše 20 000 ľudí v nemeckom Kolíne, kde brat Roger oznámil, že sa v júli 1985 stretnie v Ženeve s generálnym tajomníkom Spojených národov, ktorý ho pozval, už sa pripravujú príslušníci mladej generácie na budúce svetové stretnutie. Usporiadajú ho v Madrase, v Indii, koncom roku 1985 a začiatkom 1986. Motto bude: "Pút' dôvery na zemeguli!" A pre tých, ktorí sa nebudú môcť odobrať do Indie, sa uskutoční zhromaždenie na vršku pri Taizé, kde každý rok trávi určitý čas niekolko desaťtisíc mladých ľudí zo všetkých národov!

SE, 3.1.85.

- 0 -

AKO MOŽEME DOSIAHNÚŤ MEDZIKONFESIJNÉ ZJEDNOTENIE, KEĎ ŽIJEME V ROZPORE SAMI SO SEBOU A NECHCEME SA ZMIERIŤ S BOHOM?

Anton B A N Í K

Tá istá vec rozlične chápáná, preto rozlične realizovaná..

Známy nemecký teológ K. Rahner, ktorý nedávno zomrel, byстро raz poznamenal: "Krestanov nerozdeľuje Biblia, ale jej interpretácia". Dnes je málo krestanov, ktorí by v zásade neuznávali jednotný text Písma svätého, čiže Biblie. Napriek tomu sme svedkami, že jestvuje okolo tristo protestantských cirkví a tisíce rôznych siekt a spoločenstiev, ktoré sa všetky odvolávajú na jediný prameň slova Božieho - Biblia. To isté, ale rozlične chápáné, viedie nevyhnutne k rozdielným postojom a preto aj k totálnej rozdielnej špiritualite, vnášanej do každodenného života. A tak jednota krestanov a Cirkvi, za ktorú sa tak vrúcne modlil Kristus pri poslednej večeri, keď ustanovil centrálnu sviatosť Eucharistie, je stále len snom.

Zámyslime sa iba nad ústredným bodom Kristovho radostného posolstva, ktorým je E u c h a r i s t i a . V nej vrcholí kult Nového zákona, všetka hodnota modlitby, kľaňania sa Bohu, dokonalá obeta zmierenia, celá šírka, hlbka i sila vykúpenia, ako i prameň všetkých milostí, lebo v nej je prítomný a skrz ňu pôsobí sám Ježiš Kristus.

Mnohí učenici hneď na prvú Krístovu informáciu o tejto sviatosti reagovali v kafarnaumskej synagóge kritickými a odmietavými slovami: "Tvrdá je to reč: Kto ju môže počúvať." /Jn 6, 61/. Mnohí poodchádzali. Napriek tomu Ježiš nič zo svojich slov neodvolal, nič nekorigoval, ba ani sa nesnažil bližšie pravdu vysvetliť, aby poodhalil veľké tajomstvo lásky, v ktorom ponúkal ľudstvu samého seba. Určil len ajsolútnu podmienku účasti na tomto božskom tajomstve lásky a tou je bezvýhradná viera! Kto nie je ochotný ju prejaviť, môže odísť cestou ľudskej kritiky a šomrania sko kafarnaumskí poslucháči. A tak dodnes dediči kritických postojov týchto intelektuálne neuspokojených kádrovníkov Božích tajomstiev idú cestami svojich mnohorakých ľudských interpretácií, v ktorých sa ehotne kľaňajú sebe vo vlastných konceptiach už celé stáročia. U Židov je to mené zarážajúce, lebo oni neprijali Krísta ako Mesiáša./ako celok národa/ a tak sa i nadalej opierajú o autoritu patriarchov a prorokov Starého zákona, zostávajúc v zajatí minulosti. No čo povedať o tých, ktorí sa dnes pokladajú za krestanov a Ježiša Krísta uznávajú za Syna Božieho, a predsa sledujú postoj kafarnaumských poslucháčov, ktorým sa Ježišova reč zdala nezrozumiteľnou a tvrdou a idú radšej po cestách ľudskej interpretácie. Tu sa nám otvára hlbka prieasti, ktorú vykopali ľudskí reformátori a stáročia vybetonovali jej steny a prehlibili dno.

Pri návštive v Nemecku istý zvedavec dal Svätému Otčovi Jánovi Pavlovi II. otázku: "Svätý Otče, ako a kedy sa uskutoční jednota krestanov?" Pápež mu v jednej vete dal takú hlbokú a vyčerpávajúcu odpoveď, že ho to ohromilo: "Bez plnosti pravdy nie je možná plnosť jednoty!"

Eucharistia je centrálou pravdou Kristovho evanjelia. Z nej prameňí výkupná sila pre celé ľudstvo a preto aj pre našich odlúčených kresťanských bratov, ktorí nešťastným zásahom ľudskej "reformy" do Božieho diela stratili priamu účasť na tajomstve Kristovej výkupnej obety. Tá istá vec, rozlične chápáná, je aj rôzlične realizovaná v životnej praxi i na tomto poli. Konkrétny príklad :

Žijem už vyše 12 rokov v najväčšom švajčiarskom meste, ktoré je poväčšine protestantské a ako konglomerát má okolo pol milióna obyvateľov. V meste je celkovo 50 protestantských reformovaných kostolov a 26 katolíckych kostolov a niekoľko malých kaplniek. V každom reformovanom kostole je raz za týždeň len jedna "bohoslužba slova" /teda nie eucharistická obeta!/, kym v každom katolíckom kostole sú najmenej tri sväté omše, a v niektorých i viac. Celkove v nedelu sa teda na pôde mesta slúži asi 90 svätých omší pre ľud a asi 40 v malých

privátnych alebo reholných inštitúciach. Spolu teda 130 svätych omší. Rozdiel je ešte vypuklejší, keď porovnáme štatistiku celotýždennú. Kým reformovaným kostolom zostáva celotýždenne len 50 nedelňých bohoslužieb slova, katolíkom pribudnú sväté omše všetkých všedných dní. Kedže v meste žije takmer sto kňazov /diecézni+reholní/ z ktorých každý denne slúži jednu svätú omšu = $100 \times 6 = 600 + 130$ nedelňých = celkovo 730 svätych omší za celý týždeň.

Mesačne: u reformovaných je to $50 \times 4 = 200$ celkovo; u katolíkov je to $730 \times 4 = 2920$ svätych omší celkovo, čo je temer 15 x toľko ako u reformovaných. Podobné proporce by boli aj ohľadom účasti veriacich. Nie sú to presné overené čísla, no dobre zodpovedajú zváženému odhadu obyvateľa mesta, ktorý vyše 12 rokov pozoruje život aj v tejto oblasti. Aj tento pohľad nám pomôže uvedomiť si, aká ďaleká cesta je pred nami, kym tú istú vec budeme rovnako chápať a žiť, aby sme tak vytvorili Kristom žiadanú reformu.

Aj keď reformátori neboli schopní dovidieť smutné dôsledky svojich postojov a ani často neboli ich vedomým cieľom, ale ich predsa reálne zapríčinili ako tvrdohlavé dieťa, ktoré súce nechcelo, aby zhorela tretina otcovej stodoly, ale nechcelo sa ani prestat hrať v otcovej stodole so zažatým ohňom. Právda, hasiť a naprávovať musia teraz iní.

SHzR, č. 5/84.

- o -

- Viedenský arcibiskup kardinál König bol v máji 1984 na prvej oficiálnej návštive v Grécku, aby prehíbil ekumenické styky s gréckou pravoslávnou cirkvou. On a delegácia PRO ORIENTE sa 11. mája zúčastnili v Solúne na oslavách sv. Cyrila a Metoda. Slávnosti sa konali v chráme zasvätenom našim vierožvestom.

- Anglický princ Filip odovzdal 15. mája 1984 Templetonovu cenu anglikánskemu pastorovi Bourdeauxovi. Tento založil r. 1969 Keston College, študijné stredisko, ktoré zberá doklady o prenasledovaných kresťanov vo východnej Európe a podnecuje činnosť na pomoc prenasledovaným bratom.

SHzR, č. 7/84.

Budapešť: 7. valné zhromaždenie Svetového zväzu luteránov, ktoré sa konalo v Budapešti, po prvýkrát vo svojej historii zbavilo členstva dve luteránske cirkvi pre schvalovanie politiky apartheidu: evanjelicko-luteránsku cirkev v Južnej Afrike a Nemeckú evanjelicko-luteránsku cirkev v Namíbii. V rezolúcii Valné zhromaždenie dôrazne žiada obe cirkvi, aby jednoznačne zaujali odmietavý postoj k apartheidu. Kým sa tak nestane, suspenzia platí!

Valné zhromaždenie vyzvalo aj vlády všetkých krajín sveta, aby sa zaviazali dodržiavať ľudské práva. Členským cirkvám kládlo na srdce, aby zintenzívnilo angažovanie v tejto oblasti - konkrétnie pomoc obetiam porušovania ľudských práv a apelovanie na jednotlivé vlády, aby rešpektovali medzinárodné dohody o ľudských právach.

SE, 7. a 8.8.84

Budapešť: Podľa záverečného dokumentu 7. plenárneho zasadania Svetového luteránskeho zväzu, ktoré sa konalo v hlavnom meste Maďarska, má dialog luteránov s rímsko-katolíckou Cirkvou i nadálej prioritu v úlohách Zväzu. V dokumente s titulom "Ekumenické povinnosti a luteránska identita" sa jednotlivým členským cirkvám doporučuje skúmať a skúšať, aké kroky sú možné k vyjadreniu narasta júceho spoločenstva s katolíckou Cirkvou. Pokial ide o otázky kňazského úradu, kongres zistil, že katolícke kňazské svätenie sa rovná ordinácii v luteránskom slova zmysle. Teraz Zväz očakáva, že i katolícka Cirkev uzna duchovenský úrad cirkví luteránskych.

SE, 15.8.84.

V ekumenickej relácii "Krestanské meditácie" hovorí
Peter Orlický na tému

Ekumenické hnutie.

Toto hnutie patrí k najvýznamnejším javom súčasnosti. To platí ako o celi ku ktorému smeruje, tak o spôsobe akým sa o jeho dosiahnutie usiluje.

Významný je fakt ekumenizmu sám o sebe: v rozorvanom svete hlas zblíženia z mierenia. V nejednotenom kresťanstve svedectvo o vzájomnej blízkosti a žiaducej jednote.

Sústavne treba myslieť na oba aspekty. Cirkvi sú zodpovedné za zvest ktorú prinášajú, za ich nezakalenú čistotu, pribojnú silu, rýdu úprimnosť. Sú však zaviazané aj svetu, ktorý by v duchovnom pomýlení alebo v duchovnej prázdrote klesol do zmätkov, rozporov, bezcienlosti a skončil by v strate cesty.

Ak sa nám zdá, že ekumenické hnutie pokračuje veľmi pomaly, môže to byť dokladom nedostatku iniciatívy, odvahy a vynaliezavosti. Súčasne však i múdrej obozretnosti a beďlivej snahy nezanedbať nič zo záväzných rozmerov kresťanskej existencie na svete.

Metodická zásada, ktorá sa pozvolna vo svete presadila, zaistuje dôkladnú a nádejnú prácu. Spôsobuje ovšem i veľmi pomalé tempo. Na jednej strane sú úlohy zverované čo najväčšiemu počtu odborníkov so špecializáciou na dielanie, úzko a presne vymedzené úseky. Na druhej strane sú výsledky jednaní v komisiách po určitom čase oznamované čo najširšej cirkevnej verejnosti s výzvou - ba prosbou - aby boli premyšľané, preskúmané, uvádzané aspoň predbežne do praxe a v nej korigované, novo formujované a dočasťované.

Je to postup vysoko náročný, ale zrejme dosažiteľne najspoločlivejší. Jeho veľkým kladom tiež je, že sa i zložité otázky musia vyjadríť tak, aby boli zrozumiteľné jednoduchým členom cirkvi. Pre nich je úzitok v tom, že sa nanovo zaúčtiajú nad článkami viery a objavujú v nich vždy nové bohatstvo. Prítom majú zahŕňať do svojich úvah tiež kresťanov z iných cirkví, na ktorých väčšinou v týchto súvislostiach nemysleli. Tak sa rozširuje aj ich vlastný obzor a prehľbuje ich poznanie.

V štádiu rozborov a na úrovni cirkví sa práve teraz nachádza učenie o svätostiach. Základ tvorí pojednanie, ktoré na začiatku roku 1982 vypracovala ekumenická komisia na zasadnutí v Lime, v juhoamerickom štáte Peru. Na prípravných prácach sa podielali zástupcovia všetkých členských cirkví zo Svetovej rady, i z niektorých nečlenských - hlavne rímsko-katolíckej. Podarilo sa tak zhromaždiť bohatý, skutočne reprezentatívny materiál, prekvapujúci mnohotvárnosťou a obsažnosťou. Ako hlavné body vyjadrujúce zmysel svätého krstu sú uvedené: podiel na Kristovej smrti a zmŕtvychvstaní, obrátenie pokrsteného a odpustenie jeho hriechov, obdarovanie Duchom Svätým, účasť na spoločenstve Tela Kristovho = Božieho ľudu, znamenie ukazujúce ku kráľovstvu Božiemu a k budúcemu životu.

My sa teraz máme pýtať, či sa v krste, ako ho poznáme a vždy znova prežívame, všetky tieto rozmery prejavujú a presadzujú.

Isteže nie je možné zakaždým podávať zhromaždenej cirkevnej obci celé učenie o krste. Podľa okolností je zdôraznený niektorý aspekt viac ako iný. Vždy je však prítomná celá viera obce, prežívaná a vyslovovaná vždy iba v dielčích aspektoch a predsa obsahujúca neskrátené bohatstvo Kristových darov. Preto sa predsa slávi krst v mene Otca i Syna i Ducha.

Naše poznanie a skutočnosť sú obmedzené, dielčie, kusé, ale všetky ukazujú na jeden bod: ku Kristovi, o ktorom apoštol hovorí, že "v ňom je v telená všetka plnosť Božia, v ňom ste i vy disiahli plnosti" /Kol 2, 9/. Krst je jednorázový akt, ale stojí na začiatku nasledu-

júceho deja. V ňom sme nútene sa pýtať: Čo značí krst pre našu životnú prax?

Sme tiež vyzvaní uvažovať, aké dedičstvo duchovných darov máme zverené? Najväčšia trojica z nich: viera, nádej a láska - tvorí akúsi paralelu Svätej Trojice. V jej svetle je badateľná naša nedokonalosť. Nad nami sa však rysuje výhľad posledného dňa, v ktorom bude Boh všetko vo všetkom. Krst nás nerobí hotovými, dokonalými kresťanmi. Sprevádza nás však cestou k cielu, k dokonalosti.

Samostatne - ale súbežne - s krstom je opísaná svätá večera Pána. Je v nej chvála a vďaka za všetko čo nám Boh dal a dáva v diele stvorenia, vykúpenia a posvätenia. Je v nej oslavovaná pamiatka Kristovej obeti a tak spomienka Božieho diela v jeho smrti a vzkriesení, v jeho slove i skutku, v jeho prítomnej vláde a v budúcom víťazstve. Pri Pánovej večeri prósime o žospánie Ducha a o jeho oživujúcu prítomnosti, prežívame spoločensť verejiacich vo vyhodzenom jasu priestore jedného miesta, ale vo vnútornom spojení s celou cirkevou. Pánov stôl je nám predávkom budúčemu kresťanstvu - a tak slávnostnej nádeje, očakávania a prisľúbenia.

Znova sa pýtame, nakolko sa v našich farnostiach toto bohatstvo prejavuje? Pravda, i nebezpečenstvo zvykovosti je veľké. Z podnetu cirkevného roku a iných okolností vyzdvihujeme vždy iný rys vo vyšvetlení tejto sviatosti. A predsa vieme, že živý Kristus ponúka všetky poklady. Akt prijímania Jeho Tela a Krvi je však vo viditeľnom deji znakom hlbokého, nepochopiteľného tajomstva. Na jeho odhalenie sme odkázani na koniec časov. Na zemi máme preto hľadať to spoľočné, čím žijeme a nezarážať sa nad nepodstatným - i keď vidíme rozdiely.

Zvláštna zmienka v dokumente z Limy je venovaná deťom. Nemožno vyhlásiť, že výhradne krst detí alebo dospelých je správny. Možno však naliehavo požadovať, aby cirkvi, ktoré sa rozhodli pre jeden spôsob, nepopierali platnosť druhého spôsobu. Taktiež možno nájsť zhodu medzi cirkvami, ktoré s krstom spájajú právo účasti na Kristovom stole, a tými, ktorí k nej pristupujú až neskoršie, obyčajne po konfirmácii. Je zaujímavé a môže pripadať ako rozporné, že sa pri krste posúva tažisko skôr k dospelosti, ale v prípade krstu detí sa udeľuje už veľmi skoro účasť na druhej sviatosti. Naostatok táto určitá "nehotovosť" je sympatická v tom, že otvára pole pre ďalšiu spoločnú prácu v čo najširšom rozsahu.

Zhode náhľadu na obidve sviatosti sa pripisuje veľká dôležitosť. Podľa učenia reformácie je to však iba jeden z predpokladov jednoty cirkev. Predchádzat musí zblíženie vo viere a v ohlasovaní. Pravoslávie a katolicizmus však trvajú na tom, že nemôžno výlučne zdôrazňovať Božie slovo. I viditeľné konanie v bohoslužbe má svoje miesto. Taktiež protestantské chápanie Biblie ako jedinej autority je doplnované poukazom na závažnosť toho, čo sa vytvorilo v tradícii cez mnohé stáročia. Tak sa prejavuje jednota cirkev nielen v súčasnosti, ale i v nadčasovej súvislosti. V evanjelickej konfesii sa tiež stále odvodzujú sviatosti z Písma, takže sa možno nie dosť jasne vyzdvihuju ich funkcie v prítomnosti. Modlitba k Duchu Svätému vyzdvihuje našu túžbu, aby sa dnes medzi nami dialo to, čo je v Biblia prisľúbené. Preto i formy našej bohoslužby majú umožňovať spontánne rozvíjanie ďarov a schopnosti všetkých účastníkov. Jednota viery môže prekvitať i za veľkej rozmanitosti liturgie a všetkých ostatných prejavov života cirkev.

SE, 14.8.84.

Pred nedávnom publikovali v NDR manifest, vypracovaný skupinou protestantsko-luteránskych teologov, týkajúcich sa PÁNNY MÁRIE pod názvom

D R Á Ž Ď A N S K Ý M A N I F E S T

z ktorého citujeme nasledovný odsek :

Úcta k Panne Márii, ktorá si užia do prvých čias kresťanstva a neprešla v katolíckej Cirkvi, zaznamenala veľký rozvoj po zjaveniach v Lurdoch a vo Fatime. Tieto zjavenia mali svetovú ozvu a ich vplyv dosiahol vrchol počas mariánskeho roku, ktorý bol vyhlásil Pius XII.

" V Lurdoch i vo Fatime še v iných mariánskych svätyniach sa nestraná kritika nachádza pred nadprirodzenými faktami, ktoré majú úzky vzťah k Panne Márii, či už z dôvodu zjavení, alebo žiadanych a dosiahnutých zázračných milostí na jej prímluvu. Sú to fakty, na ktoré nejestvuje prirodzené vysvetlenie.

My vieme, alebo aspoň by sme mali vediť, že uzdravenia v Lurdoch a vo Fatime sú preskúmané s vedeckou prísnosťou lekármi, ktorí nie všetci sú katolíci. Vieme tiež, že katolícka Cirkev, prv než uzná dajaké uzdravenie za zázračné, nechá uplynúť dlhší čas. Dodnes je lekármi uznaných akô vedecky nevysvetlitelných 1200 uzdravení, no katolícka Cirkev užnala z nich za zázračné iba 44. Za 30 rokov prešlo v Lurdoch jedenásť tisíc lekárov. Všetci lekári majú voľný prístup k úradu lekárskych Vyšetrení, bez ohľadu na ich náboženské prevedenie a ich vedecké názory. Zázračné uzdravenie tu teda poskytuje najväčšiu možnú garanciu.

Aký zmysel majú tieto zázračné fakty v Božom pláne? Zdá sa, že prostredníctvom týchto faktov Boh chce odpovedať radikálnym spôsobom na modernú neveru.

" Ako môže nejaký neveriaci pred týmito faktami zotrvať dobromyselné vo svojej neveri? A my - ľavangelickí kresťania - ako môžeme prejsť popri týchto faktoch bez väčného skúmania? Nezapríčirilo bý takéto chovanie sa ľahkú zodpovednosť? Ľavangelik má vari právo ignorovať tieto skutočnosti iba pretý, že sa dejú v katolíckej Cirkvi a nie v jeho náboženskom spoločenstve? Nemali by nás skôr tieto priviesť k tomu, aby sme ľavangelickej Cirkvi znova vrátili Matku Božiu?

Iba sám Boh môže rozhodnúť, aby Mária hovorila svetu prostredníctvom zjavenia. Nevystavujeme sa vari riziku dopustiť sa fátlalného ďumu, ak zažmúrim oči pred týmito skutočnosťami a neverujeme im nijakú pozornosť? Alebo naopak, otvoríme svoje srdcia tomuto svetlu, ktorému dal Boh začiarit pre našu spásu? Všetky tieto fakty nie sú vari nezvratným dôkazom rozhodujúcej úlohy, ktorú je dnes Mária povolená zohrať pre našu spásu?

Táto otázka si zasluhuje veľkú pozornosť. Dnes je v rôznych krajinách v hre sama existencia kresťanstva. Bolo by vrcholom nesvedomitosti ignorovať Boží hlas, ktorý hovorí svetu cez Máriu, a otočiť chrbát iba preto, že necháva svoj hlas počuť cez katolícku Cirkev.

Akokolvek, nie je možné pridlať o týchto faktoch. Musíme ich skúmať do hĺbky a bez zaujatosti, lebo katastrofa je už pred očami. A mohlo by sa stať, že odmietnutím a ignorovaním Božieho pošolstva, ktoré nám dáva cez Máriu, odmietneme milosť, ktorú nám ponúka ako poslednú možnosť záchrany.

Je teda nevyhnútnou povinnosťou predstavených luteránskej cirkvi a všetkých kréštanských spoločenstiev skúmať tieto fakty a zaujať plne objektívny postoj. Táto povinnosť sa kladi o to vážnejšie,

nakľkň Matka Božia nebola vylúčená z reformovanej Cirkvi, ale bola odstránená iba po 30-ročnej vojne a v období volnomyšlienárskych filozofov v polovici 18. storočia. Zadusiac v srdci evanjelíkov úctu Madony, žničili tým najjemnejšie city kresťanskej žbožnosti. Vo svojom Magnificát Mária prehlasuje, že všetky pokoleria ju budú nazývať blahoslavenou až do konca časov. My dnes konštatujeme, že toto proroctvo sa spĺňa v katolíckej Cirkvi, v týchto našich neštastných časoch s takou silou, ako nikdy predtým.

V ľavonielickej cirkvi toto proroctvo zapadlo do takého totálneho žabudnutia, že sotva pôňom zostala dajaká stopa. Na záver, něklatie nám táto situácia povinno skúmať uvedené fakty a vysvetliť z nich všetky potrebné uzávary?

Preložil Anton Baník

SHzR

Brat Roger Schutz z Taizé :

Byť tre teba, Kriste,
pripravený stratiť všetko, aby som ťa uchopil,
- teba, ktorý si nás už uchopil,
značí celkom sa odovzdať živému Bohu
a spolu s tebou sa modliť:
"Otče, nie to čo chcem ja,
ale to, čo chceš ty."
Stratiť všetko, aby sme žili z teba, Kriste,
je odvážiť sa k rozhodnutiu :
vzdať sa sám seba,
aby som nežiel súčasne dvoma cestami.
... povedať "nie" všetkému, čo nás zdržuje na ceste za tebou,
"áno" všetkému, čo nás k tebe približuje,
a v tebe tiež tým, ktorých si nám zveril.
Pre toho, kto sa rozhodne pre neoddiskutovateľnosť tvojej výzvy,
nieto žiadnej strednej cesty.
Nasledovať ťa značí stať sa mužom alebo ženou tvojho spoločenstva,
nepozorované vstúpiť do mučeníctva,
na svojom tele niesť utrpenie Kristovo,
aby sa toto utrpenie stalo znakom žiarivej nádhery Božej.

- o -

Modlitba :

Kriste, ponúkaš poklad evanjelia
a do nás vkladáš schopnosť byť nositeľmi tvojho evanjelia.
Aby však bolo jasné, že moc vychídzia z teba a nie z nás,
uložil si tento jedinečný dar do hlinených nádob,
do srdc ľudí chudobných a ubohých.
Príď do krehkosti nášho bytia a prebývaj tam!
Bez toho aby sme naplno chápali ako,
nechaj na nás nemohúcich a krehkých
zažiariť silu svojej prítomnosti medzi ľudmi.

Z diela "Užas lásky",
4. denník z rokov 1974-76.

- o -

V ekumenickom programe "Kresťanské meditácie" prinášame v skrátenej verzii referát Dušana Lebockého na tému Náboženský život v Spojených štátach.

V súčasnom náboženskom a cirkevnom živote v Spojených štátach možno zaznamenať niekoľko pozoruhodných zjavov. V prvom rade je to nová náboženská renesancia - zvýšený záujem o náboženské otázky, najmä medzi mladou generáciou. Prejavuje sa to zvýšenou účasťou na bohoslužbách, na rôznych náboženských zhromaždeniach, v seminároch a prázdninových kurzoch. Tiež je tu zjavný a zvýšený záujem o štúdium náboženských predmetov na univerzitách, a to aj u tých vysokoškolákov, ktorí sa nepripravujú na duchovné povolania.

Na tomto úseku náboženského života je zaujímavé to, že zatiaľčo v katolíckej cirkvi v Amerike je pozorovateľný relatívny úbytok seminaristov a kňazov vôbec, v cirkvách protestantských denominácií je zvýšenie počtu poslucháčov teológie a potom aj kňazov.

Tak napr. podľa poslednej štatistiky pôsobí v katolíckej cirkvi 57.900 kňazov, len o 500 kňazov viac ako ich bol pred 20-timi rokmi, ale počet katolíkov vzrástol zo 46,2 miliónov v roku 1964 na terajších 52,4 miliónov, t.zn., že teraz jeden katolík kňaz musí duchovne zaopatrovať o 12 % veriacich viac ako tomu bolo v roku 1964.

Naproti tomu na protestantských seminároch v roku 1979, teda pred piatimi rokmi, študovalo 42.600 poslucháčov, ale v roku 1983 sa ich počet zvýšil na 48.850, teda asi o 14 %.

Rozdiel v tomto vývoji sa vysvetľuje aj tým, že väčšina protestantských denominácií v Amerike priplustila k štúdiu teológie ženy a že ich aj ordinuje, zatiaľčo u katolíkov je to neprípustné. V roku 1972 študovalo na protestantských seminároch 5 % dievčat, nateraz je ich už aspon 20 %. V luteránskej cirkvi v Amerike bolo v jej seminároch v školskom roku 1982-83 320 žien a v cirkvi už pôsobí 256 ordinovaných žien. Tako vzdelené ženy sa začínajú dobre uplatňovať ako učiteľky náboženstva, ako profesorky bohoslovia v seminároch, ako kaplánky v kostoloch na univerzitných kampusoch, potom v misiach a v sociálno-spoločenskej službe.

Potom v protestantských seminároch študuje pomerne mnoho takých kandidátov bohoslovia, ktorí už majú jedno univerzitné štúdium za sebou a sú so získaným zamestnaním nespokojní. Pôvodne cirkvi v takýchto prípadoch žiadali, aby sa študent vzdal svojho povolania a venoval sa len teológii. Dnes je snaha opačná: takýmto študentom po skončení teologického štúdia doporučujú, aby vykonávali aj svoje pôvodné povolanie.

Druhý, rovnako významný zjav v súčasnom živote amerického protestantizmu a kresťanstva vôbec je záujem o náboženstvo literatúre. V časopisoch, ktoré o tom prinášajú komentáre, sa píše o smäde po náboženskej literatúre. V roku 1983 sa predalo na knižnom trhu náboženskej literatúry za jednu miliárdu dolárov a očakáva sa, že v roku 1984 to bude aspoň o 14 % viac.

Ďalší dôkaz o tom priniesla zvláštna príloha nedelného vydania časopisu New York Times, ktorá prináša jednako recenzie o nových knihách a jednako prehľad o týždenom vývoji na knižnom trhu. Táto príloha zaznamenala, že v prvých týždňoch roku 1984 boli knihy s náboženským obsahom na prvých miestach na výkaze o odpredaných knihách.

Pozoruhodný záujem vzbudila napr. nová kniha evanjelistu a baptického kazateľa Billy Grahama, ktorú vydal pod menom "Jassis apokalypsie". Zvýšený záujem je aj o Biblio- tzv. nové medzinárodné

vydanie tejto Biblie je veľmi obľúbené. Od roku 1970, keď sa vydala, sa už odpredalo takmer 9 miliónov výtlačkov.

Časopis "Reager Digest" vydal zhostenú Bibliu - a ľudia prejavili aj o takéto vydanie záujem. Väčší záujem, ako nakladatelstvo očakávalo.

Tiež zvyšujúca sa návšteva na nedelňach normálnych bohoslužbách svedčí o súčasnej náboženskej renesancii. Návšteva na bohoslužbách sa sice ešte nezvýšila na úroveň spred 50 rokov, ale je podstatne vyššia ako v rokoch 60-tych.

- o -

Na záver ešte poznámka

o návšteve amerických cirkevných činiteľov v ZSSR.

Národná rada amerických cirkví zorganizovala dvojtýždňovú návštevu v ZSSR, ktorej sa zúčastnilo 226 predstaviteľov protestantských denominácií i katolíckej cirkvi. Vo štvrtok 21. júna 1984 sa delegácia vrátila.

Jej návšteva vzbudila značné kontroverzie u americkej verejnosti pre niektoré jej vyhlásenia. Vedúci delegácie Dr. Ridgong, ktorý je prednostom oddelenia Národnej rady cirkvi pre styky so ZSSR, totiž povedal, že "delegácia našla uspokojivé náboženské pomery v ZSSR, že všade kam jej členov Sovietskemu priviedlo, našla silné náboženské skupiny a plné kostoly".

Pritom, keď toto vyhlásenie na tlačovej konferencii v Moskve delegáti vydali, zároveň obvinili svoju vlast - Spojené štaty - že zapríčinujú preteky v zbrojení. Skrátka, americkí návštevníci boli spokojní, ba dokonca chválili údajné rešpektovanie náboženskej slobody v ZSSR.

Samozrejme, že americká verejnosť, ktorá pozná pomery v ZSSR, nemohla takéto vyhlásenie prijať a len tak obíšť. Preto v piatok 22. júna 1984 delegáti boli pozvaní na tlačovú konferenciu v New Yorku. Na nej už museli priznať aj značné nedostatky a príkaria, ktoré musia veriaci v ZSSR znášať. Povedali, že návštívili len tie cirkvi, resp. zbory tých cirkví, ktoré sú podľa sovietskeho zákona zaregistrované. Nestretli náboženských disidentov a ani nenavštívili cirkvi, ktoré nie sú registrované. Priznali, že náboženský život je tam úradne obmedzovaný, že však je tam značný hľad po náboženskom slove, najmä po Biblia.

Sovietska vláda podporuje takéto návštevy, lebo registrovaným cirkvám uložila, aby pomáhali vytvoriť v cudzine priezivý obraz o náboženských pomeroch v krajine.

SE, 24.7.84.

- o -

Budapešť: Pápež Ján Pavol II. poslal pri príležitosti 7. zasadania Svetového zväzu luteránov všetkým účastníkom pozdravný telegram, v ktorom medzi iným pripomína, že sa Svätá Stolica najmä po II. vatikánskom koncile usiluje prostredníctvom Sekretariátu pre jednotu kresťanov o plodný dialóg so Zväzom luteránov. V telegrame potom doslova píše: "Prosím preto všetkých prítomných a všetkých, ktorí počujú moje slová, aby zhromaždeniu v Budapešti vyprosovali Ducha Svätého. Taktô prispejú práce kongresu k obnoveniu plnej jednoty medzi všetkými kresťanmi."

Na kongrese Zväzu luteránov sa zúčastnil aj kodanský biskup mons. Martensen a mons. Alojz Klempf - delegáti Sekretariátu pre jednotu kresťanov. Jeho predseda, kard. Willebrans, prehovoril na zhromaždení vo štvrtok, 26. júla 1984. Medzi iným povedal: "V Kristovi je nádej sveta a katolíckeho ekumenizmu. Nádej nie je individuálna vec, ktorá prislúcha jednotlivcovi, ale vyjadruje sa v spoločenstve vo vzájomnej spolupráci. Kresťania majú byť veľkou spoločnosťou nádeje. Má sa uskutočniť aj medzi kresťanmi, ktorí nie sú v dokonalej jednote, ale majú sa usilovať o jednotu. Inak kresťanskú nádej bude svet vidieť ako rozsieté zrkadlo."

SE, 31.7. a 1.8.84

Veda v myšlení a v živote.

Veda sa už dávno stala neodmysliteľnou súčasťou života na všetkých miestach zeme a do najhlbších oblastí. Často existuje v dobrej zhode náboženstvo s vedou. Niekoľko medzi nimi odstup. Hovoríva sa až o rozpore.

Z pôvodu pohanských náboženstiev sa napäťie dalo vysvetliť: prírodný človek bol natol'ko naplnený starosťou o zaistenie a obhájenie holého života, že mal záujem iba o to, aby mu v tomto boji pomáhalo. Tu však postupoval spôsobom, ktorý neboli ďaleko od vedeckej metodiky: snažil sa spoznávať spôsob života lovných zvierat, aby sa ich mohol zmocniť. Učil sa skúsenosťou, ktoré z nich sú spôsobilé na lev, a ktorým sa lepšie vyhnúť. Rozoznával rastliny užitočné, škodlivé a liečivé. Vysvetlenie však nehladal. Jednak mu bolo nedostupné, jednak prirodzeným inštinktom vycítil, že k ľudskej bytosti patrí i cesta neznámej, nepreniknutu ľupeho, nezvládnuteľného.

To je vlastne životný názor, s ktorým sa stretávame i dnes, ovšem na rovine trochu inej. Príbuznosť k našim dávnym predkom, ktorí boli vo svojej dobe a na svojej úrovni ľuďmi v plnom zmysle, sa cíti celkom jasne.

Sú vedeči, ktorí pre seba neprijímajú vieri v osobného Boha, ako je zvestované predovšetkým kresťanstvom, ale vedome si podržujú určitú religiozitu, náboženský cit, úctu pred hlbokou bytia. Otázku o zmysle života tiež nechcú priamo zodpovedať. Najbližšie je im asi Goethe so svojim výrokom: "Zmyslom života je život samotný."

To neznačí, žeby sa človek cítil pánom svojho života, ani životom iných, ale že vstupuje s otvorenými očami a s pokornou myšľou do skutočnosti mu denej a jemu tiež zverenej. Keď Ján Krstiteľ a po nom tiež Ježiš začali kázať slovami: "Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie", navázovali tým na vedenie či tušenie poslucháčov, čo tento pojém značí a čo sa ním myslí.

To nové na ich zvesti bolo, že kráľovstvo Božie neostáva v dialke ako teoretická možnosť, ako fiktívna predstava. Je skutočné, je blízke. Chce ovplyvniť váš život, zmeniť vaše zmysľanie a konanie.

Boli a sú poslucháči, ktorí túto zvest prijmú s radosťou a úplne, pretože ich vlastné hľadanie a očakávanie bolo teraz naplnené. Iní však neurobia posledný, rozhodný krok. Ich stanovisko je: ja nedokážem rozriešiť večné záhadu sveta. Cestávan teda v radosti i vážnosti života a dúfam, že čím intenzívnejšie budem žiť, tým sa priblížim ku zmyslu života.

Táto zásadná otvorenosť má v sebe čosi imponujúce: človek nechce dopredu vylučiť žiadnu možnosť a zavrhnuť čosi, čo by sa mohlo ukázať ako dobré a pravdivé. Zároveň je to postoj hlboko znepokojujúci: zostávať natrvalo v provizoriu, keď ide o pochopenie ľudskej bytosti, stálym odkladaním vlastne vylúčiť možnosť, že by pravdu našiel a oddal sa jej v službe na život a na smrť. To je veľmi mállo.

Domnely rozpor vedy a viery sa zdal predsa len oprávňovať k takému postoju. Pritom práve v prípade biblickej viery nemal rozpor žiadne odôvodnenie.

V Novom zákone je sloboda človeka zdôraznená tak, že nemôže byť pochybnosť o našom práve užívať všetky zmysly a schopnosti k vysvetleniu a pochopeniu sveta v čase i priestore. A už na začiatku strovernia zeme, na prvých stránkach Biblie, je všetko stvorenstvo dané človeku k spravovaniu a na úžitok, k myšlienkovému preniknutiu a k technickému zvládnutiu.

Bol to nový, oslobodzujúci hlas: tento svet ti patrí, žiadne tabu ťa nemusí odrádzať v jeho skúmaní, ľudský rozum je rovnako darom od Boha ako telesná sila.

Patri k tragickej rysom dejín ľudského ducha, že rozširovaním oblastí našich vedomostí mala byť zúžená a nakoniec vyradená oblasť duchovná. Že stúpajúca istota vedeckého poznania oslabovala a problematizovala platnosť Božej vôle. Ak však veda strácala otvorenosť pre duchovnú stránku človeka, prepadala pozvoľna do ustrnutia a nehybnosti. Tým však popierala samú seba. Lebo práve v tom bola jej presvedčivosť a prítážlivosť, že nepovažovala ani najpresnejšie poznatky za konečné a že v žiadnom štádiu nezabráňovala kritickému skúmaniu hľadať poznatky ešte presnejšie a ešte istejšie.

V súčasnosti je podrobovaný novému skúmaniu a prehodnocovaniu jeden zo systémov doposiaľ považovaný za nevyvratiteľný: je to Darwinovo učenie o prirodzenom výbere druhov a o nepretržitom vývoji tvorstva od najnižších až k najvyšším formám.

Táto teória sa sice zo začiatku stretávala s prudkým odporom u mnohých teológov. No vyvrátiť sa ju nepodarilo. Postupom času sa však stávalo čoraz jasnejším že to, čo tvorí podstatu Darwinových objavov, sa týka iba prirodzenej stránky nášho bytia. Až "dotahovaním" istých poznatkov do neistých hypotéz mimo vedecký rámc, vytváralo konflikt vedy a viery. Tvrdenie, že darvinizmus znemožňuje vieri, sa stalo dogmou, ktorá nemala byť ďalej skúmaná.

Nedávno zomrelý zoolog Joachim Illies popísal už krátko pred smrťou svoju štúdiu, v ktorej hodnotí a kritizuje túto teóriu. Radu jej závažných poznatkov ovšem uznáva a potvrdzuje. Nad inými však vyslovuje pochybnosti. Bez toho, aby zmenšoval zásluhy samotného učenca nazýva vysvetlenie, ktoré je v našich časoch darvinizmu dávaný, pomýlením storociam. Klúčovým pojmom je prenášať slovo náhoda. Illies tvrdí, že nie je ani prakticky ani teoreticky únosné náhode pripisovať takú závažnú úlohu, ako sa obyčajne robí. Stáva sa z nej mystická pomôcka na vysvetlenie: nedokázateľná a nevysvetliteľná. Je vlastne dosadená na to miesto, ktoré predtým zaujímal Boh.

Hoci bola podniknutá neprehľadná rada pokusov, nikdy z nich nevyplynula funkcia náhody, ktorá je jej v teórii pripisovaná. Zásada vývoja a zmeny sa ovšem úplne uznáva, ale vysvetlenie zmien a popis vývoja je spornou otázkou. Ponúknuté teorie zaslúžia si skôr označenie spekulácia. Hľadanie "chýbajúceho článku" missing link až doposiaľ zlyhalo možno preto, že zlyhať muselo. To znamená, že ovládajúcou silou nebola náhoda, ale účenosť. Takto možno hovoriť o zmysle a harmonii.

Aký je zmysel života, veda nemôže povedať. Jej úlohou však nie je oprávnenosť tejto otázky poprieť. Český vedec Jiří Mrázek - tiež predčasne zomrelý - formuloval výsledok svojho celoživotného bádania a rozmyšľania podobným spôsobom.

Máme snáď opustiť vedu a techniku? Nie! Iba jej musíme dať trochu inú náplň a zameranie! Nie iba zameranie na človeka, ale i na Boha! Vedu by sme mali chápať vždy tak, že nám má slúžiť k odhalovaniu tajomstva Božieho stvorenia. Potom sa nemôže dostať do konfliktu so svedomím ľudstva!

SE, 31.7.84

- o -

A ČO EKUMENIZMUS NA SLOVENSKU ? NEVIEŠ O ŇOM NIČ ?

AK CHCEŠ PRISPIEŤ K JEHO ROZVOJU, VYTVAŘAJ MALE EKUMENICKÉ

MODLITEBNÉ SKUPINY !

Aby kresťania a mohamedáni odstránili prekážky, ktoré ich rozdeľujú a začali konštruktívny dialóg.

Kresťan, ktorý pozná dejiny posledných 13. storočí, môže mať pri počutí slova "mohamedán" nepríjemné pocity. Na rozdiel od kresťanstva, mohamedáni - nazývaní aj muslimovia - začali šíriť svoju vieru a moc vojenskými výbojmi, v ktorých sa fánatické zanietenie neraz spájalo so zákernou ukrutnosťou. Hneď v prvých desaťročiach padli týmto výbojom za obet krajiny, ktoré boli kôliskou kresťanskej viery a kultúry.

Roku 711, teda necelých 90 rokov od prvej Mohamedovej výpravy, jeho nasledovníci mali obsadený už celý Blízky Východ a severnú Afriku a vylodili sa v Španielsku. O 20 rokov neskôr prenikli ich vojská až do stredného Francúzska a iba vynikajúcim francúzskym vojvodom Karolom Martelom a Karolom. Veľkému môže byť západná a azda aj celá Európa vďačná za to, že sa v krátkom čase nedostala do moci mohamedových vyznavačov.

Čo sa im však nepodarilo zo Západu, skúšali z Východu, kde Turci nezadržateľne obsadzovali jednu krajinu za druhou, až kým ich roku 1683 neporazili kresťanské vojská pri Viedni. Turecké výboje zasiahli aj južné Slovensko. Mnohé dediny a mestá boli spustošené, veľa bezbranných ľudí pozabíjaných alebo odviečených do zajatia.

Jednou z posledných masových ukrutností Turkov bolo hromadné vyvražďovanie kresťanských Arménov, ktorému padlo za obeť asi milión Arménov v období 1. svetovej vojny.

Treba priznať, že sa neraz aj kresťania za násilie odplácali násilím, ako bolo v čase krížiackych vojen, v bojoch Španielov proti Maorm a násilnosti proti zajatým Turkom po víťazstve pri Viedni. Tako ostali vzťahy medzi kresťanmi a mohamedánmi zaťažené udalosťami, ktorých spôsobenka môže vyvolať iba zatŕpknosť jedných voči druhým, ak nie priamo nenávist. Je však jasné, že v dnešnom svete, v ktorom sú si všetci ľudia blízki a sú čím ďalej tým viac navzájom závislí, nie je žiaduce, aby také dve veľké náboženské spoločenstvá, eko je vyše miliardy kresťanov a asi 800 miliónov mohamedánov, žili v napäti, ktoré je dôsledkom minulého nepriateľstva.

Fŕte viac nás pcháda k vzájomnému porozumeniu príkaz kresťanskej lásky, ktorá sa má vzťahovať na všetkých ľudí, lebo všetci sú dieťkami tóho istého nebeského Otca.

Mnoho sa už umobile pre vzájomné porozumenie. V kresťanských krajinách majú muslimovia prakticky neobmedzenú slobodu náboženskej a kultúrnej činnosti, ku ktorej patrí aj získavanie miestnych obyvateľov pre svoje náboženské presvedčenie. Tažšie to majú kresťania v mohamedánskych krajinách. Hoci v poslednom období väčšina muslimských štátov rešpektuje kresťanské záujmy vystaňovalcov, najmä technických pracovníkov a ich rodin, mnohé z nich nedovolia trvalý pobyt nijakému kresťanskému kňazovi a ak aj dovolia kresťanským rehoľníkom školy a charitatívne ústavy, prisne im zakazujú akíkoľvek misijnársku činnosť.

Na tažkosti narážajú aj zmierlivé gestá Svätého Otca. Tak pri ceste do západnej Afriky vo februári 1982 sa Ján Pavol II. viackrát prihováral za porozumenie medzi kresťanmi a mohamedánmi. Najväčšie stretnutie s nimi bolo dohovorené v Nigérii, ale mohamedánski predstaviteľia ho v poslednej chvíli odvolali. Svätý Otec mal pripravený prejav, z ktorého uvádzame aspoň niektoré myšlienky:

My všetci kresťania aj muslimovia, žijeme pod slnkom jedného a jedineho Boha milosrdstva. Jedny aj druhí veríme v jedného a jediného Boha, ktorý stvoril človeka. Hlásame Božiu zvrchovanosť a dôstojnosť človeka, Božieho služobníka. Preto sa môžeme v skutočnom význame slova nazývať bratmi a sestrami vo vieri jediného Boha. Pre túto vieru v Boha má kresťanstvo a islam mnohé spoločné body: privilégium modlitby, úsilie o spravodlivosť spojené so súcitom a obetavosťou, lebo táto

viera v Boha je základom všetkých ľudských práv, vrátane práva naroďiť sa.

Sú to myšlienky, ktorých spoločné prijatie by mohlo odstrániť odvekú nevraživosť medzi kresťanmi a mohamedánmi a tým veľmi poslužiť celému ľudstvu. Lenže ako ukazuje nigérijský prípad, niekedy chýbejú aj ochotné uši na počúvanie takýchto myšlienok.

Takto lepšie chápeme povzbudenie modlitbového apoštola, aby sme sa modlili za konštruktívny dialog, t.zn. za porozumenie a spoluprácu medzi kresťanmi a mohamedánmi tam, kde je to len možné. Ako nám dokazuje minulá i súčasná skúsenosť, nie je to také jednoduché. Preto tým viac máme prosiť o Božiu pomoc tam, kde ľudské sily nestacia!

- o -

VR, 7.9.84-sl.

Rím: V tento piatok 7.9.1984, zomrel v Ríme vo veku 92 rokov lvovský metropolita a hlava ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi, kardinál Jozes SLIPYJ, neohrozený svedok viery a jedna zo známenitých osobností cirkvi východnej Európy.

Ako je známe, život kard. Spipyja bol poznačený ťažkou krížovou cestou. Svoju vernosť Kristovi, Cirkvi a Svätej Stolici zaplatil dlhorocným väznením, z ktorého bol vyslobodený na zákrok Chruščeva a na naliehanie pápeža Jána XXIII. Posledných 21 rokov kardinál Slipyj prežil vo Vatikáne a v Ukrajinskem inštitúte sv. Sofii v Ríme.

Po obdržaní správy o jeho smrti pápež Ján Pavol II. zaslal sústrastné telegramy prefektovi Kongregácie pre východné cirkvi, kard. Rubinovi a arcibiskupovi Lubačivskému. Po smrti kard. Slipeho kardinálsky zbor má dnes 125 členov.

VR, 7.9.84-sl.

Rím: Svätý Otec dnes večer helikoptérou prieletel ku kostolu sv. Sofii v Ríme, aby sa modlil pri telesnej schránke kard. Jozefa Slipého, ktorý zomrel včera. Boli tam prítomní mons. Miloslav Lubačevský, nástupca kard. Slipého v Lvove, sekretár posvätnnej Kongregácie pre východné cirkvi mons. Marušin? a celá ukrajinská komunita v Ríme.

- o -

VR, 8.9.84-sl.

Rím-Viedeň: "Každý kresťan v Československej republike, ktorý žije podľa svojho presvedčenia, môže byť obžalovaný!" - píše rakúska tlačová katolícka služba Kathpress z 8.8.1984, odvolávajúc sa na Výbor na obranu nespravodlivosti stíhaných - VONS. Výbor uverejnil dokument, v ktorých je reč asi o 50-tich procesoch a asi 370 prípadov postihu verejčích iného druhu v rokoch 1979-1984. Počet prenasledovaných však nie je presný a podľa spomenutého dokumentu presahuje udané číslo.

Výbor založili v roku 1978. Ide o skupinu občanov, nezávislú na Cirkvi. Jeho činnosť spočíva v zbieraní faktov o štátnych prehmatoch, publikovaných v samizdatoch a v zahraničných tlačových orgánoch. Štyroch katolíckych členov výboru zatkli v máji 1979 a odsúdili ich za subverzívnu činnosť vysokým trestom straty slobody.

Za posledných 5 rokov odsúdili celý rad katolíkov za údajné porušovanie paragrafu o nedovolenom obohacovaní sa. V skutočnosti však išlo o publikovanie a rozširovanie samizdatu náboženského obsahu, ktorý postihnutí vydávali na vlastné trovy. Medzi nimi bol aj páter František Lizna.

"Kresťania žijú v našej spoločnosti v stave sociálnej a právnej neistoty" - píše sa v dokumente. "Štát nerešpektuje ľudské práva pozoruhodnej časti obyvateľstva a zaobchádza s nimi ako s občanmi druhej triedy. Mimoriadne postihnuté sú najmä reholníčky, ktoré verejne napádajú a zosmiešňujú a ktoré sa nachádzajú v situácii, ako keby boli bezprávne osoby. V našej spoločnosti sa veľa hovorí o náboženskej slobode, ale skutočnosť je iná! Veriaci nemajú tie isté práva ako neveriaci."

SE, 21. a 22.8.1984.

Úvaha mons. Jozefa BENÁČKA na tému.

Prebudenie islamu .

Čo nás najviac ohrozuje, vyslovil ajatolláh Chomejní, vodca iránskej revolúcie: "Stratili sme svoju identitu a nahradili sme ju identitou západnou". Program obrody islamu teda zní: nájsť svoju stratenú náboženskú identitu návratom k prameňom islamu, ku Koránu."

Aby sme pochopili, prečo sa islam cíti byť ohrozený západnou civilizáciou, musíme si pripomenúť niektoré základné body islamského kréda. Slovo "islam" značí doslova "podrobenie, poslušnosť Allahovi, jeho suverénnnej vôle" a to ako v súkromnom živote, tak i v sociálnych vzťahoch. V islamе majú preto všetky zložky života náboženskú náplň - ako súkromný, tak i verejný život, politika, právo a hospodárstvo sú riazené Koránom, ktorý vyjadruje Božiu vôle.

Mohamedáni sú presvedčení, že Korán nie je iba inšpirovaný Bohom, ako tomu veria kresťania o Biblia, že je Bohom priamo diktovaný. Islam teda neoznášuje medzi náboženstvom a politikou, medzi cirkvou a štátom. Islam, to je zároveň viera a životný štýl.

Na rozdiel od vývoja v kresťanskej Európe, kde po dlhých sporoch a bojoch medzi pápežmi a cisármami v stredoveku sa presadilo vedomie, že duchovná a svetská moc, náboženstvo a politika sú dve rozdielne veci, zostal islam verný zásade, že všetky odbery ľudskej činnosti sú podriadené náboženským normám.

Aké to má dôsledky?

Keď musulmani posudzujú západný svet vo švetele svojich predstáv, podľa ktorých je politika nerozlučne zviazaná s náboženstvom, robia kresťanstvo z odpovedným za všetky nedostatky a neprístojnosti západného sveta. Neodlišujú pojmy "západný svet" a "kresťanstvo" a odsudzujú tzv. kresťanský Západ v jednom odmietnutí.

Pre mohamedánov je neprijateľný pojem západnej demokracie. Islamský štát nemôže byť vybudovaný na princípe, že všetké množstvo pochádza z ľudu. Islamský štát je v zásade teokratický. Pre mohamedánov je neprijateľný i politický a náboženský pluralizmus, t.j. spolužitie viacerých náboženských presvedčení alebo politických názorov. Preto napr. mnohé mohamedánske štáty - medzi nimi všetky, ktoré sú členmi Arabskej ligy - nepodpisali vyhlásenie o náboženskej slobode, prijaté Valnym zhromaždením OSN v r. 1948. Podľa muslimského práva nemá vériaci slobodu zmeniť náboženskú vieru.

Nemožno sa potom diviť, že zástanci islamskej ortodoxie rozhodne odmietajú západnú civilizáciu.

Jeden islamský autor píše: "Zavalili nás temnoty odo dňa, keď sme obrátili zrak k Európe a k Amerike a dali sa zlákať ich demokratickými, socialistickými a komunistickými režimami. Pravda a právo sa stratili, keď sme opustili Korán a začali čítať Rousseaua, Marxa, Lenina a iných neveriacich."

Jedným z najbojovnejších zástancov islamského integralizmu je dnes ajatolláh Chomejní v Iráne. Iránska revolúcia má podľa neho pripraviť pôdu pre islamskú revolúciu vo všetkých muslimských štátoch a potom na celom svete. V knihe "Principes politique, philosophique, sociale et religiouse- Politické, filozofické, sociálne a náboženské princípy", vydanej v Paríži roku 1979, Chomejní píše: "Jedna a nedeliteľná vlast islamu bola rozdrobená pôsobením imperialistov a despotických ctižaďostivých vládcov. Aby sme zaistili jednotu islamského ľudu, aby sme mohli osloboodiť islámsku vlast, nemáme iné východisko, ako vytvoriť o zájstnú islámsku vládu a všetkými prostriedkami sa snažiť o zosadenie tyranských pseudomuslimských vlád a po dosiahnutí tchto cieľa nastoliť univerzálnu islamskú vládu".

Islamský svet hľadá dnes svoju identitu a snaží sa ju nájsť v odmiestnutí západného modelu života a návratom ku Koránu. Úloha však nie je ľahká. Nie je možné uzatvoriť sa vplyvom vedeckej a technickej vyspelosti západnej civilizácie a životného štýlu, ktorý táto civilizácia vytvára. Tento vplyv západného sveta nahľadáva však zároveň korenne islamu. Demokracia, laicizmus, sekularizácia, pluralizmus - to je niekolko slov, ktoré kladú dnes islamu ťažké problémy!

VR, 30.7.84-č.

- o -

Vatikán : Situácia v Iraku a vojna medzi Irakom a Iránom boli hlavnými bodmi rozhovoru medzi Svätým Otcom a chaldejským patriarchom z Babylonu, Pavlom II. Cheikko. Chaldejská cirkev je zjednotená s Rímom, t.zn., že uznáva pápeža ako svoju hlavu. Patrí k nej niekoľko tisíc kresťanov v Iraku, Svätej zemi a v rôznych arabských štátoch. Pápež prijal chaldejského patriarchu na zvláštnej audiencii 5. augusta 1984.

SE, 15.8.84

Medzinárodná komisia rímskokatolíckej a anglikánskej cirkvi zasadla od 22. do 31. augusta 1984. Jej hlavnou úlohou bolo pokračovať v aktuálnej téme "Cirkev a spásu zo stanoviska ospravedlnenia vo svetle subkomisiou navrhnutých textov". Dosiahlo sa podstatný pokrok v príprave základných téz spásy, ospravedlnenia a úlohe Cirkvi v Božom pláne vykúpenia celého ľudstva. V priebehu diskusie pozornosť sa sústredila na niekoľko tém, hlavne na kontroverzie 15. storočia. Komisia rozvrhla ďalšiu prácu na 12 mesiacov pred ďalším stretnutím. Obe strany vyvinuli veľké úsilie o zjednotenie na základe spoločnej viery.

Dvesto učiteľov katolíckeho náboženstva viedenskej diecézy v rámci školenia katechétov sa v týchto dňoch bližšie zoznámili so židovským náboženstvom, aby tým dosiahli lepšie pochopenie Svätého Písma. Na programe boli aj kresťanské a židovské náboženské piesne. V pracovných krúžkoch prediskutovali rôzne prístupy k sv. Písmu a otázku Biblia ako bestseller pre deti.

VR, 1.9.84-81.

Bern : Evanjelický teológ Lukas Fischer z Bernu sa vyslovil pre zmeny v ekumenickej rade cirkví. Fischer hovoril na túto tému na hlavnom plenárnom zasadnutí luteránskeho zväzu svetového v Budapešti. Podľa jeho názoru neodpovedá už Svetová rada cirkví novým ekumenickým skutočnostiam. Fischer, ktorý bol po dlhé roky riaditeľom komisie viera a cirkevné zriadenie pri Svetovej rade cirkví, síce zdôraznil, že rada je dôležitým nástrojom ekumenického hnutia. Toto hnutie sa však teraz dostalo do novej fáze a preto už nestačia iba obyčajné vyhlásenia v cirkevnom spoločenstve. Podľa Fischerovho názoru musia teraz cirkvi vytvoriť provizorne spoločenstvo, ktoré už bude predznačením spoločenstva úplného a konečného - ktoré je cieľom. Fischer zdôrazňuje, že do takto zmenenej Svetovej rady cirkví musí nutne patrīť i cirkev katolícka.

Hannover : biskupská konferencia zjednotených evanjelicko-luteránskych cirkví v NSR vyslovila svoju dôveru k ďalšiemu zbližovaniu jednotlivých cirkví. V prehlásení k jednote cirkví chce biskupská konferencia dať k tomuto zbližovaniu nový impulz. Rezident luteránskeho cirkevného úradu v Hannoveri, Friedrich Otto Scharbam k tomu povedal, že konferencia sa domnieva, že už dnes existuje mnoho styčných bodov, ktoré cirkvy spájajú. Zároveň evanjelickí biskupi vyjadrili znova svoje pranie, aby katolícka cirkev zmenila svoje odmiestavé stanovisko k účasti katolíkov na evanjelickej večeri Pánovej. Luteránski biskupi vyhlásili už v roku 1975, že nebudú katolíkom brániť, keď sa zo zvláštnych dôvodov rozhodnú k večeri Pánovej pristúpiť. Apelujú na katolícku Cirkev, aby pri prípadných nedelňach bohoslužbách slova povolilo ekumenické usporiadanie....

SE, 28. a 29.8.84

22.

V protestantskom a ekumenickom programe "Kresťanské meditácie"
Dušan Lehocký z New Yorku hovorí na tému

Nový generálny tajomník Svetovej rady cirkví.

Svetová rada cirkví, táto najväčšia ekumenická inštitúcia, má nového generálneho tajomníka. Výkonný výbor rady, pozostávajúci zo 158 členov a reprezentujúci 301 cirkví protestantských, anglikánskych a ortodoxných denominácií, zvolil na svojom zasadnutí 12. júla 1984 v Ženeve za nového generálneho tajomníka uruguajského metodistického teológa Emília Castro, vo svete dobre známeho ako spoluautora tzv. teologie oslobodenia.

Je to pozoruhodná udalosť aj preto, že je to druhý raz, čo Svetová rada cirkví zvolila za svojho výkonného predstaviteľa teológa z oblasti, kde sú protestantské cirkvi cirkvami menšinovými. Lebo odstupujúci generálny tajomník, ktorý riadil činnosť tejto ekumenickej inštitúcie od roku 1972 - teda 14 rokov - Dr. Filip Potter, bol tiež rišlušníkom menšinovej cirkvi na ostrovoch v Karibskom mori.

Emilio Castro sa veľmi skoro zapojil do svetového ekumenického hnutia. V roku 1973 ho zvolili za prednosta oddelenia pre svetové misie a evanjelizáciu pri Svetovej rade cirkví. Túto funkciu zastával s úspechom až do decembra 1983 a dával tomuto oddeleniu novú pracovnú dimenziu, význam a ktorý predtým nemalo. Pritom Castro aj študoval na univerzite v Lausanne, kde dokončuje svoju doktorskú tézu.

Emilio Castro je teológ misijného zariadenia, schopný cirkevný diplomat a sociálny aktivista, pragmatický teológ, od ktorého sa očakáva mnoho. V januári 1985 preberá vedenie Svetovej rady cirkví v situácii, ktorá ho stavia red mimoriadne vážne úlohy. To preto, že táto svetová ekumenická inštitúcia bola a je zo všetkých strán kritizovaná.

Konzervatívne kruhy najmä v Nemecku a ortodoxné kruhy v ZSSR kritizujú jej činnosť, že sa venuje príliš mnoho svetským spoločenským a sociálnym problémom a že zanedbáva svoje duchovné poslanie. V amerických protestantských kruhoch sa často poukazovalo na to, že Svetová rada cirkví podporuje marxisticky orientované tzv. národné osloboditeľské hnutia, že im okrem morálnej podpory poskytuje aj finančnú pomoc a že tieto skupiny pomoc zneužívajú a dopúšťajú sa násilia, čo je z duchovného hľadiska neprípustné.

Generálny tajomník Dr. Potter orientoval takto činnosť Svetovej rady cirkví s odôvodnením na potrebu poskytovať pomoc chudobným národom tretieho sveta. S touto kritikou sa vedenie Svetovej rady cirkví stretlo aj na poslednom zhromaždení vo Vancouveri roku 1983 a tam predstavitelia rady situáciu zvládli len preto, že na program uviedli dôležitý dokument o krste, Eucharistii a knázstve, ktorý sa má stať akýmsi ekumenickým vyznaním.

Svetovej rade cirkví sa vytýkalo aj to, že vo svojom prístupe k svetským problémom - ako napr. k odzbrojeniu - bola neobjektívna, zhovievavá voči ZSSR, ale veľmi kritická voči Západu, najmä Spojeným štátom. Na výčítku kritikov, prečo sa Svetová rada cirkví neozve proti prenasleďovaniu veriacich v ZSSR a v ostatných komunistami ovládaných krajinách, bola odpoveď, že takáto kritika by len zhoršila osud veriacich v týchto štátoch. Ale zdá sa, že už začala zmena a že Svetová rada cirkví bude zaujímať objektívnejšie stanovisko. To aj preto, že nie je na mieste doterajšia zdržanlivosť v čase, keď mnohé iné organizácie pomery vo východnej Európe kritizujú.

Nový generálny tajomník si to tiež uvedomuje, vie že zmena musí prísť a preto sa vyjadril v tom zmysle, že postoj ku monarchistickým krajinám a otázka zaangažovaní Svetovej rady cirkví na riešení sociálno-politickej problémov bude jablkom sváru v budúcnosti. Generálmy tajomník bude potrebovať mnoho trpežlivosti a diplomatického taktu, aby situáciu zvládol! /Výtah z referátu/. SE, 7.8.84.

Zo sveta ekumenizmu :

Berlín : V dňoch 19. až 22. júla 1984 bolo uskutočnené v tomto meste I. zasadnutie medzinárodných teologickej rozhovorov medzi katolíkmi a baptistami za účasti dvanásťich delegátov. Ich cieľom je navzájom sa bližšie spoznať a hlbšie si uvedomiť spájajúce a rozdeľujúce body medzi oboma cirkvami, snažiť sa odstrániť obojstranne predsudky a hľadať cesty, ktoré vedú k bližšiemu porozumeniu. Hlavným námetom tohto prvého zasadania bola evanjelizácia a poslanie cirkvi. Z referátov vyplynulo vyhranene misionárske zameranie oboch cirkví ako i rozdielne chápanie všeobecne používaných termínov.

Na základe toho bolo rozhodnuté, že budúce zasadnutie bude venované práve hlbšiemu objasneniu týchto termínov a ich významu. Väčšími tématami budúcich stretnutí bude napr. vnútorné obrátenie, cirkev, spasenie človeka, všeobecné knazstvo veriacich, jednota medzi kresťanmi a vzťahy medzi vierou a životom vo svete.

Nasledujúce zasadnutie sa má konať v roku 1985 v júli v Kalifornii, a to na tému: Sme povolení vydávať svedectvo o Kristovi.

Florencia : Vo Florencii skončil zjazd hnutia pre priateľstvo medzi kresťanmi a židmi. Miestny arcibiskup vyhlásil v záverečnom prejave medzi iným, že kresťania, Židia a Mohamedáni sa majú spoločne postaviť proti každej kultúre, ktorá chce človeka sploštiť na jediný hmotný rozmer. Musia tiež spoločne vyhlasovať, že organizovať ľudský život bez Boha, znamená organizovať ho proti samotnému človeku. Zjazdu sa zúčastnilo viac ako sto delegátov, ktorí jednali o vyhliadkách a možnostiach vzájomného dialogu a o zachovaní vlastných mravných a duchovných hodnôt v súčasnom zosvetatšenom svete.

India : Indický prezident navštívil v minulých dňoch starodávnu baziliiku sv. Tomáša apoštola v meste Madras. Je to po prvýkrát, čo hlava indického štátu vstúpila do katolíckeho chrámu. Prezidenta a jeho dcéru privítal v bazilike miestny arcibiskup, mons. Arulapa. V súčasnosti žije v Indii 11,700.000 katolíkov z celkového počtu 750,000.000 obyvateľov. VR, 25.7.84-č.

Rím : Taktiež medzi katolíkmi a koptami sa pripravuje spoločné vyhlásenie o vzájomnej pastoračnej pomoci, aká už bola dohodnutá so Sýrskou pravoslávnou cirkvou. Podľa oznamu prezidenta vatikánskeho Sekretariátu pre jednotu kresťanov, kard. Willebransa, je tento text už pripravený, ale doposiaľ nebol dohodnutý termín jeho uverejnenia. Zároveň kard. Willebrans vyhlásil, že je veľmi spokojný s výsledkami tretieho kola katolícko-pravoslávnych rozhovorov, ktoré sa konali v júni 1984 na Kréte. Napriek rozdielnému postoju oboch cirkví ku sviatostiam krstu, birmovania a Eucharistie, účastníci stretnutia sa dohodli predsa na spoločnom teste, o zverejnení ktorého rozhodne teraz zvláštna koordináčná komisia. Willebran označil začiatú cestu dialogu za jedine správnu a varoval pred tým, aby sa podrobovalo nejakému časovému diktátu.

Delhem: Koncom augusta sa v severoanglickom meste Delhem zíde po druhý raz zmiešaná komisia katolícko-anglikánska k ďalším rozhovorom. Hlavnou téhou bude teraz otázka chápania cirkvi a problém ospravedlnenia skrže vieru. Okrem toho sa bude ďalej riekať o témach z prvého zasadania v roku 1983 v Benátkach. Členmi tejto komisie sú biskupi a teologovia oboch cirkví. SE, 15.8.84.

I.D

I I . s é r i a

1.

Pred dvadsiatimi rokmi Slováci oslavovali 1100. výročie príchodu svätých viedovcov zo Solúna - Cyrila a Metoda - na slovenské územie, ktoré bolo časťou Veľkej Moravy. Naši predkovia ich privítali vo vlastnej domovine.

Po ďažkých rokoch päťdesiatych, bolo konečne cítiť aj na Slovensku malú náboženskú úľavu, ktorá dovolila veriacim obyvateľom reagovať na toto vzácne jubileum. Svoje slobodné pocity prejavovali tým, že sa v priebehu jedného roku pripravovali d u c h o v n e na túto historickú udalosť.

Táto príprava sa najživšie pocitovala v Ríme, kde sa dokončievala stavba nového Slovenského ústavu, zasväteného pamiatke svätých bratov. Tento podnet bol vzpruhou pre celé slovenské spoločenstvo, aby jasalo a duchovne sa obnovilo.

Čo sa začalo 1963-tieho, to sa naplno rozvinulo pri výročí smrti sv. Konštantína-Cyrila v Ríme. I zo Slovenska putovali stovky veriacich, aby vzdali úctu mladšiemu bratovi, ktorý bol bezpochyby vodcom na literárnom a teologickom poli, kým jeho starší brat Metod ostal prevažne na poli organizácie a praktickej pastorácie hýbatelom a pastierom mladej kresťanskej obce.

Oduševnenie týchto pútnikov putovať k hrobom už nielen prvoapoštолов kresťanstva, ale aj k pamätníkom vlastných apoštолов, bolo nádzlivé a zachytilo svojím teplom aj rímskych cirkevných predstaviteľov. Návštevy v bazilikách sv. Petra a sv. Klimenta to presvedčivo dokazovali.

Spomienka na túto nedávnu minulosť si žiada zamyslieť sa nad významom blížiaceho sa výročia smrti sv. Metoda, ktoré bude v apríli 1985. Bude tomu 1100 rokov, ako tento otec slovanského kresťanstva opustil svoje pozemské pole pôsobnosti. Vydržal na ňom do konca a splnil tak žiadosť mladšieho brata na smrtelnej posteli v tmavej nízkej cele pri sv. Klementovi, aby neopustil mladú cirkev na Veľkej Morave.

V predzvesti tohto jubilea sme už vo VATIKÁNSKOM ROZHĽASE priňiesli p r v ú s é r i u vysielaní METOD '85. V nahostených príspevkoch sa rozvíjala pred našim duchovným zrakom nevyhasínajúca túžba slovenského človeka vracať sa k slávnemu obdobiu našich kresťanských a národných prvopočiatkov. V nich nám ostala hrdosť slobodného národa medzi ostatnými národmi Európy, s takými istými právami na samostatný život, aký mali oni. Tieto práva vyplývali z osobitosti nášho spoločenského vedomia a jednotnej reči. Na týchto spoločných znakoch stalo povedomie spolupatričnosti všetkých obyvateľov slovenskej pravlasti.

Ked' prof. Eugen Paulíny napísal v úvode k "Veľkomoravským legendám a povestiam", že dnes je až neuveriteľné, akú údernú silu mala u Slovákov v 17., ale hlavne v 18. a v prvej polovici 19. storočia myšlienka cyrilometodejská a spomienka na Veľkú Moravu, vyjadril tým v skratke presvedčenie toľkých súčasných spisovateľov. Počuli sme o svedectvách týchto moderných spisovateľov v reláciach z tohto rozhlasu od nášho spolupracovníka, slovenského saleziána dona NÁDAŠSKÉHO.

Táto kontinuita v hodnotené cyrilometodejského dedičstva je pochopiteľná u slovenského človeka, ktorý žije s ľudom a načúva tlkot jeho srdca, lebo sa viaže naň svojím pôvodom, výchovou a duchom.

Názory niektorých novinárov skôr podčiarkujú správnosť vývoja pri hodnotení diela sv. Cyrila a Metoda, keď ešte pri vyhlásení za spolu-patrónov Európy odmietajú títo novinári právo Cirkvi udeliť im tento titul. Aj moderný trend spisovateľov dovoláva sa tradície, pokračuje v tom, čo robila štúrovská a neskôršie generácie, keď pokladali Jána HOLLEHO za znameniteho básnika hlavne preto, lebo ospieval dávnekek Slovákov, i keď dôvody týchto generácií sú oveľa hlbšie.

Teda aj dnes, akohovorí spomínaný Paulíny, keď si svoju národnú existenciu nemusíme zdôvodňovať oduševnenými rečami o starej sláve, má pre nás Veľká Morava všetko čo s ňou súvisí, osobitné čaro. Dnes, pravdaže, o Veľkej Morave vieme podstatne viacej ako naši predkovia. A Paulíny pokračuje v tom istom tone, ktorý nám prezrádza opodstatnenie vracať sa k tomuto dedičstvu sv. Cyrila a Metoda predovšetkým pri príležitostiach, aké nám poskytujú historické výročia.

Archeológia nám - hovorí Paulíny - dopĺňa a vysvetluje skúpe a niekedy i nejasné historické pramene. Pravdaže, i sama história zís-kala od tých čias, kedy žil Štúr, podstatne bohatšie pramene zdrojov pre svoje výklady. Ale ani veľkomoravská literatúra neostáva veľkou neznámou. A tu musíme dodať, že aj teologický pohľad na dedičstvo našich vierožvestov je oveľa pestrofarebnejším, ako bol predtým, už aj pod vplyvom ekumenických snáh stykov s pravoslávnou cirkvou, ktoré sú dnes také živé v katolíckej Cirkvi.

A ešte jedna závažná okolnosť nás núti vrátiť sa sv. Metodovi po-čas tohto prípravného roku na výročie jeho blaženej smrti. Svätý Otec vyjadril počas homílie pri zakončení mimoriadného Jubilejného roku základ pre nás návrat k dedičstvu našich vierožvestov. Ján Pavol II. ďakoval menom rímskej cirkvi všetkým pút-nikom, ktorí prišli počas Sväteho roku k hrobom prvoapoštолов a tu si pripomínali ovocie Kristovho vykúpenia. Kresťanovi, ktorý sa nevie zmysliť nad koreňami kresťanstva a tobôž neveriacemu, sa to mohlo zdať prehodenie prízvuku na opravdivé kresťanské hodnotenie vykúpenia. Vedľa Kristova smrť a jeho vykúpenie nám zaistili spásu. Teda prečo hroby apoštолов Petra a Pavla a púte do Ríma?

O rímskej Cirkvi tvrdia katolíci - i iní kresťania - a s katolíkmi všetci pravoslávni, že rímska Cirkev je predsedkyňou lásky medzi ve-riacimi v Krista. Keď Peter prišiel do Ríma, mal už zodpovednosť viest celú Cirkev. Katolíci mu prisudzujú aj právnu zodpovednosť za celú Cirkev, čiže primát. Rímska cirkev sa stala strážkynou pokla-du Kristovej vieri a ona vidí kresťanský svet. Preto sa putuje k hro-bom prvých vierožvestov kresťanstva - k Petrovi a Pavlovi v Ríme.

Keď pápež Pius XII. dovolil a podporoval, aby sa robili vykopávky pod oltárom baziliky sv. Petra a hľadal sa miesto, kde spočívali po-zostatky Petrove, viedol ho ten istý duch starostlivosti o prvotnú kresťanskú tradíciu, ktorá sa opierala o Petra. Dnes vieme, že tento Petrov hrob v Ríme našli a jeden z nápisov na jeho hrobe tvrdí ešte aj dnes: "Peter ju tu dnu".

V príprave na Metodovo výročie smrti hladáme aj my to, o čo sa opiera naša kresťanská tradícia, kresťanská tradícia nás, Slovákov. Chceme dospiť k záveru, že METOD je tu, s nami a o neho, ako prvého vierožvesta Kristovho sa opiera naša viera! VR, 17.5.1984-sl.

- o -

DEDIČSTVO OTCOV ZACHOVAJ NÁM, PANE !
ALE BOH CHCE AJ NAŠU SPOLUPRÁCU !
AKO SI SA O TO PRIČINIL ?

2.

Každá vážna obnova začína z počiatočnej myšlienky, z ktorej vyrástla niektorá ustanovizeň alebo hnutie. Prvé ideály celebroval obyčajne zakladateľ. Na náboženskom poli sa mu pripisuje osobitná charizma i znamenie plnosti toho odkazu, ktorý zanechal svojim nasledovníkom. Aj v Cirkvi sa pri obnovných hnutiach vraciame k ideálom prvotnej komunity, ktorá žila kresťanstvo náplňou silou milosti svojho zakladateľa Ježiša Krista.

Dnešné cirkevné spoločenstvá sa obracajú na svojich vierožvestcov, ktorých pokladajú za svojich zakladateľov. Oni dostali zvláštnu milosť, ako ohlesovať Kristovu blahozvest určitej časti sveta a za určitých historických podmienok.

Aj my, Slováci, sa vraciame k svojim vierožvestom Cyrilovi a Metodovi, aby sme načerpali silu pri istých historických príležitostach a mali odvahu naplno prežívať ich odkaz a dedičstvo. Preto sme aj tohto roku začali vo Vatikánskom rozhlase prípravu na 1100. výročie smrti sv. Metoda, ktoré budeme sláviť v roku 1985. Robíme to pod titulom METOD '85.

Napriek polemickým článkom istej časti tlače na Slovensku, ktorá sa postavila proti vyhláseniu svätých solínskych bratov za spolupatrónov Európy, sme presvedčení nielen o pomýlenosti útokov proti rozhodnutiu Jána Pavla II., ale sa čudujeme, ako sa mohli ľudia, vyhľasujúci sa za protidogmatikov, pustiť do predmetu, ktorý patrí skôr do teológie. Ospravedlnenie vari treba hľadať v skutočnosti, že tu ide o laických dogmatikov, ktorí sa mylia tak v elementárnych veciach a upierajú pápežovi právomoc v náboženských veciach niečo vyhlásiť alebo nevyhlásiť.

a Metoda

Velké slová, napríklad vyhlásiť Konštantína spolu s Benediktom z Nursie za spolupatrónov celej Európy, ako to urobil pápež Ján Pavol II., si zasluhujú i po uplynutí jedného roka, aby sme sa nimi zaobrali. Faktom ostáva, že Ján Pavol II., ktorému prináleží právo dávať niektorých svätých za vzor spoločenstvám alebo národom, ktoré na neho počúvajú, vyhlásil sv. Cyrila a Metoda za spolupatrónov Európy, ako to urobil jeho predchodca Pavol VI. v roku 1964 o sv. Benedikto.

V dokumente, ktorým vyhlásil tento pápež sv. Benedikta za patrona Európy práve na tom mieste, odkiaľ sa šírila kresťanská civilizácia a kultúra, zakladajúca sa na Kristovej blahozvesti, uvádza pohnútky, ktoré ho viedli k tomuto rozhodnutiu. Skoro po 20-tich rokoch od skončenia 2. svetovej vojny videl z Monte Cassina Európu rozdelenú a zničenú, ktorá sa akoby naschvál chcela sama zničiť vo vojnách, ktoré priviedli chaos tiež do celého sveta. Tento spätný pohľad bol rozhodujúcim činiteľom na vážkach pre volbu ochráncu tohto starého kontinentu.

Nemenej dôležitou pohnútkou bola nádej, že Európa, raz spojená v úsilí o jednotu, mieri a slobode, rozkvitne k novému životu. A tak talianský pápež, ktorý poznal silu tragiky svojej vlasti, ako aj vplyv kultúrnych ideálov Západu, zvolil sv. Benedikta za patrona celej Európy.... Hoci vplyv benediktových žiakov sa pociťoval aj v novopokresťančených krajoch strednej Európy, ba sa vyznačoval aj istou adaptáciou k slovanskému duchu, nevedel zachytiť úplne východnú Európu a nestihol v nej vytvoriť také hodnoty vzdelanosti a umenia, akými sa honosí západná Európa.

Rozhodnutie prvého slovanského pápeža vymenovať dvoch svätých bratov - Cyrila a Metoda - za spolupatrónov Európy, bolo len logickým doplnením toho, čo mal na mysli jeho predchodca, totiž vrátiť Európe myšlienku spolupatričnosti a jednoty, v ktorej sa zrodil pocit istoty, ako základ mierového spolunažívania a slobodnej spolupráce všetkých

národov tohto kontinentu. Takýmito patronmi mohli sa stať iba mužovia, ktorí v sebe spájali východný a západný svet Európy a jeho kultúry. Ján Pavol II. toto pochopil, lebo spája v sebe vzdelenosť západnej európy s tradícou východnej Slovenskej Európy... Tento čin má dať Slovanom a jeho všetkým veriacim radosť a silu k apoštolačtu za túto jednotu Európy v duchu kresťanského dedičstva, ktoré nám osťalo v plnej životnosti ako podarúnik pôsobenia svätých bratov u našich predkov.

Popieranie tejto skutočnosti by bolo zaznávaním našich národných koreňov a myšľe prekrúcanie úmyslov prvého slovanského pápeža! A pre takýto postup nie je iného vysvetlenia, ako úzkoprsý myšlienkový svet ľudí, ktorí sa odvrátili od vlastných koreňov. VR, 7.6.84-sl.

3.

Ján Pavol II. sa počas svojich apoštolských ciest sústreduje na duchovné otázky krajiny, ktorú práve navštevuje. Je to pohľad, zakladajúci sa na skutočnostiach, ktoré už popredu preštudovali odborníci, zvážili ich dosah pre miestnu cirkev a odporúčali ich Svätemu Otcovi, aby sa nimi zaoberal.

Pri riešení týchto otázok máva Ján Pavol II. svoj osobný prístup, ako ich predložiť veriacim. Zretelne to bolo vidno počas jeho prvej návštevy Poľska v júni 1979. V jeho prejavoch zaznievala reč a farba tonu syna poľského národa, ktorý naplno žil a vyvíjal sa v dejinnom súvise Poľska. Dávne skúsenosti, obohatene reflexiami dospelého človeka, našli v najnovších rokoch plnosť ocenenia pod vplyvom nových zodpovedností, ktoré mu uložila na plecia Božia Prozretelnosť úradom Petrovho nástupcu.

Poľskú minulosť a tradície dopĺňa teraz starosť o budúlosť kresťanského sveta a vari celého ľudstva. Ján Pavol II. naznačil v svojom prejave v Gnezdne 3. júna 1979, odpoveď na množstvo nedoriešených problémov, ktorým sa usiloval dať pravdepodobne od mladých rokov konkrétnu odpoveď, keď sledoval ako po nádejach žiť v slobodnom Poľsku, v ktorom sa rozvíja dynamická cirkev, videl tak národ a cirkev s ostrihanými krídlami na jednej strane rozdelenej Európy.

V politickom zmysle, ako to formulovali štátinci, octol sa za železnou oponou. Mladý knaz a neskôr krakovský arcibiskup takéto rozdenenie neprijímal, lebo bol presvedčený, že duchovné dedičstvo Európy nemôžno deliť ako nemožno rozdeliť Krista na dvojo.

Obraz o jednej Kristovej utekanej tunike ešte aj dnes aplikujeme na kresťanstvo! V svojom prejave v Gnezdne sa Ján Pavol II. vracia k tomuto presvedčeniu, keď vyzdvihuje nutnosť vrátiť sa k základom poľského dedičstva pre Poliakov, aby z tohto presvedčenia prešiel na celú Európu, ktorá sa tak isto musí vrátiť k svojim duchovným koreňom.

Pri tejto príležitosti vystupuje už jasne do popredia myšlienka spoločného duchovného dedičstva, ktoré vyrástlo z misionárskeho pôsobenia solúnskych bratov. V nich objavuje základ pre duchovnú jednotu Európy, ktorá môže oprieť svoju budúlosť o základy kresťanskej civilizácie, ktorá sa opiera rovnako o východný a západný duchovný odkaz!

Slovenský pápež Ján Pavol II. hľadel v Európe na druhého konca, od hraníc slovanských národov, ktoré podľa zemepisnej terminológie a ohrazenia patrili územne do Európy. Prijímal ich však európsky Západ za rovnocenných partnerov európskeho kontinentu a spolu tvorcov európskej civilizácie a kultúry? Neostávala táto časť Európy v mysliach mnohých európanov mimo dejiska západných národov?

F

Vo svetle takých otázok sa musel Ján Pavol II. zahľadieť v Gnezdne znova na osudy Európy. Bol práve sviatok Ducha Svätého. Od volby v Ríme, kedy si vyvolil meno Jána Pavla II., uplynulo sotva 9 mesiacov. V tomto meste, kde Poľsko pred tisíc rokmi prijalo kresťanstvo a s ním osudové spojenie s kultúrou Európy, Svätý Otec spomínal na dielo svätého Vojtecha, na duchovné spojenie poľského národa s národom českým a na korene, z ktorých táto nová éra Poľska vyrástla.

Pred očami tohto slovanského pápeža sa rozprestierala nová Európa bez umelých priehrad, ktorá dýchala tými istými kresťanskými ideálmi a ktorá vidina ho nutila zvoliť k tomu milionovému zástupu, ktorý ho obklučoval: Nie je to vari Kristova včela, nie je to rozhodnutie Ducha Svätého, aby tento Poľský pápež, tento slovanský pápež, poukázal práve v tejto chvíli na skutočnosť duchovnej jednoty kresťanskej Európy? Hoci jestvujú dve rovnako veľké tradície - západná a východná - Poliaci sa priklonili k západnej tradícii a boli aj účastní počas celého hľenia.

Pri spomienke na výročie krstu Poliakov treba si nám uviesť na pamäť tiež pokresťančenie ostatných Slovanov, Chorvátov a Slovincov, medzi ktorími pracovali misionári už okolo roku 650. Ďalej Bulharov a Moravanov - i Slovákov, ku ktorým prišli misionári už dávno pred rokom 850 a potom roku 863 tieho pôsobili..... ktorí prišli na Veľkú Moravu, aby utvrdili vo viere mladé kresťanské spoločenstvá. Spomenuté treba tiež Čechov, ktorým sv. Metod pokrstil ich knieža Borivoj v roku 874.

Pod vplyv evanjelizačného pôsobenia sv. Cyrila a Metoda zapadajú aj kraje, obývané Vislanmi a Srbskimi. Treba tiež spomenúť pokresťančenie kijevskej Rusi v roku 988 a tých slovanov, ktorí žili na brehoch Labe.

Európa - podľa svedectva Jána Pavla II. - s tolkými slovanskými národmi mala ostáť mimo Európu, bez ochrany osobitného patrona? Táto myšlienka ostala ako červená niť pri neskorších prejavoch Jána Pavla II., kým nedozrela v rozhodnutie vyhlásiť sv. Cyrila a Metoda za spolupatronov Európy, aby pomocou ich ochrany brátskeho spolunažívania jej národov, opierajúcich sa o kultúrne dedičstvo Východu a Západu.

VR, 21.6.84-sl.

- o -

4.

Z piatich titulov, ktoré udáva Pavol VI. ako pohnútku pre vyhlásenie sv. Benedikta za patrona Európy, štyri zodpovedajú celkom priliehavou aj charakteru slovenských vierozvestov Konštantína-Cyrila a Metoda. Sú to náročné tituly aj samo o sebe a tým viac, ak má byť niekto ich vlastníkom súhranne. Ich nositeľa možno právom uctiť ako vzor kresťanskej dokonalosti. Pavol VI. ich uviedol v tomto poradí :

- ohlasovateľ pokoja,
- tvorca jednoty,
- učiteľ civilizácie a kultúry,
- zvestovateľ kresťanstva

K týmto štyrom titulom Pavol VI. prisúdil sv. Benediktovi ešte piaty titul: zakladateľ reholného života na Západe, ktorý práve pre svoje zemepisné ohraničenie netreba brať do úvahy v súvisе s našimi vierozvestami.

Najvýraznejšie sa prejavuje titul učiteľa civilizácie a kultúry, ktorý u svätých solúnskych bratov zahrňuje v sebe okrem učitelstva prirozených znalostí a ľudskej vzdelanosti aj ich úlohu učiteľov nábožnosti a poznania Boha.

Túto stránku učiteľského úradu neraď zaznávajú niektorí historici, bež ju priamo popierajú na úkor pravdy a robia preto falošné uzávery, akoby dedičstvo Cyrila a Metoda malo len politický a humanitný dosah s vylúčením náboženského charakteru ich poslania.

Veľmi výstižne podal charakteristiku solúnskych bratov ako učiteľov a vychovávateľov našich predkov aj v náboženskom ohľade, nebohý Jozef Kútnik-Šmálov, ktorého dielo "Prvý učiteľ slovienského národa", pripravené ešte z príležitosti 1100-stého výročia smrti sv. Konštanta Filozofa, reholným menom Cyrila, vydáva teraz na pokračovanie slovenský gréckokatolícky časopis v Toronte, "Mária". Hlavne tátó časť o učiteľskom úrade zachytáva veľmi dobre aj Metodov prínos pre povznesenie našich predkov. V tejto časti preberáme aj my tú časť, ktorá sa týka titulu učiteľa civilizácie a kultúry, pre ktorý si zaslúžil sv. Benedikt vyhlásenie za patrona Eurypy.

Učiteľom a vychovávateľom slovienského národa Konštantina-Filozofa menuje už jeho prvý životopisec. Po patriarchoch, otcoch, prorokoch, apoštoloch, mučeníkoch, vyznavačoch, spravodlivých to mužov, v celodejinnom poriadku spásy vymedzuje mu miesto medzi učiteľmi, vyvolenými z tohto zmätežného života. Teda jeho učiteľstvu pripisuje priame náboženské posvätenie a dáva mu výslovne cirkevno-právny ráz. Tak zachováva starobyly dejinný význam názvu aj ustanovizne učiteľa Cirkvi.

Učiteľstvo bolo cirkevným úradom. Jeho poslanie sa vždy vzťahovalo na väčšiu oblasť. Zverovala ho zákonitá cirkevná vrchnosť. Ona udeľovala oprávnenie na jeho výkon. Vyznačeného na tento úrad, pričom najmenej vysväteného kňaza, vybavila náležitou právomocou a bližšie vymedzila jeho povinnosti a práva.

Cisár Michal III., prv než Konštantina poveril úlohou učiteľa a v tejto hodnosti vyslal ho na Veľkú Moravu, zvolal synodu na čele s patriarchom, ktorá rozhodla právoplatne o tom: zo solúnskych bratov úrad učiteľa sprvu mohol zastávať len Konštantin, lebo jedine on bol kňazom. Metod - mních a opat - bol mu v tom pomocníkom. Ostatní mnísi sprievodcami.

Až neskôr, keď sa aj Metod stal kňazom a potom biskupom, z poverenia Ríma dostal i on úrad učiteľa pre veľkú oblasť slovanských krajov. Úrad učiteľa Svätá Stolica v 9. storočí chápala obdobne ako Carihrad, v zmysle apoštolského misionára a apoštolského legáta. Ako vyslanec, poverenec a splnomocnenec priamo od apoštolského pápeža, dostával veľkú právomoc pre krajinu, v ktorých sa mohla utvoriť samostatná provincia. Metod - otec a ctihodný učiteľ - pred smrťou z Božej vôle a svojej lásky Gorazda označil za svojho nástupcu v učiteľstve. Po vyhnaní učeníkov z Moravy, Boris určil za učiteľa v Macedonii Klimenta, druhého význačného Metodovho žiaka.

Ako vidieť, medzi Slovanmi sa postupne rozširoval rad učiteľov. Ale prvým článkom tohto radu, prvým učiteľom slovienského národa bol a ostáva Konštantin-Filozof. Táto česť mu patrí právne i dejinne. K trvalému prívlastku "filozof" náleží mu rovnako aj rozvity prívlastok "prvý učiteľ", vychovávateľ a apoštol slovienského národa!

Moravské posolstvo žiadala v Carihrade biskupa a učiteľa. Cisár a patriarcha so synodou, poslali prostého kňaza. Lenže úlohy ktoré mu zverili boli také veľké, že úspešne ich mohla splniť iba mimoriadne činná, podnikavá a odvážna osobnosť. Túto vec podľa úsudku samého cisára mohol vykonáť jedine Filozof.

Rastislavov ľud upustil od uctievania svojich modiel. Teda v čase posolstva neboli viac pohanský, lebo už predtým bol prijal kresťanskú vieru, ktorú mu hlásali kresťanskí učitelia, mnohí z Vlach, i Grécka, i z Nemecka. Ale Slovienom bolo treba v ich reči podrobnejšie vysvet-

lit prevá vieri, aby sa s ňou dokonale oboznámili a prehíbili v nej.
To bola prvá úloha Konštantína-Učiteľa.

Moravom bolo tiež treba uviesť dobrý zákon, objasniť im ho, vysvetliť poriadok zákona, ukázať cestu pravdy a všetkej spravodlivosti, naučiť ich kráčať po nej. Bolo ich treba vyučiť spôsobu nového života a upevniť v ňom. Jednoducho, bolo ich treba vychovávať v kresťanstve. To bola druhá úloha Konštantína- vychovávateľa Slovienov.

Ale bola tu aj tretia úloha: úloha apoštola. Grécke slovo apoštol znamená vyslanec. Ježiš si z učeníkov vyvolil dvanásťich, ktorých nazval apoštolmi. Im v prvom rade zveril svoje posolstvo. Oni ho mali hlásať. V jeho mene, z jeho poverenia, mali uskutočňovať a šíriť dielo vykúpenia. Teda pod menom apoštola utvoril nový úrad. Vybaivil ho plnou právomocou šíriť a upevňovať kráľovstvo Božie na zemi.

V rozšírenom význame novozákonné biblické slovo "apoštol" značí však aj muža, ktorý radostnú zvest o spásе prináša novým národom a pričinuje sa o jej ujatie medzi nimi. Rastislav, knieža slovienské, Bohom vnuknutý, iste myslel v prvom rade na svoje kniežactvo, teda na vnútorné misie. Ale v rámci tvoriacej sa ríše, majúcej všetky predpoklady vstrebávať okolité kmene, pamätaj od počiatku aj na vonkajšie misie. Osvietenie viery, zušľachtenie života vlastného ľudu Veľkej Moravy, mali priniesť i misijné ovocie, aby aj iné kraje, keď to uvidia, nás napodobnili. Myslel teda na okolité slovanské kraje položené na Západ, Sever a Východ od Veľkej Moravy, vtedy ešte pohanské. K nim sa z Moravy malo šíriť kresťanstvo dostatočne pevné a príťažlivé. V plánoch Rastislavových Morava sa mala stať takým misijným ohniskom, ako bol Salcburk a Pasov. A na túto úlohu, aby aj tie kraje prijali Krista a Boha nášho, potreboval súčeho apoštola.

VR, 5.7.84-sl.

- o -

5.

Dnes sa veaciame k učiteľskému dielu našich vierozvestov ako titulu, ktorým si zaslúžil sv. Benedikt byť patrónom celej Európy, teraz už v spoločnosti sv. Cyrila a Metoda.

Na splnenie úloh, vyplývajúcich zo žiadosti moravského posolstva, Konštantín-filozof mal všetky potrebné vlastnosti, aby mohol byť učiteľom slovienskeho ľudu na Veľkej Morave: vedel slovansky, poznal pomery Slovanov v Byzantskej ríši, v Macedónii, v okoli Olympu, v susedstve Kozárov. Možno povedať, že bol dôkladne oboznámený so slovanskou otázkou v 9. storočí.

Po úspešných úradných poslaniach u Arabov a Chozárov s bratom Metodom a s niekol'kými mladými mníchmi na Olympu, uvažovali o misijnej činnosti medzi Slovanmi. Za najúčinnejší spôsob, ako u nich vytrvalo zaistiť ujatie kresťanstva, pokladal samostatné písomníctvo ako základ všeestrannej vzdelanosti. Moravské posolstvo kniežata Rastislava a Svätopluka, táto jedinečne príhodná dejinná príležitosť na uskutočnenie premyslených zámerov, našlo Konštantína-filozofa duchovne pripraveného. Hoci vyčerpaný a ustatý a telesne i slabý, prijíma výzvu. Keď išlo o Arabov, odpovedal na výzvu: "S radostou pôjdem pre kresťanskú vieri, lebo čo mám na tomto svete sládšieho, akoby za Svätú Trojicu žiť a umrieť." Keď šlo o Kozárov, zasa: "na takú reč s radostou idem peši a bosí". A teraz, keď išlo o Veľkú Moravu a okolité slovanské kmene, vyznal: "I ustatý som, i chorý telom, ale s radostou pôjdem ta!"

Bibliotekár Anastázius, Konštantínov súčasník, filozofa nazval oprávnene mužom apoštolského života- učiteľom apoštolského života. Od iných misionárov-apoštолов predchádzajúcich storočí Konštantín-filozof sa líšil tým, že túto svoju úlohu spojil s rozhodnutím

stvorit pri gréckej a latinskej kresťanskej vzdelanosti svojprávnu slovanskú kresťanskú vzdelanosť. Povznesenými slovami vystihol túto jeho dejinnú jedinečnosť sám cisár, keď Rastislavovi písal: "Boh, ktorý prikazuje každému dospiť k poznaniu pravdy a dosiahnuť väčšiu hodnosť, videl Tvoju vieri a usilovanie, učinil teraz v našich rokoch a zjavil písmaná pre jazyk Vás, čo odprvu nebývalo, ale iba v prve nedávne roky, aby ste sa aj Vy pripočítali k národom veľkým, ktoré Boha slávia svojim rodným jazykom. A tak sme Ti poslali toho, komu ich zjavil: muža vzácného a pravoverného, učeného veľmi a filozofa. A hľa, prijmi dar a hodnot si ich nad všetko zlato a striebro a kamenie drahé a pominutelné bohatstvo. Pousíľuj sa s ním smelo upevniť dielo a z celého srdca hľadať Boha. Ani spásu pospolitosti nezavrhní, ale všetkých povzbud, aby neleňošili, ale nastúpili cestu praydy, aby si aj Ty, ak ich svojim usilovaním priviedieš k poznaniu Boha, prijal svoju mzdu za to v tomto i v budúcom živote za všetky duše, čo uveria v Krista -Boha nášho, odteraz i naveky. A zanecháš pômiatku svoju budúcim rodom, podobne ako veľký cisár Konštantín." Ba v nich Chrabr na prelome 9. a 10. storočia hrde vyhlási, že slovanská slovesnosť je svätejšia a ctihodnejšia než grécka a latinská, lebo ju utvoril svätý muž, kym tie utvorili pohani. Trojitym poslaním učiteľa, vychovávateľa a apoštola Slovienov, Konštantín filozof mal zavŕšiť svoj časove krátky, ale dielom dlhý život. Osobne, od skorého detstva, od uvedomenia seba túžil po rozjímaní v skrytosti, po mravnej a duchovnej dokonalosti. Zo sústredeného duchovného vypätia, z ohniská vnútornej osobnosti vychádzala Konštantinova činnosť, uskutočnovaná ako obeta, ako vedome a dobrovolne prijatá služba. Veď ako by mu bolo dovolené neskôr to, o čom bude tvrdiť ochridský biskup Theofilas, prebyvať v tele len dovtedy, kym vynájde písmo a zhotoví preklad Písma, čiže kym položí základy novej vzdelanosti. Po tejto službe Božej vôli prijíma ho Boh naučivší ho poznania. Takýto um, bratia, Boh daroval Slovienom - v úchvate volá k ním Chrabr.

A daroval ho preto, zdôrazňuje prvý životopisec Konštantina-filozofa, aby sme i my nasledovali jeho život, aby sme sa i my stávali podobní jemu, aby sme pokračovali v jeho diele, ďalej rozvinuli kresťanské vzdelanie slovanským jazykom.

A po llooo ročnej dobe, uplynulnej od smrti Filozofa, jeho dieľo je zživotnené ďalej. Ba dnes, po II. vatikánskom sneme je ešte životnejšie a podnetnejšie. Učí nás veľkoryso, s pohľadom upretým do ďalekej budúcnosti, pracovať na prehľbovaní, upevňovaní a rozširovaní kráľovstva Božieho medzi Slovanmi! VR, 12.7.84-sl.

- o -

6.

Arcibiskup Jozef T O M K O :

1. Význam sv. Cyrila a Metoda pre Slovákov ..

Na rok 1985 pripadá 1100 výročie smrti sv. Metoda, ohlasovateľa viery, spolu s bratom Cyrilom-Konštantínom a prvého arcibiskupa našich predkov. Teda nášho otca vo vieri, ba i zakladateľa našej kultúry.

Cyril a Metod sú pre slovenský národ postavami, ktoré stoja ako nosné piliere na začiatku našich dejín. Oni dali našej historii nezmazateľný smer na tisícročia. Isteže sa aj iné národy odolávajú na dedičstvo sv. Cyrila a Metoda. Bulhari slávia ich dodnes nielen ako náboženských velikánov, ale aj ako kultúrnych činiteľov. Preto ich výročie je štátnym sviatkom a štátne kultúrne

ustanovizne venujú prieskumu ich činnosti zvláštnu pozornosť. Ma-cedonci ich tiež považujú za náboženských a kultúrnych dejateľov, dôležitých tak pre cirkevnú ako aj pre všeobecnú kultúru. Aj v Ma-cedonsku svetská vrchnosť úzko spolupracuje na zachovaní tohto kultúrneho dedičstva.

A čo my, Slováci, ktorí sme priamymi dedičmi diela Cyrila a Metoda?

V posledných desaťročiach padli dve významné cyrilometodské výročia: V roku 1963 uplynulo 1100 rokov od ich príchodu k našim predkom. A v roku 1969 sa zas slávilo výročie smrti sv. Cyrila.

Dá sa povedať, že si nás národ doma i v zahraničí dostatočne pripomenal a ocenil význam solúnskych bratov pre našu minulosť?

Ak iné slovanské národy našli spôsob ako to spraviť, prečo by sme ich nemali osláviť my, najpriamejší dediči hodnôt, ktoré nám zanechali títo naši otcovia vo viere a v kultúre? A to práve teraz, keď celý svet začína uznávať historický význam Cyrila a Metoda pre celé európske dejiny.

Budúci rok je teda posledným cyrilometodským výročím v tomto našom storočí, aj poslednou príležitosťou pre našu generáciu. Aj keď sa týka iba Metoda, nutne prinesie so sebou spomienku na celé cyrilometodské dielo, ktoré nemožno deliť na dvoje - Cyrilovo a Metodovo osobitne, tak isto ako ho nemožno deliť na náboženské a kultúrne, natol'ko je toto dielo celistvé a jednoliate.

Nemôžeme sa vyhovárať na časy a okolnosti. Veď ide o kus našich dejín, ba dokonca o základy naše histórie. Ani inokedy časy neboli ľahké, ale národ čerpal práve z cyrilometodských zdrojov posilu a obrodenie.

Eugen Paulíny má veľkú pravdu keď hovorí: "Dnes je až neuveriteľné, akú údernú silu mala u Slovákov v 17., ale hlavne v 18. a v prvej polovici 19. storočia myšlienka cyrilometodejská a spomienka na Veľkú Moravu". A musíme si uvedomiť, že vtedy nemali Slováci v rukách nič - iba niekoľko skúpych historických údajov, zaviatych prachom zabudnutia mnohých storočí. Ale ešte aj dnes, keď si svoju národnú existenciu nemusíme zdôvodňovať oduševnenými rečami z starej sláve, má pre nás Veľká Morava a všetko čo s ňou súvisí osobitné čaro.

Bolo by hanbou, keby sme my, Slováci, zabudli na svojich otcov práve v historickom údobí, keď si iné národy a celý kultúrny svet omnoho jasnejšie uvedomujú veľkosť a význam Cyrila a Metoda. Stačí si všimnúť, čo sa stalo za posledných štyroch rokoch:

začiatkom roku 1863 rozposalal banskobystrický biskup Štefan Magyres na všetky fary svojej diecézy obežník s úpravami, ako sa má dôstojeň osláviť tisícročie príchodu sv. Cyrila a Metoda k praoctom Slovákov. Maďarské noviny ho pritom napadli, že vymýšla nových svätých. O desať rokov nato prišiel taký národný útlak v Uhorsku, že čožen vyslovili meno sv. Cyrila a Metoda sa pokladalo takmer za protištátnej čin.

Ale už 30. septembra 1880 vydal veľký pápež Lev XIII. encykliku "Grande munus", v ktorej vyzdvihol význam diela svätých bratov pre slovanské národy a tým pre celú Cirkev a nariadił sláviť ich liturgický sviatok v celej Cirkvi.

Novodobé dejiny cyrilometodskej úcty vyvrcholili však v našich dňoch., keď prvý pápež slovenského pôvodu - Ján Pavol II. - ich dňa 31. decembra 1980 apoštolským listom "Egregiae virtutis" vylásil za spolupatrónov Európy.

Meno sv. Cyrila a Metoda sa teda v rozpäti 120 rokov dostalo od pohanenia na území vtedajšieho Uhorska k plnému uznaniu ich veľkosti v dejinách, ako aj ich významu pre obnovu tohto zostarlého kontinentu, čiže pre jeho prítomnosť a budúcnosť.

Opakujem :

ak sa dnes oceňuje dielo sv. Cyrila a Metoda pre Európu a pre celú Cirkev a ak sa zdôrazňuje ich význam pre budúlosť nášho svetadieľa, tým viac si majú Slováci, ako priamy dediči ich posolstva položiť otázku o diele Cyrila a Metoda v slovenských dejinách a o ich význame pre obnovu slovenského národa!

Ved ide o dielo a o význam, ktoré sa vzťahujú na všetkých Slovákov pod Tatrami i v cudzine. Najmä za morom. A to bez rozdielu náboženského vyznania a obradu, lebo, hajodiv, cyrilometodská myšlienka bola v dejinách a ostáva bôhatstvom všetkých Slovákov!

V týchto niekoľkých vysielaniach chceli by sme poukázať na význam cyrilometodskej tradície v slovenských dejinách, aby sme sa takto vnútorne pripravili na výročie Metodovej smrti ako na naše národné i náboženské jubileum! Lebo ide o tradíciu, ktorá vždy mala - aj teraz môže mať z jednotujúcu a obradzujuču silu pre celý nás národ!

- o -

VR, 19.7.84-sl.

7.

Arcibiskup Jozef T O M K O

2. Základné črty diela sv. Cyrila a Metoda u Slovákov .

Zbor slovenských ordinárov sa rozhadol na svojom zasadnutí 15. mája 1984 osláviť 1100-ročnú pamiatku smrti sv. Metoda jubilejným rokom, ktorý sa začal 5. júla 1984 a potrvá až do júla 1985. Toto rozhodnutie nájde zaiste prajný ohlas nielen u veriacich, ale aj v celom národe.

Čo veľkého vlastne vykonali sv. Cyril a Metod pre naše dejiny?

Hlavné údaje o ich živote možno nájsť v rôznych knihách. Hôdno sa však pokúsiť o krátku súvahu ich diela o našich predkov. Toto dielo sa dá zhrnúť v nasledujúcich šiestich hlavných rysoch :

1. Ich misia bola náboženská a kresťanská. Mala ako vedúci motív a cieľ plné obrátenie Slovanov na kresťanskú vieru, ohlasovanie evanjelia a zriadenie pevného a životaschopného cirkevného spoločenstva a jeho organizácie, čiže to, čo je aj dnes cieľom katolíckych misií: založenie cirkvi- implantacio ecclesie.

Politická situácia, v ktorej sa ona odchrala, ako aj prípadné jej dozvuky a vzťahy s historickými udalostami ich doby, ani najmenej nenarušujú túto podstatnú a z kladrnú známku. Uplatnenie novodobých ideologických kategórií na cyrilometodskú misiu by bolo jednoducho protihistorické !

2. Základom misionárskej činnosti je ohlasovanie Božieho slova a kresťanskej náuky, ako aj vysluhovanie sviatosti a bohoslužieb vôbec. Slovom, ide o kazateľskú a liturgickú činnosť, ktorá potrebuje sväté Písma, liturgické a nábožensko-náučné knihy v zrozumiteľnej reči.

Podľa posledných štúdií, premeňov, najmä "Kijevských listov", pre slúženie svätej omše preložil Konštantín-Cyril najprv byzantskú liturgiu, potom však pretlmočil do staroslovienčiny omšový text rímskeho obradu, pravdepodobne ten, čo v gréckom preklade už používali Gréci, usadení v južnom Talinasku a vo východnej časti Ilirika,

čiže Dalmácie, pod menom "Liturgie sv. Petra", alebo aj sv. Demetria-Dimitria.

Treba len obdivovať veľkorysosť, katolíckeho ducha našich vierozvestov, ktorí pochádzali z byzantského východu a napriek tomu neváhali prijať západnú, rímsku liturgiu a omšu.

Nutnosť zaštepiť vieri do srdca a do mŕavov ľudu, priviedla misionárov Cyrila a Metoda k vytvoreniu vlastného písma a k položeniu základov písomníctva. Právom sa teda môžu považovať za zakladateľov staroslovenskej kultúry a literatúry. Ako uvádza "Život Konštantinov", prvé slová, preložené do staroslovienčiny a napísané príslušným písmom, boli úvodné slová evanjelia sv. Jána: "Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Bohom bolo Slovo". Prvým kultúrnym slovom, ktorým predkovia Slovákov vstúpili na javisko dejín, bola teda blahozvest o Kristovi - Slove!

Nad touto jedinečnou skutočnosťou sa treba pozastaviť a zamyslieť. Viacero originálnych alebo preložených diel pochádza od Cyrila a Metoda.

Cyrilovi sa pripisujú nasledovné práce:
O nájdení pozostatkov sv. Klementa - Tri Grécke spisy - Antijudaistická polemika - Proglas, čiže predhovor k staroslovenskému prekladu štyroch evanjelií - piesnový kánon o sv. Demetriovi, mučeníkovi - stenkomiacik o úcte sv. Gregora Naziánskeho, aby sme nespomíinali preklad Písma atď.

Metod zas napísal tieto práce :
Homíliu, napomenutie vladárom - Zákon sudný ľudem, čiže súdny zákonník - Príkazy svätých Otcov o sviatosti pokánia - staroslovenský preklad Novokánon. Aj samotný "Život Konštantína" a "Život Metoda" pochádzajú z cyrilometodského prostredia a obdobia.

4. Aj keď ostali verní svojmu byzantskému pôvodu a kultúre, Cyril a Metod plne uznávali jedinečnú úlohu nástupcov sv. Petra a úlohu Petrovho stolca. V Ríme žiadali schválenie pre liturgické preklady, k Rímu sa obracali pri obhajobe svojej pravovernosti a svojho diela, do Ríma priviedli prvých učeníkov, aby boli vysvätení za kňazov, v Ríme našli plné pochopenie, schválenie a podporu. Úzky a úprimný vzťah k Svätej Stolici je teda tiež výraznou črtou ich misie.

5. Starostlivosť o kňazský dorast a o vzdelenie mládeže ich priviedla k založeniu Vyššej školy, na spôsob, aký poznali v Konstantinopole. Ako naznačuje "Život Konštantína", ba aj jeho prímenie "Filozof", na tejto škole sa vyučovali nielen teologické a cirkevné predmety, ale aj iné náuky, ako gramatika a hudba. Najlepší známi učeníci boli Gorazd, Kliment a Naum. Zdá sa, že ich dielo sa však týkalo aj širšej organizácie veľkomoravského školstva a aj svojráznej kultúry.

Široko rozložená prekladateľská a literárna činnosť sa dá pochopiť iba v tejto súvislosti.

6. V cyrilometodskom období teda viera celkom harmonicky žila s kultúrou, literatúrou a umením, ako to potvrdzujú archeologické nálezy posledných desaťročí. Ba viac: viera osvecevala zvnútra a inspirovala kultúru a sírila ľudovú vzdelenosť. Toto súžitie viery a kultúry malo vplyv i na oblasť verejného života.

Podľa svedectva "Života Metodovho" preložil Metod ku koncu svojho života aj grécky Novokánon. Bola to zbierka civilného a cirkevného práva, pravdepodobne prispôsobená miestnym podmienkám. Toto dielo malo neskôr veľký kultúrny vplyv u slovanských národov,

ktoré prijali pravoslávie. Aj spomínaný "Zákon sudný ľudem", čiže "Súdny zákonník", sa pripisuje Metodovi alebo aspoň velkomoravskému okoliu.

V Metodovi teda byzantský cisár Michal III. poslal človeka, akého si pýtal knieža Rastislav, keď vo svojom posolstve žiadal "učiteľov vzdelaných v práve": "Ved od vás vždy vychádza do všetkých krajín dobrý zákon."

Toto všetko vykonali dvaja, za Krista zapálení Gréci - Cyril a Metod - za kratulinkú dobu svojho pôsobenia u našich predkov, lebo ved Cyril pôsobil len 6 rokov a Metod iba 22 rokov!

Ich viera a práca je teda naozaj hodná všetkého obdivu a uznania. Z ovocia ich práce žijeme ešte aj my. To sú naše najhlbšie korene!

VR, 26.7.84-sl.

- o -

8.

Arcibiskup Jozef Tomko

3. Ku svitaniu .

isia sv. Cyrila a Metoda zapustila hlboké korene a dosiahla náboženský cieľ: obrátenie našich predkov. Jej náboženské a kultúrne ovocie ostalo napriek ťažkým skúškam v posledných rokoch Metodovho života, ktoré mu pripravil biskup Viching v Ríme a napriek vyhnaniu Metodových žiakov po jeho smrti kráľom Svätoplukom.

Kultúrne a náboženské výtvory tohto obdobia sa tak rozšírili aj mimo oblasť Veľkej Moravy, najmä smerom na juh, ale staroslovenská liturgia sa dlho zachovala aj v Poľskom kláštore v nesťecky Tyniec pri Krakove.

Zavedenie latinskej reči do obradov našlo už ducha evanjelia zažitého a zliaťeho s kultúrou a duchom našich predkov. Základ, ktorý Cyril a Metod položili, ostal ako trvalé dedičstvo. Okrem toho staroslovenská liturgia sa zachovala v niektorých kláštorech a u predkov terajších gréckokatolíkov na východnom Slovensku.

Vpádom Maďarov, ktorí sa vklínili medzi slovanské kmene a obsadili Panoniu, sa dostali naši slovenskí predkovia pod ich nadvládu, ktorá trvala až do roku 1918. Z prvých 5 storočí druhého tisícročia sa nám zachovalo nálož pamiatok. Veľké kultúrne a hmotné škody narobili rôzne vpády: po vpáde Maďarov to boli dva Tatárske plienenia. Roku 1241 Tatári vyplienili skoro celé Slovensko. Roku 1285 spustošili východné Slovensko, kým v tom istom čase Kumáni vpadli na západné Slovensko.

Od roku 1271 České vojská niekol'kokrát vyrabovali kraje a mestá západného Slovenska s Bratislavou, Trnavou a Nitrou, kde poškodili katedrálu a vypálili archív nitrianskeho hradu. Nitra mala základnú úlohu v najstarších kresťanských dejinách Slovenska a Veľkej Moravy. Zaiste teda sa tam zničilo mnoho vzácnych kultúrnych a historických pamiatok rôzneho druhu.

Začiatkom 15. storočia postihli Slovensko husitské vpády, ktoré nadebudli ráz politickej pomsty proti kráľovi Žigmundovi a ráz lúpežného drancovania. Husitizmus, ako náboženské hnutie, nezapustil u slovenského ľudu korene a nestal sa nikdy súčasťou národnej tradície, ktorá ostala zakotvená v cyrilometodskej vernosti Rímu.

43.

Zečiatkom 16. storočia vpadli do Uhorska Turci a spôsobili ťažké straty na ľudských, kultúrnych a majetkových hodnotách. Až na prvých slovenských predhoriah ich zastavil odpor tamojšieho obyvateľstva, ktoré však dlho trpelo ich občasními vpádmi do údolia.

Hospodársky a kultúrny význam Slovenska sa v stredoveku sústredoval najmä okolo kláštorov, kapitúl a v banských a obchodných mestách. Ešte viac vzrástol po obsadení Budína a Ostrihomu Turkami. Bratislava sa stala hlavným mestom Uhorska a až do roku 1848 sídlom uhorského snemu. Do Trnavy sa zas prenieslo sídlo ostrihonského arcibiskupstva, ktoré tam ostalo až do roku 1822. Jágerský biskup zas presídlil do Jasova pri Košiciach. A tak sa váha politického a kultúrneho života v starom Uhorsku preniesla na Slovensko na dobu dvoch až troch storočí.

Z týchto rušných časov sa nám zachovalo málo písomných a kultúrnych pamiatok. Zo staroslovienskej literatúry sa našli v odpiise z 13. alebo 14. storočia Spišské zlonky staroslovienského evanjelia. V bratislavskej kapitule sa zachovali opisy misálov zo 14. storočia s liturgickými textami omše a knázskych hodiniek ku úcte sv. Cyrila a Metoda, ktoré teda potvrdzujú jestvovanie úradne schváleného a prevádzaného kultu týchto svätcov.

V tejto dobe viacerí slovenskí mladíci chodili na štúdia do Prahy, kde Karol IV. obnovil staroslovienskú liturgiu v eneuzskom kláštore. Tam si teda obnovovali úctu k sv. Cyrilevi a Metodovi. Chorvátsky utečenci pred Turkami tiež pomáhali udržiavať a oživovať túto úctu v najtažších časoch.

Na východnom Slovensku boli nepretržitými nositeľmi cyrilometodského dedičstva od dôb ich života až po naše časy gréckokatolíci. Nasvedčujú o tom nové nálezy vykopávky kostolíkov, charakteristických pre cyrilometodskú dobu, ako aj ich liturgia.

Iba tak si možno vysvetliť, že cyrilometodská myšlienka sa v 17. storočí naráz prejaví ako známa, živá tradícia a prepukne pri tejto prvej príležitosti do šírky kultúrneho rozkvetu ako čosi veľmi svojské, domáce a vlastné slovenskému ľudu.

Z týchto historických faktov sa dá uzatvárať, že i v najtažších doobách sa cyrilometodský kult na Slovensku nielen zachoval, ale bol aj ohnom, čo tlel pod popolom na spálenisku, zanechanom vpádmi, plenmi a inými skúškami. A len takto možno pochopiť výbuch živého povedomia historickej kontinuity v slovenskej kultúre 17.

storočia, ktorá vidí v slovenskom ľude priamho potomka Mojmirových, Rastislavových a Svatoplukových Slovienov, ako aj bezprostredného dediča cyrilometodského odkazu!

VR, 2.8.84-sl.

- 6 -

9.

4. príhovor otca arcibiskupa Tomku.

D

V 16. a 17. storočí sa Slovensko nachádza v ťažkej politickej a hospodárskej situácii. Južné územie sa stalo bojovou líniou proti Turkom, viaceré mestá sa premenili na pevnosti alebo sa aspon opevnilí hradbami a násypmi, domáce i cudzie vojská vyžadovali veľké obete. Vnútorné sprisahania, ba i priama občianská vojna medzi Kurucmi a Labancami len zhoršovala pomery. Napriek tomu sa však situácia akosi ustálila a začala rozkvitať kultúra. Jezuiti otvorili univerzity v Trnave a v Košiciach, ako aj nedzinárodné kolégium v Bratislave. Vznikali katolícke i evanjelické školy, dve katolícke tlačiarne - jedna v Trnave a druhá v Košiciach - dosiahli nedzinárodné uznanie. Vynikali aj evanjelické tlačiarne v Banskej Bystrici a v Levoči.

V tejto hospodársky ťažkej, ale kvitnúcej dobe, po stránke kultúrnej prežíva cyrilometodská tradícia, a to ako prejav kultúrneho a náboženského rozkvetu slovenského ľucha. Pritom treba vyzdvihnúť, že táto tradícia sa nepestovala iba u katolíkov, ale našla ohlas aj u protestantov, ako svedčia diela Jakuba Jakubejho a neskôr Daniela Horčičku, ktorý označil cyrilometodské dedičstvo za jedno zo základní slovenskej vzdelanosti.

Táto tradícia sa udržiavala pri živote najmä katolíckou liturgiou a ľudovým spevom pri omši. Univerzitná tlačiareň v Trnave vydala v roku 1655 bohatý spevník "Cantus catholici", v ktorom je zozbieraných celkovo 290 piesní, z toho 227 slovenských. V úvode sa tvrdí, že spevník nezavádzə nijakú novotu, ale iba pokračuje v tradícii, ktorú s pápežským schválením zaviedli sv. Cyril a Metod. Slovákov nazýva "panonskym národom" a považuje ich za priamych potomkov ľudu, ktorému vládol Svatopluk. Spevník so svojim úvodom je jasným prejavom národného uvedomenia, ktorý sa živil práve návratom k živým kresťanským pramenom cyrilometodskej tradície. V nej sa dejiny, kultúra, kresťanstvo zlievajú v jedno slovenské bytie.

Vplyv spevníka na vzkriesenie náboženského i národného povedomia u slovenského ľudu bol nedozerný. Vedľa išlo o knihu naširoko používanú, ktorá zhromaždila bohatstvo, zachované v ľude a svojim úvodom upozornila na jeho historické korene.

Začiatkom 18. storočia cyrilometodská myšlienka dostúva i vedecké vypracovanie a zdôvodnenie a stáva sa súčasťou nie len ľudovej, ale i vyšej kultúry. Jej nositeľmi boli vtedy naši najlepší vtedajší vzdelanci: Ján Baltazár Magin, Samuel Simon, Alexander Mácsay, bibliotekár viedenského cisárskeho dvora Adam František Kolář, historikovia: Juraj Papánek, Juraj Sklenář, Juraj Palkovič a iní.

Veľký popudom pre rozšírenie tejto myšlienky bolo aj slávnie liturgického sviatku sv. Cyrila a Metoda, ktoré pre svoje krajiny dosiahla u Svätej Stolice Mária Terézia. Sviatok bol určený na 14. marca, kým slovenskí gréckokatolíci od pradávna slávili sviatok prvých učiteľov slovenských 11. mája.

V roku 1822 povedomý Slovák, kard. Rudney zaviedol zvláštne offícium k úcte sv. Cyrila a Metoda, do kalendára cstrihomského arcibiskupstva a do knazského breviára.

Od 2. polovice 18. storočia sa cyrilometodská myšlienka natol'ko zlieva s dejinami spisovnej slovenčiny a slovenského národného uvedomenia, že ju nemožno výbec odlúčiť. Vplyv česvetenských myšlienok zo Západu, ako aj národných aspirácií, vzbudených francúzskou revolúciovou, nemal na Slovensku protikatolícke alebo protikresťanske zameranie. Ba opačne, našiel v cyrilometodskej tradícii živnú pôdu, rovnováhu a zdrovú kontinuitu.

Keď stúpal národnostný tlak, ktorý potom vyvrcholil v 19. storočí, stávala sa cyrilometodská myšlienka stále viac záchrannou kotvou slovenského národa tak medzi jednoduchým ľudom, ako aj u vzdelancov. Tento vývin sa jasne prejavuje už u bernolákovcov.

Ako je dobre známe, katolícky knáz Anton Bernolák založil koncom 18. storočia v Trnave "Slovenské učené tovaryšstvo"-spolok pre šírenie slovenskej kultúry s odbočkami v mnohých slovenských mestách, ba aj vo Viedni a v Jágrí. Okolo Bernoláka sa zoskupila celá škála literátov, básnikov, historikov atď. Bernolák sa pokúsil o zavedenie západného nárečia ako jednotného literárneho jazyka pre všetkých Slovákov. Cyrilometodská idea bola u bernolákovcov od začiatku veľmi silná, eko tomu svedčí

napríklad historicky podložená kázeň, ktorú vydal v Trnave roku 1796 jeden zo zakladateľov Tovaryšstva, knaz Juraj Fándly. Ten istý knaz vyzdvihol v "Stručných dejinách národa slovenského" význam diela sv. Cyrila a Metoda pre celé naše národné dejiny. Tu sú však už na prelome do 19.-storočia, ktoré prinieslo najväčší rozkvet cyrilometodskej myšlienky v našom národe a pri- nieslo tiež nevídané ovocie, z ktorého aj my žijeme!

VR, 9.8.84-sl.

- o -

10.

Otec arcibiskup Jozef TOMKO

5. Rozkvet cyrilometodskej myšlienky v 19. storočí.

Celé jedno storočie, ktoré predchádza 1. svetovú vojnu, bolo obdobím bojov o bytie nebytie slovenského národa. A práve v týchto ľažkých dobách ukázala cyrilometodská tradícia celú svoju duchovnú náplň a silu, udržiavala národ pri živote, inšpirovala najlepšie podujatia a najvyšších mysliteľov a dejateľov.

Začiatkom 19. storočia prichádzajú na scénu velikáni slovenského ducha. V ich diele cyrilometodská myšlienka je stále v po- predí. Je to predovšetkým katolícky knaz Ján HOLLÝ, jeden z najväčších slovenských a slovanských básnikov. Hollý napísal v roku 1831 vo vysoko kultivovanej západnej slovenčine víťaznú báseň-epos v 12. spevoch "Svätopluk" a o dva roky po nej druhú víťaznú báseň v 6. spevoch "Cyrilometodiáda", ku ktorým pripojil životopis solúnskych bratov. V cyrilometodskej minulosti videl Hollý prameň pre národnú a duchovnú obnovu slovenského národa, ako aj silu proti útlaku prítomnosti a mocné vzprahu pre budúcnosť. Oživenie minulosti môže mocne pôsobiť pomocou prítomných síl. To sa uskutočnilo v prípade Hollého.

Hollý sa stal duchovným otcom mladšej generácie, ktorá sa zoskupila okolo Ľudovíta Štúra. Bernolákovci a Štúrova družina na svojich stretnutiach ako aj na pútiach na historický Devín, oživovali ducha básňami Hollého a spevom starej hymnickej piesne "Nitra, milá Nitra", ktorá sa veľmi rozšírila najmä po roku 1834, keď ju Ján Kollár uverejnili v zbierke "Národnje spjevanky". Tento hymnus ospevuje Nitru ako sväté mesto Metodovo, ako sídlo kráľa Svätopluka a slovenskú mat' , ktorej sláva v tóni leží, kým nad ňou znova nesvitne slnko.

V dobe najväčšieho útlaku, ktorý nastal v porevolučnom roku 1848 a vyvrcholil po Rakúsko-Uhorskom vyravnanií v roku 1867, sa vynorujú mnogé veľké osobnosti. Spomenieme len tri mená: RADLINSKÝ, SASINEK, biskup MOYZES.

Andrej Radlinský, katolícky knaz, sa dlho snažil založiť vydavatelstvo a spolok čitateľov na rozšírenie náboženskej tlače. Chcel mu dať meno Spolok sv. Cyrila a Metoda. Ale úrady mu nedali povolenie. Podarilo sa mu však založiť v roku 1850 aspoň časopis Cyril a Metod, ktorý redigoval iný význačný knaz, Ján PALÁRIK. Po dlhých zápasoch dostalo plánované vydavatelstvo až roku 1869 schválenie pod zmeneným menom Spolok svätého Vojtecha. Jeho cieľom však ostalo pôvodne zamýšľané zvelaďovanie cyrilometodského dedičstva.

Tisícročné výročie od príchodu sv. Cyrila a Metoda k slovenským predkom malo v katolíckom, ale aj v celonárodnom živote Slovákov historický význam, a to tak v rokoch prípravy, ako aj v oslavách samých a v ich ovoci. V roku 1861 sa konalo v Turčianskom Svätom Martine pамatné slovenské národné zhromaždenie, ktoré vypracovalo Memorandum slovenského národa, určené pre uhorský snem a po jeho rozpustení predložené zvláštnou delegáciou cisároví. Delegáciu viedli katolícky biskup Štefan Moyzes a evanjelický

superintendent Karol KUZMÁNY. V memorande žiadali právnu sútonómiu pre Slovensko, úradné vyhlásenie sv. Cyrila a Metoda za patronov Slovenska a uznanie cyrilometodského dvojkríža na troch vrškov za úradný slovenský znak. Samospráva Slovenska sa mala uplatniť i na cirkevnom poli vo forme cirkevnej provincie na čele s arcibiskupom.

Maďarské úrady prekážali väčším cyrilometodským oslavám v roku 1863 ako len mohli. I tak sa konali slávnosti po mestečkách a farách a tisícky Slovákov sa zúčastnili veľkolepých osláv na moravskom Velehrade. Biskup Moyzes spolu s moravskými biskupmi dosiahol preloženie sviatku sv. Cyrila a Metoda zo 14. marca na 5. júla, čo ulahčilo organizovanie osláv a púti v lete.

Najväčším celonárodným pamníkom cyrilometodského milénia ostala Matica Slovenská. Jej slávostné utvorenie sa konalo práve v roku 1863, hoci cisár ju povolil už rok predtým - a to podľa návrhu HURBANA - na tisícročnú pamiatku pokreštanenia Slovákov a zavedenia písomnosti slovenskej. Obraz dvoch svätých sa dostal aj do umelecky vyzdobeného členského diplomu Matice.

Na prípravách a oslavách milénia sa zúčastnili mnohé prvoradé osobnosti katolíckeho a evanjelického života. Medzi nimi treba z katolíkov spomenúť ĥopoň Františka Sasinka, ktorý horlivu uverejňoval svoje historické a iné články na cyrilometodskú tématiku. K nemu sa priradujú spisovatelia a básnici takej výšky, ako bol VAJANSKÝ a SLÁDKOVIC so svojou "Lipou cyrilometodejskou".

Maďarská šovinistická reakcia sa zúrivo obrátila proti tejto duchovej obnove národa. Roku 1870 musel zaniknúť časopis "Cyril a Metod". Roku 1875 zatvorili Maticu slovenskú. meno svätých sa spájalo s vlastizradou. Nastala krutá maďarizácia.

Krutý mráz a tmavé mračná však prerážali svetlá takých vel'duchov, ako boli napr. HVIEZDOSLAV, ŠKULTÉTY, KMET a iní. Na výročie Metodovej smrti v roku 1885, teda pred sto rokmi - Hvieddoslav napísal veľkolepý žalm na tisícročnú pamiatku vierožvestov sv. Cyrila a Metoda. Národný útlak a bieda vyhnala tisícky Slovákov z domova do sveta. V Amerike si vybudovali svoje fary, osady, kostoly, školy, spolky, časopisy. Cyrilometodská tradícia sa tu prejavila ako hybná sila. Z tých ideálov vznikla najväčšia organizácia Jednota, ktorú založil kňaz Štefan FURDEK a ktorá dodnes prekvitá!

Sv. Cyrilovi a Metodovi je zasvätených asi 36 kostolov, postavených Slovákm. Tesne pred vojnou v Amerike založil kňaz Matúš JANKOĽA reholnú kongregáciu sestier sv. Cyrila a Metoda. Medzi stovkami ženských rehôl je to jediná, ktorá nesie meno svätých bratov a je čisto slovenského pôvodu!

Na zakončenie tohto historického prehľadu, z ktorého sa možno vziať, bolo by si treba prečítať celý Hvieddoslavov žalm. Vypočujme si āpon básnikovo proroctvo o diele sv. Cyrila a Metoda pre obnovu slovenského národa:

11.

- o -

Otec Arcibiskup Jozef TOMKO

6. Z minulosti do prítomnosti .

Po 1. svetovej vojne sa mohla cyrilometodská myšlienka naširoko rozvinúť a uplatniť. Ucta, ktorú Slováci stále viac preukazovali svojim apoštolom, má ráz náboženskej i národnej obrody. Táto obnovná sila rukolepne vytryskla pri niektorých významných udalostiach:

- v roku 1921 to bola vysviacka troch slovenských biskupov: Mariána Blahu, Karola Kmetku a Jána Vojtaššáka. Vykonal ju v staroslovnej Nitre - volba miesta nebola náhodná - pápežský nuncius Klement MICARA.

Slovenský ľud videl v troch biskupoch pokračovateľov diela sv. Cyrila a Metoda.

- V roku 1933 sa zas len v Nitre zišli stájisíce Slovákov na mohutné Pribinove oslavu z príležitosti 1100 výročia posviacky kostolíka, ktorý dal postaviť tamojšie knieža Pribina. Napriek tomu, že kostol bol posvätený pred príchodom sv. Cyrila a Metoda, celé oslavu sa niesli v duchu cyrilometodskej tradície a mali veľký ohlas v náboženskom a kultúrno-národnom živote na Slovensku.

- Kultúrnymi plodmi týchto osláv bol historický zborník "Ríša Velkomoravská" a "Životy slovenských apoštолов Cyril a Metoda", preklad to dvoch staroslovienských "žití", ktorý pripravil veľký slavista Ján Stanislav a umelecky ilustroval maliar Martin Benka.

Ani druhá svetová vojna nezastavila rozvoj cyrilometodskej myšlienky v rôznych oblastiach ducha. Venujú sa jej historici Stanislav, Hodál, Miškovič; básnici Silen, Hlbina, Húranta, Dilong, Beniak, Žarnov; maliari a sochári ~~Frigiele~~, Štefunko, Gibala, Fulala, Benka, Ondrejička, Klimčák.

Počas 2. svetovej vojny sa obraz solúnskych bratov objavuje dokonca na 20.-ke minci. Po vojne sa cyrilometodské dedičstvo zdôzazňuje vo svojom plnom obsahu viac medzi zahraničnými Slovákmami, ako na Slovensku, kde sa obmedzuje skôr na historický a archeologický výskum. Hlavným ohniskom týchto snáh sa stal Rím, kde sa vytvorila pracovná skupina mladých slovenských kňazov.

V roku 1952 postavili americkí Slováci na môj návrh v podzemnej bazilike sv. Klimenta, na mieste kde bol pochovený sv. Cyril, oltár, ktorý nesie latinský nápis "K úcte sv. Cyrila venovali synovia slovenského národa".

V roku 1955 bolo v Ríme založené Slovenské vydavateľstvo sv. Cyrila a Metoda a neskôr aj vedecky zameraný "Slovak Institut", ktorý vydával "Series Cyrilometodiana" a "Slovak studies". Tu vyšli ešte dnes vo svete oceňované knihy a štúdie. Štefan Smržík tu vydal knihu "O glagolskej liturgii", Jozef Cincík "Štúdiu o avarských a slovanských prvkov, ktoré prinikli do anglosaského umenia v 9. storočí", Michal Lacko zas napísal viacero štúdií a po slovensky i po anglicky vydaný životopis sv. Cyrila a Metoda, ktorý vyšiel vo viačerých vydaniach a bol preložený i do taliančiny.

Prípravy na 1100 ročné jubileum príchodu sv. Cyrila a Metoda k našim predkom v roku 1963 dostali trvalý výraz postavením Ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý bol plánovaný ako pamätník a strešisko, ktoré by priamo pokračovalo v náboženskom a kultúrnom diele svätých bratov, tak ako to znázorňuje mozaika na čelnej stene káplinky Ústavu.

Základný kameň Ústavu požehnal tesne pred smrťou pápež Ján XXIII., ktorý pri tej príležitosti aj podpísal apoštolský list "Magnifici eventus", adresovaný biskupom slovanských národov. Jubilejné oslavu vyvrcholili 15. septembra, na sviatok Sedembolestnej patrónky Slovenska, posviackou kaplnky Ústavu, za účasti Slovákov z rôznych končín zeme.

Počas koncilu, ešte v jeseni 1963, sme previezli spolu s biskupom Grutkom a nebohým prelátom Náhalkom pozostatky sv. Cyrila z Recanaty do Ríma a biskup Grutka ich slávnostne odovzdal Pavlovi VI. za prítomnosti mnohých koncilkových otcov a troch slovenských biskupov.

Aj 1100 výročie smrti sv. Cyrila v roku 1969 sa v Ríme oslávilo veľmi dôstojne. 14. februára, na deň výročia Pavol VI. koncelebroval v bazilike sv. Petra so slovanskými kardinálmi a biskupmi slávnostnú omšu pre českých a slovenských pútnikov, medzi ktorými bol aj československý vyslanec v Ríme a mnohí vedeckí a kultúrni pra-

covníci. Táto pátostala na dlhé roky najpočetnejšou a veľmi zriedkovou Homíliu i prejavom Pavla VI. sú neozaj pozoruhodné.

Aj Katolícke noviny venovali pozornosť jubileu a Smena uverejnila želanie, aby slovenské Federálne zhromaždenie prinavrátilo pamätnému dňu - 5. júla - význam a úctu, akú mal predtým, ako to je dnes u Bulharov.

30. decembra 1977 zriadila Svätá Stolica cirkevnú provinciu na Slovensku a povýšila Trnavu na arcibiskupstvo. Kvalitatívne nové ocenenie cyrilometodského diela - to aj vzhľadom na Slovákov - priniesol Ján Pavol II.

31. decembra 1980 apoštolským listom "Egregiae virtutis" vyhlásil sv. Cyrila a Metoda popri sv. Benediktovi za spolupatronov Európy, s príslušným liturgickým sviatkrom pre celú Európu.

Pred sto rokmi vyzdvihol veľký pápež Lev XIII. encyklikou "Grande munus" význam sv. Cyrila a Metoda pre slovanské národy a pre Cirkev. Ján Pavol II. teraz poukázal na ich historický význam pre obnovu celej Európy.

Ďalším dôležitým krokom v ocenení cyrilometodského dedičstva u Slovákov bola návšteva Jána Pavla II. v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda dňa 8. novembra 1981. V slovenskej homílii vyzval Slovákov, aby si ochraňovali a zvelaďovali cyrilometodské dedičstvo, "v istote - tak povedal - že ona je základom vašej duchovnej veľkosti a skutočnej kultúrnej výšky vášho národa".

Pod dojmom tejto, pre Slovákov historickej udalosti, som vtedy napísal: "Keď objal nás, objal celý národ. Keď Hadrián II. vyšiel v ústrety sv. Cyrilovi a Metodovi von z hradieb Ríma, dejiny to zaznamenali. V túto slnečnú novembrovú nedelu Ján Pavol II. vyšiel znova z rímskych hradieb uctiť si solúnskych bratov na Cassijskej ceste.

Pápež vyšiel v ústrety Slovákom. V dobe, keď búrky hrozia vytrhnúť nás národný strom z týchto kořenov, Peter prišiel posilniť bratov. Všetkých slovenských bratov pod Tatrami i v šírom svete. Prišiel nás posilniť v Kristovej viere, s ktorou je zviazaná naša národná história. Prišiel spečať zväzok nášho národa s cyrilometodským dedičstvom."

Toto všetko si uvedomme, keď vstupujeme do jubilejného roku smrti sv. Metoda!

VR, 23.8.84-sl.

- o -

12.

Otec arcibiskup Jozef TOMKO

7. Význam cyrilometodského dedičstva pre Slovákov .

Ako vidieť aj z krátkeho a obmedzeného prehľadu, cyrilometodská tradícia a myšlienka dedičstva sa tiahne celými slovenskými dejinami. V ľahkých dobách jestvovania národa sa vynára s věčšou účinnosťou a dôrazom ako duchovná energia a posila, ktorá udržia národ pri nádeje.

Skutočnosť, že sa dnes hodnotí význam sv. Cyrila a Metoda pre náboženské a kultúrne dejiny celej Európy, musí povzbudiť Slovákov ako ich priamych dedičov, aby si uvedomili, čo vlastne dostali do vienka a do daru!

My Slováci si teda musíme položiť otázku, čo svojrázneho sme vlastne dostali ako dedičstvo?

Je to niečo, čo prerástlo naše kultúrne bytie a žitie, čo nám vrástlo do charakteru a do duše a do prejavu. Niečo hodnotné,

trvalé, vzácné, čo sa môže stať naším cenným prínosom pri stavbe novej Európy! Sú to vlastne otázky okolo zmyslu slovenských dejín. Preto taká úvaha má význam tak pre zachovanie slovenského svojrázu, ako aj pre nás kladný príspevok k vývinu Európy.

Základným prvkom cyrilometodského dedičstva diela je kresťanská viera. Solúnski bratia priniesli Slovákom vieru v Krista, ktorá prekvasisla ich mravy stala sa súčasťou nášho kultúrneho a národného bytia. V posledných storočiach slovenských dejín sa táto sila stávala viac a viac povedomou. Ak nechceme, aby sa toto historické tvrdenie a podložené tvrdenie stalo iba kazateľským zvolaním, treba nám konkrétnie poukázať na účinky tejto viery na jednotlivcov a na národ.

Živá viera je svetlom pre životnú cestu. Vierou nás Boh-Otec znova zrodil pre životnú naděj vzkriesením Ježiša Krista. Viera dáva zmysel života, lebo dáva odpoveď na najzákladnejšie otázky žitia: odkiaľ som, kam idem, prečo žijem? Iba viera odhalí závoj tajomstva a dodáva posilňujúcu istotu... Iba viera odkrýva tajomstvo smrti, toho čo je za bariérou nielen nášho zmyslami poznateľného života, ale i prirodzeného poznania. Viera dáva nielen svetlo, ale aj silu. Tým, že rozširuje a prehľbuje pohľad na život a na základné ľudské problémy, pomáha utvoriť ľoveku ucelený svetonázor a utvrdzuje v ňom presvedčenie, ktoré dodáva vnútornú istotu. Mat takú istotu, najmä keď sa treba vyrovnáť s utrpením, neštastím a krízom, znamená vela tak pre jednotlivcov ako aj pre národ.

V dejinách slovenského ľudu, ktoré sú preplnené utrpením, značila táto sila mnoho, lebo mu pomohla prekonáť najťažšie skúšky!

Činorodá viera plodí radosť a optimizmus. Z vnútornou istotou prináša ozajstný pokoj srdca, aký obdivovali domáci a cudzí pozorovatelia slovenských otcov a matiek, ako aj u mládeže. Taká viera pretvára a zošľachtuje mravy, pomáha ľoveku k vyššej dôstojnosti a tak d ī - ha v jednotlivcovi národ! Preto treba považovať kresťanskú vieru nielen historicky, ale aj vstupníci hodnot a po psychologickej stránke za vzácný dar a vysokú hodnotu, ktorú svätí Cyril a Metod zanechali ako ozajstné bohatstvo pre slovenský národ.

Táto viera má zvláštny význam pre spoločnosť, najmä pre živý organizmus, akým je národ. Kresťanská viera je svojím obsahom a účinkami kultúrou a civilizáciou ducha. Lepšie povedané, je d u š o u rôznych kultúr a civilizácií bez toho, aby sa stotožnila s niektorou kultúrou. Ved Evanjelium nie je ani grécke, ani hebrejské ani európske. Prenikne každú kultúru a povznáša ju. Viera, aj keď je Božím slovom pre ľoveka, musí zaznieť a byť ohlasovaná v reči ľoveka, národa. Musí sa vteliť, vráť do života národa a jednotlivcov. To je vlastne inkulturácia.

Ako to vyjadril Ján Pavol II.: Viera, ktorá sa nevteli do kultúry, nie je naplno prijatá ani plne premyslená ani verne žitá. Inkulturácia je práve proces vtelenia sa viery do niekorej kultúry. Proces, pri ktorom viera pomáha odkryť ozajstné hodnoty, očistiť ich od negatívnych prvkov, povznieť kladné prvky a pridať ešte nové hodnoty.

Zjavené Božie slovo potrebuje zvýraznenie v hovorenom a písanom slove, ktoré sa takto stáva slovesnosťou, čiže písomníctvom, čiže kultúrnym javom. Viera sa však vteli aj do p o v a h y ľoveka. Rešpektuje ju, zošľachtuje ju, nájde svoj výraz vo formách, ktoré sú jej prirodzené a tak prejavy viery dostanú prifarbenie vlastné povahy každého národa.

Tak môžeme hovoriť o slovenskej vieri, o slovenskom kresťanstve, o slovenskej cirkvi, o slovenskej náboženskej tradícii.

- Tu je potrebné spomenúť aspoň plody tejto nábožnosti:
- ponajprv obsahuje prevažujúce čiže objektívne prvky a komponenty viery Slovákov, a to najmä tie, čo nadväzujú na cyrilometodskú tradíciu,
 - charakterové alebo psychologické a subjektívne prvky náboženských prejavov.

Lebo viera u Slováka nie je len v hlate, v mozgu, ale i v srdci. Keď sa Slovák modlí, tak spieva od radosti i smúti od žialu, lutuje za hriechy i vyžaluje sa Bohu, poteší sa, rozcíti sa pred Bohom, rozohní sa, precíti, prehreje svoju vieru. Taká je slovenská víra, vtedy do slovenskej povahy!

Túto vieru nám teda zanechali sv. Cyril a Metod. Táto viera nás potom sprevádzala cez celé dejiny. Kým väčšie národy zmizli z mapy sveta, viera a mravnosť zachránila malý slovenský národ pred zánikom a vymretím za rôznych vpádoch, za nejednej pohromy hladu, moru, cholery, za rôznych prenasledovaní a útlaku. Vytrhnutý Kristus a kresťanstvo z dejín by značilo vytrhnutie naše národné a kultúrne dedičstvo!

VR, 30.8.84-sl.

- o -

13.

Otec arcibiskup Jozef TOMKO

8. Cyrilometodská myšlienka ako zväzok s Európou !

Obrátením predkov dnešných Slovákov a vybudovaním základov ich kultúry zapojili Cyril a Metod tak nás, ako aj iných pokresťančených Slovákov na Európu, čiže na kresťanstvo, ktoré stvárnilo celý tento kontinent vo svojej dvojakej kultúrnej forme: západnej, inšpirovanej Rímom a východnej, so strediskom v Byzante.

Museil príšt až prvý slovanský pápež, citlivý na hodnoty národa ako živého etnika a kultúry ako duše národa, aby obrátil pozornosť sveta na spoločné kultúrne korene celej Európy, ktoré sa v dejinách prejavili v dvoch doplnujúcich sa a k sebe patriacich tradícii. V podstate ide o dve zvýraznenia jedinej kresťanskej civilizácie, z ktorej čerpala a ešte stále čerpá starý európsky strom.

Ján Pavol II. vyjadril tento svoj pojem o dejinách a o prítomnosti a budúcnosti Európy, keď na sklonku roku 1980, venovaného patromovi Európy sv. Benediktovi, slávnostným dekréтом 31. decembra pridal k tomuto patriarchovi Západu ako spolupatrónov Európy dvoch svätých bratov byzantského pôvodu: Cyrila a Metoda.

Pápežský dokument značí návrat k pôvodnej a pravej európskej inšpirácii, ktorá sa živí zo spoločného zdroja kultúrnej a náboženskej tradície. Z tohto zdroja sa ustavične živila v určitej miere európska civilizácia či už očivične alebo nebadane. Z tohto hladiska tradícia, dejiny a kultúra slovanských národov sú nevyhnutným východiskom k oživeniu povedomia, že hluboké korene, ktoré spájajú rozličné národy nášho starého svetadisla, sú n e o d š k r i e p i t e l n e k r e s - t a n s k é . Pápežov dokument takto nadobúda dôležitosť aj ako historické a prorocké gesto pre Európu! Znie ako ozajstná výzva na návrat k prameňom. Znie ako signál vratiť sa ku koreňom a pôvára nové perspektívy a možnosti v z k r i e s i t obnovné a nové energie, z ktorých môžu vyplynúť prekvapujúce výsledky.

Jedným slovom, prehlásenie dvoch svätých bratov za spolupatrónov Európy je zo strany pápeža gestom výrečným a nesmierne významným! Na jednej strane je užnaním dvoch kresťanských tradícií, z ktorých čerpá a žije Európa: západnej, so strediskom v Ríme a východnej

~~so strediskom v Čerihrade~~. Na druhej strane je výzvou, adresovanou celej Európe, aby spoznala a užnala vlastné korene vo svojom spoločnom duchovnom a kultúrnom dedičstve, ktoré je v nej zakorenene oveľa hlbšie, než teraz si je neprirodzené rozštipeenie!

Kým pre východnú Európu prakticky počiatok kultúry súvisí s pokrstením rozličných národov, u národov západnej Európy dejinný zjav môže byť trochu zložitejší. Ale ani u nich nemožno poprietiť rododny prínos kresťanstva do pokladnice ich kultúrnych hodnôt. Rozličný kultúrny nádych východnej a západnej tradície, tak charakteristických pre európske kresťanstvo, prenikol zmýšľanie národov ich okruhu a tá ich rozličnosť je zároveň aj vzájomným obohatením! Obidve tradície sa podivuhodne dopĺňajú.

Uvediem iba niekolko príkladov :

Na poli kultúry, duchovnosti, literatúry, ba aj samotnej náboženskosti, descartovská mentalita Západu, naklonená k racionalizmu, môže veľa prijať z východného jemocitu pre tajomstvo a pre symbol, ako aj z intuície, v ktorej sa viac uplatňuje srdce ako um.

V teologii sa môže prepustiť viac miesta obdivu Božej veleby, úcte voči posvätej tradícii, vrúcnemu rozjímaniu o Božích tajomstvách a to uschopní, naladí myseľ i srdce pre ďalšie intuicie.

Vážna a praktická západná liturgia môže obohatiť východnú svojou vyhranenosťou a svojou triezvostou a môže niečo priať z bohatstva jej miesta a symbolov - jej záľuby pre spev a pre momenty tícha.

Na poli kultúry v oveseneosti bude treba oceniť obrazotvornosť, počíu vecí, bohatý s tvorivý folklór ľudových spevov a tančov, nevyčerpateľnú vynachádzavosť melodií, pchostinnosť a pracovitosť, bohatstvo a vrúcnosť citov ako zdroj hlbokých zážitkov a intuícií - hľa všetky dary a krásna to výbava génia slovanských národov!

Slováci sa zemepisným umiestnením, aj historickým vývojom nachádzajú uprostred dvoch kresťanských tradícií: západnej alebo rímskej a východnej alebo byzantskej, ktorú reprezentujú naši gréckokatolíci. Tieto dve - navzájom sa dopĺňajúce - vetvy kultúry ešte aj dnes v určitej mieri jestvujú a spolunažívajú na Slovensku. V tom zmysle je Slovensko v srdeci Európy, na križovatke jej hlavných dejinno-kultúrnych síl.

A tak nás cyrilometodská tradícia núti ako priamych dedičov k zmýšľaniu o našom mieste v terazom i budúcom európskom diání! Ak jestvuje nejaký zmysel dejín, tak si aj my Slováci musíme nutne položiť otázku o zmysle našich dejín - a to aj v rámci európskych dejín!

Na záver týchto úvah treba ešte raz konštatovať, že význam cyrilometodskej myšlienky a tradície v dejinách Slovákov vôbec - a zvlášť katolíckej cirkvi na Slovensku - je prekvapujúco bohatý. Ide tu o jednu z hlavných nosných síl slovenskej historie - o akýsi podzemný prúd, z ktorého Slováci čerpali silu najmä v tažkých časoch. A je to prúd, ktorý nás zapája na Európu: nás celú Európu!

Táto myšlienka sa prejavuje v slovenskej histórii ako zložitý, ale pritom ako jednoliaty prúd, schopný vždy znova obnoviť spiace alebo utlačené energie a hodnoty na poliviery, kultúry, literatúry, umenia, školstva a výchovy, ba i národného povedomia. Je to sústato živá viera! Nech teda aj jubilejný rok sv. Metoda bude rokom duchovnej obnovy, najmä oživením a prehlbením našej viery. To je naše bohatsvo, to je cyrilometodské dedičstvo, to je naša sila!